

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE
Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Koreanske studenters forhold til sjamanisme og konfutsianisme

Marte Jonassen

Veileder

Førsteamanuensis i misjonsvitenskap, Roar G. Fotland

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5035: Masteroppgave i Religion, Society and Global Issues (60 ECTS), [Vår 2019]

Antall ord: [44 595]

Sammendrag

Denne avhandlingen tar for seg hvordan koreanske studenter forholder seg til de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme. Avhandlingen er en empirisk studie, hvor jeg har benyttet meg av sosialantropologisk tilnærming og teori. Den ser dermed også på religionsbegrepet og forståelse av kultur gjennom et sosialantropologisk perspektiv. I avhandlingen kartlegger jeg hvilke kunnskaper koreanske studenter har om de aktuelle tradisjonene, og hvilken rolle de spiller i deres liv. Forskningsspørsmålet som ble utformet var følgende:

Hvilke kunnskaper har koreanske studenter om de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme, og hvilken rolle spiller de i deres liv?

I tillegg ble det utformet fem underspørsmål som sikret god innsikt i forskningsspørsmålet, og det ble gjennomført semistrukturerte intervjuer for innsamling av datamaterialet. Dette sikret en god innsikt og forståelse av studentenes tanker, meninger og opplevelser rundt de aktuelle tradisjonene. Funnene av datainnsamlingen blir presentert og drøftet ved hjelp av de transkriberte intervjuene, annen litteratur og forskning.

Avhandlingen presenterer dermed funn som konkluderer med at koreanske studenter i dag har lite kunnskap om sjamanismen som tradisjon. I tillegg kommer det frem at den ikke spiller så stor rolle i livene deres, eller er av noe særlig relevans. Deltagerne i studien hadde imidlertid alle kjennskap til, og noe innsikt i, selve tradisjonen og dens praktiske side. De hadde likevel ingen direkte erfaring med sjamanismen. Når det gjelder konfutsianismen var kunnskapen rundt selve tradisjonen begrenset, spesielt rundt det historiske og teoretiske. Deltagerne hadde derimot både god innsikt, og mye erfaring, med dens praktiske side og effekt på landets moral og etikk. Det kom tydelig frem at de var sterkt påvirket av tradisjonen, og hadde mye meninger om dens rolle og påvirkning på samfunnet. Konfutsianismen var dermed fullt tilstedte i deres liv, og kom frem som en sterk motsetning til sjamanismen.

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	7
1.1	Motivasjon	7
1.2	Forskningsspørsmål	8
1.3	Avgrensning	9
1.4	Annen forskning	9
1.5	Begrepsavklaring	12
1.6	Aktualitet	13
1.7	Struktur	15
2.	Bakgrunn	16
2.1	Introduksjon av Sør-Korea	16
2.2	Religiøs tro og praksis	19
2.3	Religioner i Sør-Korea	20
2.3.1	Sjamanisme	22
2.3.2	Konfutsianisme	26
2.3.3	Kristendom	30
2.3.4	Buddhisme	33
3.	Teori	36
3.1	Sosialantropologisk tilnærming	36
3.2	Sosialantropologisk tilnærming til religion	37
3.3	Primalreligion	39
3.4	Tradisjon	41
3.4.1	Hva er tradisjon	41
3.4.2	Tradisjonsbærer	41
4.	Metode	43
4.1	Kvalitativ metode	43
4.1.1	Semistrukturert intervju	44
4.1.2	Litteratur	45
4.2	Intervjuguide	46
4.3	Utvalget	47

4.4	Rekruttering	48
4.5	Gjennomføring	49
4.6	Transkribering	50
4.7	Studiens kvalitet	51
4.8	Etiske refleksjoner	52
5.	Presentasjon og analyse.....	55
5.1	Presentasjon av studentene	56
5.2	Studentenes kunnskap og forståelse av sjamanisme.....	57
5.3	Studentenes kunnskap og forståelse av konfutsianisme	59
5.3.1	Studentenes kunnskap rundt konfutsianismen.....	60
5.3.2	Konfutsianismens påvirkning	61
5.3.2.1	Konfutsianismens påvirkning på landets moral og etikk.....	62
5.3.2.2	Konfutsianismens påvirkning på landets samfunnsstruktur	63
5.3.2.3	Konfutsianismens påvirkning på landets kjønnsroller.....	64
5.3.3	Forståelsen av <i>Jesa</i>	65
5.3.4	Studentenes erfaringer med konfutsianismen.....	67
5.4	Studentenes oppfatninger om religioner og religiøse praksiser.....	68
5.4.1	Studentenes erfaring med religiøse praksiser	69
5.4.2	Studentenes oppfatning av det religiøse Sør-Korea.....	71
5.4.3	Religionene i endring.....	72
6.	Drøfting	75
6.1	Studentenes forhold til sjamanismen	75
6.1.1	Sjamanismens rolle og videreføring	75
6.1.2	Erfaringer og holdninger med sjamanismen.....	77
6.1.3	Sjamanismens svake posisjon.....	79
6.1.4	Oppsummering.....	81
6.2	Studentenes forhold til konfutsianismen	82
6.2.1	Konfutsianismens rolle	82
6.2.2	Konfutsianismens påvirkning og utvikling.....	84
6.2.3	<i>Jesa</i>	86
6.2.4	Oppsummering	87
6.3	Studentenes forhold til religioner i Sør-Korea generelt.....	87

6.3.1	Problemer rundt selvidentifisering.....	88
6.3.2	Religionenes nedgang.....	90
6.3.3	Oppsummering.....	91
6.4	Studentenes erfaring og forhold til religiøse praksiser	91
6.4.1	Sjamanismen	91
6.4.2	Konfutsianismen.....	92
6.4.3	Kristendommen.....	93
6.4.4	Buddhismen.....	94
6.4.5	Oppsummering.....	95
6.5	Forskjell mellom sjamanismens og konfutsianismens påvirkning	96
6.5.1	Oppsummering.....	99
7.	Konklusjon	100
7.1	Mitt forskningsprosjekt.....	100
7.2	Svar på underspørsmålene	101
7.2.1	Kunnskap om sjamanisme	101
7.2.2	Kunnskap om konfutsianisme	102
7.2.3	Studentene og religiøsitet	103
7.2.4	Religiøse praksiser.....	104
7.2.5	Sjamanismen og konfutsianismens påvirkning	105
7.3	Konklusjon på forskningsspørsmålet.....	106
7.4	Mitt forskningsbidrag	108
	Litteratur	109

1. Innledning

1.1 Motivasjon

Min motivasjon for å gjennomføre dette forskningsprosjektet kan sies å være todelt, jeg har både en personlig motivasjon, men også en teoretisk. Personlig synes jeg Sør-Korea er et interessant land å både forske på og lære mer om, i tillegg er jeg interessert i religioner og hvordan de påvirker mennesker. En kombinasjon av disse interesseområdene økte dermed både interessen og motivasjonen min for å gjennomføre forskningen. Rent teoretisk åpner forskningsspørsmålet mitt opp for mange interessante spørsmål, i tillegg til å være aktuell kan den være med på å belyse temaer innenfor flere fagfelt hvor det mangles forskning. Dette gjelder både teori rundt tradisjonsbærere og innenfor fagfeltet ungdom og tro i Korea. Avhandlingen forsker på studenter i Sør-Korea som har vokst opp i en moderne tidsperiode, hvor landet har vokst både økonomisk, teknisk og i generell levestandard. Det er dermed interessant å se hvordan disse unge studentene forholder seg til de gamle koreanske tradisjonene, mens de har vokst opp under helt andre levevilkår enn deres foreldre og besteforeldre. Min personlige interesse for temaene forsterket min motivasjon, og den teoretiske delen økte både nysgjerrigheten og viljen til å fullføre forskningen på best mulig måte. Jeg finner en kombinasjon av personlig og teoretisk motivasjon som en god mulighet for meg, og vil med avhandlingen være med på å fylle ut den manglende forskningen på en positiv måte.

1.2 Forsknings spørsmål

Jeg vil i denne avhandlingen ha fokus på religiøse tradisjoner i Sør-Korea, og hvilken rolle disse spiller i livene til koreanske studenter. Jeg skal fokusere på de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme, og hvilke effekter disse har på livene til unge studenter som har vokst opp i en koreansk kontekst i dag. Hensikten med studien er å se hvor disse gamle religionene står i livene til studentene, om det er noe forskjell på hvordan tradisjonene har påvirket dem, og da eventuelt forstå hvorfor de har forskjellig påvirkningskraft.

For å kunne besvare dette har jeg følgende som forsknings spørsmål:

Hvilke kunnskaper har koreanske studenter om de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme, og hvilken rolle spiller de i deres liv?

Ved å fokusere på to forskjellige tradisjoner kan jeg tydeligere sammenligne dem, og på denne måten tydeligere se om det er stor variasjon i påvirkningskraften de har på unge studenter, samtidig som jeg kan se på fellestrekk på tvers av dem. Jeg vil derfor både ha fokus på hvilke gamle tradisjoner som er gjeldende for studentene, prøve å forstå hvordan de selv forstår eller tolker disse tradisjonene og hvor mye kunnskap de faktisk har om dem. For å finne svar på dette har jeg også fem underspørsmål, som skal fungere inn som hovedspørsmål under intervjuene jeg vil foreta. Disse er:

- Hvilken kunnskap har studentene om sjamanismen og dens tradisjoner?
- Hvilken kunnskap har studentene om konfutsianismen og dens tradisjoner?
- Hvordan forstår studentene religiøsitet?
- Hvilke religiøse praksiser tar studentene del i?
- Hvordan har sjamanismen og konfutsianismen påvirket studentenes liv?

1.3 Avgrensning

Jeg startet avhandlingen med å ville finne ut «hvordan gamle tradisjoner eksisterte/var gjeldende i Sør-Korea i dag», dette var et stort tema og noe jeg kanskje ikke ville klare å finne ut av. Oppgaven måtte derfor avgrenses, og jeg valgte å fokusere på de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme, noe som gjør temaet mindre. Samtidig avgrenset jeg gruppen jeg ville fokusere på fra «hele Sør-Korea» til koreansk ungdom, på denne måten fikk jeg også minsket fokusgruppen slik at jeg lettere kunne gjennomføre intervjuer innenfor enkle rammer. Dette gjorde det også lettere for meg å se likheter og sammenhenger innenfor denne gruppen. I tillegg til å ha «koreansk ungdom» som fokusgruppe avgrenset jeg det enda mer, til ungdom som går på universitet, og som hadde vokst opp i en koreansk kontekst. Dette sikret meg derfor informanter med kunnskap om både de koreanske tradisjonene og det koreanske samfunnet. På denne måten fikk jeg avgrenset fokusgruppen ytterligere, dette gjorde også at jeg lettere kunne se hva de alle har felles og hva som eventuelt skiller seg ut. Noe som gir en større innsikt i hvilke tradisjoner som er gjeldene for alle deltakerne. Oppgaven er dermed avgrenset til to tradisjoner, og en homogen fokusgruppe, dette gjør den mer gjennomførbar og forhåpentligvis gir den et mye tydeligere resultat.

1.4 Annen forskning

Når det kommer til annen forskning innenfor relevante temaer har det vært mye forskjellig å se etter. Jeg har forsøkt å finne litteratur som dekker temaene ungdom og tro, koreansk religion, koreansk historie og teori rundt tradisjon og tradisjonsbærere. Det første temaet tar for seg ungdom og tro, her har jeg ikke klart å finne noen artikler eller undersøkelser som direkte tar for seg tro hos unge i Sør-Korea, noe som betyr at min avhandling vil være med på å kunne oppdatere fagfeltet innenfor dette. En artikkel jeg fant interessant er skrevet av Irene Trysnes (2014) og tar for seg ungdom og kristentro i Norge. Denne artikkelen er ikke direkte relevant til min studie, da den forsker på en annen religion i en annen del av verden. Likevel vil jeg si den kan anses som indirekte relevant da fokuset på religion blant unge er det samme, og det kan være interessant å se hvordan ungdommer i andre deler av verden forholder seg til religioner, og om funnene hennes kan være aktuelle for ungdom i Sør-Korea. Hun har gjennomført feltarbeid i forskjellige kristne ungdomsmiljøer og trekker også inn og sammenligner tidligere studier med ungdom og tro. Noen av funnene til Trysnes er at flere ungdommer enn tidligere anser seg selv som «personlig kristne». I tillegg skriver hun at det er flere som identifiserer seg som «ikke religiøse». Dette viser at det har økt på begge sider, noe som kan bety at ungdom før

kanskje sto mer «midt imellom», uten å ta et standpunkt, noe det tyder på at de gjør mer nå. Siden jeg ikke har klart å finne noe eldre forskning på hvordan koreansk ungdom definerte seg selv kan det være vanskelig å se etter likheter, det kan likevel være interessant å se hvordan mine informanter selv vil definere seg i kontekst til denne artikkelen.

Utenom temaet ungdom og tro har jeg også sett etter god forskning om koreansk religion, og historien til religionene i landet. Dette har vært aktuelt både for å kunne gi en god bakgrunn i avhandlingen, men også for at jeg skal kunne sette meg godt inn i det religiøse bildet og forstå mine informanter best mulig. Jeg valgte derfor å se etter bøker som var skrevet av koreanere selv, for å prøve å få et innenfra perspektiv når det gjaldt religioner. Dette gjorde at jeg kunne lese meg opp om hvordan de selv forsto de forskjellige religionene. Jeg har derfor tatt utgangspunkt i tre bøker som jeg vil presentere kort her. Den første heter «Religion in Korea» (2003) og presenterer leseren for alle religionene som i dag er nødvendige å forstå, for å forstå Koreas kultur og samfunn. Departementet for interreligiøs dialog lagte en gruppe med 9 akademikere som alle skulle skrive et kapittel hver innenfor sitt religiøse fagfelt, og boken gir dermed både et historisk overblikk og en nåværende status over religionene. Poenget med boken er å fylle ut mangelen etter en introduksjonsbok på engelsk om Koreas religioner for å skape en dypere forståelse av koreansk kultur og religion. Boken viser til en fin fremstilling og forståelse av det religiøse livet i Sør-Korea, og viser et land med mye religiøsitet, samtidig som de fremhever konfusianismens viktige posisjon hos befolkningen.

Boken «Religion in Korea» ga et fint og utfyllende bilde, men fremhevet konfutsianismen, dette gjorde flere andre bøker også. Jeg ville derfor bruke en ekstra bok som tok for seg sjamanismens rolle og kunne presentere et litt annet syn på tradisjonen. Jeg benyttet meg derfor av boken til Chongho Kim, «Korean Shamanism, The cultural paradox». Han forklarer at han så en manglende forståelse av koreanske *mudanger* sin plass i det moderne koreanske samfunnet i dag. Han ville dermed forske på dette og finne en forståelse for hvorfor koreanere benytter seg av disse sjamanene, mens de har sterke fordommer til dem. Han påpeker at tidligere studier har fokusert på sjamanenes syn og meninger, men at han synes det var viktig å heller fokusere på den koreanske befolkningen og hvorfor de velger å oppsøke *mudanger* i et moderne samfunn. Kim gjennomførte dermed et feltarbeid i Seoul og i en liten by utenfor. I studien kom han frem til at sjamanismen har en motstridig posisjon i det koreanske samfunnet i dag, bestående av både undertrykkelse og bevaring. Denne motsigelsen forklarer han med at for den koreanske befolkningen er *mudanger* og de sjamanistiske ritualene eneste formen for ånder å snakke, men

for koreanere flest er en ånd som snakker «nonsense», men også nødvendig. Sjamanene fungerer dermed som eksperter på å håndtere ting som ikke gir mening for dem i et moderne samfunn. Konklusjonen han kommer frem til er at for vanlige koreanere er sjamanismen overtro, og nettopp derfor blir den fortsatt benyttet av mennesker som ikke stoler på eller er fornøyde med moderne medisin. *Mudangene* håndterer dermed ting som ikke kan fikses i vanlig kultur (2003 s. 224-225). Kim sin bok viser til et syn jeg ikke fant i de andre bøkene, disse presenterte sjamanismen som tydelig i det koreanske samfunnet, og av stor betydning. Kim derimot viser at det er en tradisjon som er stigmatisert, og som blir utført i hemmelighet, men at den likevel blir utført og bevart fordi den holder fast ved gammel koreansk tradisjon, og løser problemer for menneskene som nettopp oppsøker *mudanger* fordi tradisjonen er overtro for dem.

Den siste av bøkene jeg her vil presentere er boken til Choong Soon Kim, «Kimchi and IT, Tradition and transformation in Korea.» På lik linje med de to forrige bøkene ble også denne laget av mangelen på tidligere forskning. Han forklarer at Korea har blitt glemt av akademikere i lang tid, blitt utelukket fra forskning og assosiert med krig, korrupsjon og militære. Han skriver at Korea har blitt kalt for et «off-shoot» av Kina, og en «klone» av Japan, og at denne mangelen på innsikt og forståelse av landet har ført til kaos under flere kriger (2007, s. 2). Han skriver at han derfor så det som nødvendig å motvirke denne manglende forståelsen av landet, ved å nøye undersøke landets historie. Det er dette han gjør med boken, og gir en god fremstilling av landets historie, kultur og samfunn. Jeg benyttet meg av denne for å forstå historien til landet, dets tidligere dynastier og kongedømmer, og hvorfor det utviklet seg til slik det er i dag.

I tillegg til religion blant ungdom, religioner i Korea og dets historie har jeg også vært på utkikk etter teori rundt tradisjoner og hvordan disse blir videreført, altså tradisjonsbærere. Innenfor dette temaet har jeg ikke klart å finne noe konkret tidligere forskning. Det ser ut som det er mangel på forskning innenfor hva en tradisjonsbærer er, eller begrepet i seg selv. Det jeg har funnet om begrepet er tilknyttet folkeviser og dans, og ikke om religioner eller annen form for tradisjonsoverføring. Vi kan dermed se et behov for forskning innenfor dette temaet, samt flere felt når det gjelder Korea. Alle bøkene jeg har presentert her er skrevet av koreanere, og er med på å fylle ut tidligere manglende forskning, de sikret meg godt med bakgrunnsstoff og en god forståelse av landet og dets kultur. Min avhandling vil dermed også være med på å fylle ut noe av den manglende forskningen, både innenfor religiøse ungdom i Sør-Korea og om tradisjonsoverføring. Avhandlingen blir dermed en kombinasjon av tidligere koreansk

forskning, med deler av vestlig forskning innenfor religion og ungdom, og gir til sammen et innsyn, gjennom mitt feltarbeid, på hvordan forholdet mellom religion og ungdom i Sør-Korea er i dag.

1.5 Begrepsavklaring

I denne avhandlingen benytter jeg meg av noen begreper fra det koreanske språket, jeg vil derfor avklare hva disse ordene betyr for å få en forståelse av dem senere i avhandlingen. I tillegg har jeg definert ordet dynasti da dette er et ord som er relevant å forstå i historien til Korea. Enkelte andre begrep som tradisjon, tradisjonsbærer, sosialantropologi og primalreligion har jeg tenkt trenger en litt lenger definisjon, og har derfor valgt å gi alle disse egne avsnitt senere i avhandlingen.

Mudang er en koreansk sjaman, og i koreansk sammenheng er de nesten alltid hunnkjønn. Dette er de menneskene i sjamanistisk tro som har «krefter», og som man blant annet besøker for å bli helbredet, spå fremtiden, eller få hjelp til å kommunisere med ånder. De blir hovedsakelig delt inn i to kategorier som blir kalt *gangsinnmu* og *seseummu*. Hovedforskjellen her ligger i at en sjaman som blir kalt *gangsinnmu* har blitt tildelt sine krefter fra de er født, de har et kall om å være en sjaman mens en *seseummu* har «arvet» sin status, enten gjennom familie eller giftemål (Koehler, 2012, s. 20).

Jesa er en form for høytid eller feiring innenfor konfutsianismen. Det blir ansett som kanskje den viktigste av alle konfutsianske tradisjoner og er et ritual i form av en minnedag/feiring for sine avdøde forfedre. Dagen blir brukt til å vise respekt og ære til sine forfedre, og dette gjøres ofte kvelden før eller selve morgenen på årsdagen til den avdøde. Familiemedlemmer samles i huset til den eldste sønnen, hvor de lager mat og setter sammen en liten helligdom inne i huset. Mat blir deretter tilbedt til den avdøde og videre spist av alle som er samlet for anledningen (Koehler, 2012, s. 64).

Dynasti: Oxford Dictionary definerer ordet 'dynasti' som en arvefølge av herskere. Disse herskerne, lederne eller statsoverhodene tilhører den samme familien og lederskapet nedarves i flere generasjoner. Ved å betegne en tidsperiode som et spesielt dynasti (f.eks. Joseon dynastiet i Korea) vil dette bety at det er en rekke ledere fra samme familie som har vært ledere for enten

et land eller et område gjennom en viss periode. Ordet dynasti kan dermed også beskrive en tidsperiode hvor denne familien hersket (s. 447).

1.6 Aktualitet

Jeg vil si det er flere grunner til at en studie som jeg skal ta for meg er aktuell i dag. Landet Sør-Korea er interessant å forske på i seg selv, i tillegg er studier med fokus på religioner kanskje mer aktuelt enn noen gang i en så modernisert og globalisert verden som vi nå lever i. Sør-Korea er et land som er spennende å forske på av flere grunner, og som jeg nevnte i avsnitt «tidligere forskning» har jeg ikke klart å finne noe tidligere forskning innenfor feltet om koreansk ungdom som jeg skal bruke min master til å forske på, noe som i seg selv gjør denne avhandlingen ganske aktuell.

Utover dette vil jeg trekke frem hvorfor jeg synes religion er et spennende tema å se på i en koreansk kontekst. Dette er et land med en rik historie innenfor både gamle sivilisasjoner, kongedømmer og dynastier hvor religioner har spilt en aktiv rolle og påvirket på en mengde forskjellige nivåer. Dette kan vi se blant annet innenfor samfunnsstrukturene, innbyggere, tradisjoner, politikk og ideologier. Religioner har også ligget som bakgrunnen for samarbeid som har ført til skapelse av stor kultur og tradisjon i landet, bygging av templer og verdens største Tripitaka samling, en samling av de buddhistiske kanoniske skriftene, utdypet i avsnitt 2.3.4. Mye av denne historien har blitt bevart, i tillegg har mange av templene og andre religiøse gjenstander overlevd, men kanskje viktigst av alt har alle disse forskjellige religionene overlevd hos befolkningen, og de ser alle ut til å fungere i dag på tvers av hverandre. Dette er noe spesielt og særegent med Sør-Korea, som gjør religioner i landet fascinerende å forske på. Det er et land med fullt av tilstedeværende religioner, som alle klarer å fungere sammen i samfunnet. I tillegg benytter befolkningen seg av religionene på tvers av hverandre, og det er ingen store skiller mellom hvem som er buddhist eller kristen. Det er altså et fascinerende multireligiøst land, som viser en forskjell fra mye av det vi ser ellers i verden i dag, hvor land og samfunn kriger på tvers av religioner, og hvor religiøse forskjeller ligger som bakgrunn for terror og splittelse. Sør-Korea er dermed et fint eksempel på et land hvor religiøse ulikheter fint klarer å leve side om side, i tillegg til å bli brukt om hverandre, uten å skape problemer.

Selv om landet i dag er en sekulær stat uten noen statsreligion (Hee-sung, 2003, s. 9-10), har det altså et stort religiøst engasjement og fellesskap hvor mye av de religiøse tradisjonene blir

ansett som en viktig og essensiell del av samfunnet. Dette er grunnen til at religioner er et stort forskningsområde, men også interessant her. For hvordan fungerer alle disse religionene sammen i praksis? Hvordan blir befolkningen opplært i de forskjellige tradisjonene, og hvor får de denne kunnskapen fra? Og ikke minst, hvordan stiller koreansk ungdom som har vokst opp på 2000-tallet seg til de forskjellige religionene og tradisjonene i landet?

Dette gir vinkling til et annet sentralt element jeg har valgt å fokusere på, unge studenter på universitetsnivå som har vokst opp på 2000-tallet, dette vil si midt i den moderne tidsalderen. En grunn til at dette er interessant tilknyttet Sør-Korea er at landet etter Korea-krigen hadde enorme ødeleggelser, inkludert landets jordområder. Dette førte til økonomiske vansker og matmangel som videre resulterte i at de var et av verdens fattigste land på denne tiden (Barth & Ryste, 2018), men grunnet et stort politisk fokus på økonomisk vekst fra 1961 til 79 klarte de å bygge seg opp, og frem til 1990 hadde de verdens raskeste økonomiske vekst (Barth & Ryste, 2018). Dette alene gjør Sør-Korea til et interessant land å utforske. Foreldrene til min fokusgruppe eller deres besteforeldre, kan ha opplevd både Korea krigen og dens ettervirkning, den enorme økonomiske veksten og godene dette førte meg seg. Min fokusgruppe har ikke opplevd dette, de har bare opplevd ettervirkningene og moderniseringen. Jeg vil dermed tro at de har et annet forhold til globalisering, religioner, tradisjoner og modernisering, enn deres foreldre/besteforeldre som vokste opp i et helt annet samfunn. Hvilken rolle har religioner spilt i alt dette? Har de fått opplæring i skolen, eller hjemme? Hvordan har disse tradisjonene og religionene overlevd de store endringene? Og er de fortsatt aktuelle blant de unge?

Hvis jeg ser bort fra fokuset på Sør-Korea vil jeg si at religiøse studier også er veldig aktuelt i dag. Jeg vil påstå at religioner og religiøs overbevisning i dag er mer aktuelt enn det har vært på lenge. En årsak kan være moderniseringen og spredning av religioner, religiøse samfunn/grupper, og felleskap som kan skapes på tvers av landegrensener, osv., men også på grunn av økende religiøse konflikter, kriger og terror. Det kan derfor sies å være viktigere enn noen gang å forstå religioner, hvordan de påvirker mennesker, og kanskje spesielt de unge som vokser opp i alt dette. Hvordan blir religioner videreført fra en generasjon til den neste, og hvordan kan en flere tusen år gammel religion fortsatt være like aktuell, og i noen tilfeller mer aktuell enn tidligere. På grunn av moderniseringen og globaliseringen spres dette i større grad enn før. Ikke bare terror, men også overbevisning, og en religion som kanskje var karakteristisk og tilhørte et spesielt område, kan spres til en helt ny gruppe.

Det er altså mye i denne sammenhengen som kunne vært spennende og viktig å utforske, nettopp fordi alle disse elementene er aktuelle i dagens globale verdenssamfunn. Denne oppgaven kan ikke gå inn på alt dette, men har valgt å belyse noe av det: hvordan to gamle religiøse tradisjoner påvirker livet til unge koreanske studenter som vokser opp i et moderne land på 2000-tallet, og hvordan de forholder seg til disse i dag.

1.7 Struktur

Denne avhandlingen består av 7 kapitler, med flere underkapitler. I første kapittel har jeg til nå gjort rede for avhandlingens forskningsspørsmål og hensikt, i tillegg til annen relevant informasjon tilknyttet selve oppgaven, dens oppbygning og relevans. I kapittel to tar jeg for meg bakgrunnskunnskap om temaene som er relevant for oppgaven, her finnes informasjon om Sør-Korea som et land, teori rundt begrepet religiøsitet, i tillegg til et bilde av Sør-Koreas religiøse situasjon opp gjennom historien, og hvordan det er i dag. Dette er kunnskap som kan være greit å ha med seg videre inn i oppgaven for å forstå enkelte kontekster. I tredje kapittel går jeg inn på teorier rundt oppgaven, hvilken teoretisk tilnærming jeg vil ha, i tillegg til forklaring på hva dette er og hvordan det påvirker oppgaven min. Her er det også diverse avsnitt som forklarer hva en primalreligion, tradisjon og tradisjonsbærer er. Kapittel fire er et metodekapittel, her går jeg inn på hvilken metode jeg vil benytte meg av, i tillegg til utvalget, gjennomføring og refleksjoner rundt selve feltarbeidet. Dette blir deretter presentert i kapittel fem, hvor jeg både legger frem hvordan intervjuene har gått, i tillegg til presentasjon av funnene. Deretter drøfter jeg disse funnene i kapittel seks, som jeg til slutt presenterer i konklusjonen i kapittel 7.

2. Bakgrunn

2.1 Introduksjon av Sør-Korea

Jeg har i dette kapittelet tenkt til å «introdusere» Sør-Korea som land, ved å trekke frem relevante elementer og hendelser opp gjennom historien, samt presentere de forskjellige kongedømmene og periodene som har påvirket og styrt Korea gjennom tiden. Dette er relevant for å forstå når de ulike religionene kom til landet, noe som blir tydeliggjort ytterligere i kapittel 2.3: Religioner i Sør-Korea. Det er også relevant for å se hele historien og religionenes rolle i et større bilde. Siden mange av religionene ble aktuelle i løpet av en periode som kalles «de tre kongedømmer», synes jeg det er viktig å forklare litt mer hva dette er, samtidig som jeg forklarer hva som har hendt etter denne perioden og frem til i dag. Før jeg går inn på historien vil jeg starte med å presentere generell fakta om landet slik det er nå, dette for å gi et overblikks bilde av selve landet og dets befolkning. Deretter vil jeg gå over til historien for å gi en forståelse av hvordan landet utviklet seg til slik det er i dag.

Det offisielle navnet til landet er Republikken Korea, eller på koreansk: Daehan minguk. Landet er en republikk i Øst-Asia hvor Seoul er hovedstaden (Barth & Ryste, 2018). Sør-Korea grenser kun til ett annet land, Nord-Korea, ellers til diverse hav både i øst, sør og vest. Hele landet snakker ett felles språk; koreansk (dette deler de med Nord-Korea), og bruker skriftspråket Hangeul (Barth & Ryste, 2018). Religionene med størst oppslutning er buddhismen, protestantismen og katolisismen, dette vil jeg utdype senere i avhandlingen. I tillegg til disse er landet sterkt påvirket av de gamle tradisjonene konfutsianismen og sjamanismen. Det er et land med rik historie, som har blitt preget av diverse kongedømmer og dynastier opp gjennom tiden, dette er noe som fortsatt kan merkes i dag, både gjennom befolkningen og i gjenværende templer. Noe som er spesielt for Sør-Korea er at landet utviklet seg i en kjempe fart, som gikk fra å være et fattig og krigsherjet land til et G-20 land, og er i dag et av verdens mest utviklede land (Barth & Ryste, 2018). Landet er i dag også et av Asias tettest befolkede land, men også her skiller landet seg ut ved at befolkningen generelt er både etnisk, kulturell, fysisk og språklig homogent, trolig mer enn de fleste andre store folkegrupper rundt i verden (Kim, 2007, s. 16). Landet vedtok i 1987 å være en enhetsstatlig presidentstyrt republikk, hvor presidenten er landets øverste leder. Presidenten sitter i fem år, uten mulighet til å kunne gjenvelges grunnet historie med maktmisbruk og korrupsjon (Barth & Ryste, 2018).

Dette er altså Sør-Korea i dag (2019), men for å forstå bakgrunnen for alt dette kan det være relevant å gå et stykke tilbake i tid. Jeg vil derfor gå inn på de viktigste hendelsene i Koreas historie, tilbake til de tidlige kongedømmene og frem til delingen av halvøya. Før jeg starter er det en ting jeg kort vil trekke frem: landegrenser. Dette fordi det som i dag er Koreas' landegrenser ikke alltid har vært slik, her har det variert litt gjennom historien. Dette har også ført til diskusjon rundt hvilke kongedømmer som har vært koreanske kongedømmer, og hvilke som har tilhørt det som i dag er Kina. Goguryeo er et kongedømme som av Korea alltid har blitt ansett som et av deres tidligere kongedømmer, men under et prosjekt Kina startet opp i 2002 presenterte de en historie hvor Goguryeo kongedømme tilhørte deres tidlige historie (Kim, 2007, s. 24-25). Dette kongedømme hadde ut ifra deres mening eksistert på det området som i dag blir kalt Kina, noe koreanerne på den andre siden er uenige i, og som fortsatt blir regnet som en av de tre kongedømmer i Korea i dag. Jeg vil ikke ta noe historisk stilling til hva som er riktig her, men jeg velger å anse Goguryeo som et koreansk kongedømme, da dette er tydelig fremstilt og dokumentert i alle bøkene jeg har lest om emnet. Dette viser at det å dokumentere et lands historie kan være vanskelig, siden vår moderne måte å inndele land i tydelige grenser ikke alltid stemmer med hvordan grensene var tidligere.

Ifølge arkeologiske funn kan det tyde på at den koreanske halvøya ble bebodd et sted mellom 300.000 og 350.000 år siden, i den paleolittiske tiden (Kim, 2007, s. 19), og har vært bebodd siden. Etter jernalderen oppsto starten på «de tre kongedømmer» perioden, her er det både skriftlige dokumenter og arkeologiske funn som hjelper til med å dokumentere historien (Kim, 2007, s. 24). Goguryeo var et av disse tre kongedømmene som fantes under «De tre kongedømmer» perioden, de to andre het Baekje og Silla. Goguryeo var lengst nord og det første kongedømme til å organisere seg, deretter kom Baekje og til slutt Silla. Goguryeo ble grunnlagt i år 37 fvt., og siden det lå helt nord, nærme kina, var det under konstant trussel fra både kinesiske og nomadiske stammer. Som et resultat ble Goguryeo et krigers kongedømme, med «krigerske ryttere». Dette ga dem militær styrke, noe som gjorde at de hadde militær dominans over både Baekje og Silla i de tidligste årene (Kim, 2007, s. 27). Baekje ble organisert litt senere, og ble grunnlagt i år 18 fvt., på et område som var veldig produktivt for risdyrking, noe som førte til at deres økonomi hovedsakelig dreide seg rundt jorddyrking (Kim, 2007, s. 29). Utenom dette ble også Baekje kongedømme sagt å være det mest «internasjonaliserte» ettersom de hadde kontakt og handel med både det sørlige Kina og det vestlige Japan (Kim, 2007, s. 30). Dette førte til både import av Kinesisk kultur som de omgjorde til sin egen, og videre eksport til Japan (Kim, 2007, s. 31). Silla var det siste kongedømme til å organisere seg,

her finnes det mye som er blitt bevart av både kultur og arkeologiske funn, blant annet flere fort, templer, pagoder og palasser (Kim, 2007, s. 31). Som jeg vil utdype senere i kapittelet om «Religioner i Korea» fikk Silla stor påvirkning fra Kina, gjennom blant annet buddhismen som ble introdusert, i tillegg til kinesiske tanker. Dette kan man se på de buddhistiske templene og monumentene som ble oppført på denne tiden, i tillegg til kinesiske inskripsjoner på steiner som har blitt funnet (Kim, 2007, s. 32). Opp gjennom tiden var det flere angrep mellom kongedømmene, men Silla allierte seg med Tang Kina (Tang-dynastiet varte i Kina fra år 618 til 907), noe som førte til at de overvant både Baekje i år 660 og Goguryeo i år 668. Silla kongedømme ble derfor hersker over hele halvøya under perioden som blir kalt «Forente Silla» (Kim, 2007, s. 32).

Under det «Forente Silla» var hele halvøya samlet under et lederskap, men etter hvert som tiden gikk oppsto det flere varierende forsøk på å ta over makten, og opprørsledere som prøvde å ødelegge lederskapet. Etter flere forskjellige grupper hadde forsøkt å overta makten måtte til slutt lederne av Silla overgi seg, til Wang Geon (på 900-tallet). Wang Geon klarte på nytt å forene de forskjellige gruppene og lederne som hadde prøvd å gjøre oppgjør eller forlate «Forente Silla». Den nye staten fikk navnet «Goryeo kongedømmet», eller det gamle Goguryeo kongedømmet (Kim, 2007, s. 34-35). Under Goryeo kongedømmet oppsto det flere endringer, blant annet innførte lederen et sivilt eksamenssystem som skulle hjelpe til med å rekruttere varierende tjenestemenn etter fortjeneste. I 992 etablerte han et nasjonalt universitet som skulle hjelpe befolkningen i å ta slike eksamener, alt utformet etter konfusianske ideologier (Kim, 2007, s. 35-36). På tross av at Goryeos politiske ideologi var basert på konfutsianismen, hadde også buddhismen stor innflytelse i denne perioden, og det var under dette dynastiet at de berømte buddhistiske Tripitaka tekstene ble utformet på kinesisk, og sto ferdige i år 1087 (Kim, 2007, s. 36). Goryeo opplevde indre strid fra både sivile og militære styrker, og etter to store forsøk på å ta makten fikk til slutt militære overtaket. Etter dette skiftet makten mye innad, mellom militære og skolerte offisielle de leide inn som ekspertiser (Kim, 2007, s. 36-37). I 1392 ble den daværende kongen av Goryeo styrtet av Yi Seonggye. Han tok over og dannet sitt eget dynasti: Joseon dynastiet, og kalte seg selv Kong Taejo (Kim, 2007, s. 38). Dermed var enda et nytt dynasti dannet, også her var det konfutsianismen som var den politiske ideologien, men dette ble nå mer intenst, og de prøvde å pålegge befolkningen konfutsianske normer. Dette førte til nedgang i buddhismen, ikke bare gjennom den påtvunget konfutsianismen og dens normer, men også fordi de konfiskerte land og tvang nedleggelse av buddhistiske templer (Kim, 2007, s. 38).

Yi Seonggye hadde en «For-Kina» holdning, og sendte årlig diplomater over til Ming-Kina ved nyttår og diverse bursdager, noe han håpet skulle sikre hans nye dynasti sikkerhet (Kim, 2007, s. 42). Likevel oppsto det flere konflikter og angrep, og Korea ble angrepet av Japan ved flere anledninger når de prøvde å komme til Kina gjennom Korea. Dette skjedde i 1419 og senere i 1592, her hjalp Ming-Kina til med å forsvare Korea, og dette førte til at japanerne måtte trekke tilbake (Kim, 2007, s. 42-43). I 1597 prøvde Japan igjen å angripe, men også dette angrepet ble stoppet. Dette førte likevel til massive tap i tillegg til bortføringer av trente koreanske arbeidere, kunstnere, prester, konfusianske lærde, osv. (Kim, 2007, s. 43). Etter hjelpen fra Kina for å motarbeide de japanske angrepene ble Korea nå i tributpliktig ovenfor den kinesiske keiseren. Dette gjorde at når Japan igjen angrep Korea i 1875, hadde Kina makt over Korea. Dette var noe Japan ikke ville anerkjenne, og det oppstod krig. Dette var en krig Japan vant og Kina måtte dermed anerkjenne Japans maktposisjon i Korea (Filseth, 2016). I andre verdenskrig ble det under Kairo-konferansen (1943) enighet om å opprette en uavhengig koreansk stat, etter Japans overgivelse. Korea ble midlertidig delt i to soner hvor daværende Sovjet hadde nordsiden og USA sør. Jeg har ikke tenkt til å utdype alle hendelsene som senere utspilte seg, men kort forklart brøt det ut krig mellom de to delene, som i 1953 ble avsluttet med en våpenstillstandsavtale, delingen består fortsatt i dag (Filseth, 2016).

2.2 Religiøs tro og praksis

Tro og praksis er to måter å uttrykke religion på. Vi i Norge er kanskje mest vant med tanken om at tro og religion hører sammen, og at en tro på en Gud eller noe annet overnaturlig vesen definerer et religiøst menneske. Dette trenger ikke være den riktige måten å definere hvem som er religiøs eller ikke på. Hvis vi ser på religioner i andre områder av verden er kanskje ritualer og praksiser hovedmomentene og troen i seg selv kanskje ikke i fokus. Det er derfor mange måter å både forstå religioner og religiøsitet på, noe som gjør det vanskelig å skulle definere hvem som kan kalles religiøs eller ikke (Eriksen, 2010, s. 208-209). Det jeg vil med dette er å løfte frem problemet jeg møtte på i mine intervjuer, hvor det mine informanter sa og praktiserte ikke hang helt sammen. Flertallet identifiserte seg som ikke religiøse, selv om de alle utførte religiøse praksiser. For meg er det dermed vanskelig å vite hvilke begrep som er riktig, da det er vanskelig å både måle og definere grad av tro. Eriksen skriver blant annet «Dersom vi kan si at religion er sett av *oppfatninger* om det overnaturlige og sakrale, om livet etter døden og hvordan man skal leve sitt liv, er ritualene de sosiale forløpene som gir de religiøse

oppfatningene et konkret, sanselig uttrykk.» (Eriksen, 2010, s. 213). Hvordan kan vi da forstå mine informanter, som mener de ikke tror på disse religiøse oppfatningene, men som likevel utfører ritualene?

Jeg velger i min avhandling å forholde meg til mine informanter og det de sier, uten å skulle definere de selv. Jeg valgte å spørre hver av dem hvordan de selv ville identifisere seg og hvorfor, og velger å bruke disse definisjonene. Her identifiserte to seg som kristne og resten som ikke-religiøse. I tillegg lot jeg de selv definere de forskjellige praksisene og tradisjonene de utførte. Informantene vektla veldig at de ikke er religiøse i en form for vestlig tolkning hvor de vektlegger en sammenheng mellom medlemskap av en religion, og begrepet religiøsitet. Dette kan tolkes som at de ser på praksisene som religiøse kun hvis de utføres av mennesker som er tilknyttet en bestemt religion. Dette er noe jeg vil utforske i drøftingen, i tillegg til hvordan studentene forstår religioner, og hvordan deres forståelse kan sees i sammenheng med det de sier og praktiserer. Altså, hvis de ikke har noen overbevisning eller tro, hva legger de i ritualene de utfører? Jeg kommer også da til å drøfte og argumentere for hvorfor jeg mener praksisene deres kan forstås som religiøse, selv om jeg lar de definere seg selv og sine praksiser slik de ønsker.

2.3 Religioner i Sør-Korea

Sør-Korea er et land fullt av tilstedeværende religioner og gamle religiøse tradisjoner. I motsetning til mange andre land har de forskjellige religionene ofte klart å eksistere enten sammen eller ved siden av hverandre, samtidig som de har påvirket hverandre. Det har heller ikke vært en konkurranse om hvilken religion som skal være den dominerende, eller den eneste, og det har aldri brutt ut store kriger på bakgrunn av religiøs uenighet slik som vi ser mange andre steder i verden (Hee-sung, 2003, s. 15). Mange av religionene har til og med blitt assimilert sammen, blant annet ligger de gamle sjamanistiske tradisjonene som en slags religiøs bakgrunn, og den har blitt assimilert og tatt inn i de nye religiøse tradisjonene som senere har ankommet landet. Noe lignende har skjedd med konfutsianismen som har lagt seg som en generell felles moral og etikk for samfunnet. Disse to gamle tradisjonene har ikke forsvunnet med tiden, men de kan heller ikke sies å være noen dominerende religioner i dag, isteden kan man anse dem som en form for grunnsteiner i det sosiale og kulturelle samfunnet. Sjamanismen gjennom sine ånder, spirituelt liv og ritualer, og konfutsianismen i form av moral og etikk, og

respekt for de eldre. Disse to religiøse tradisjonene spiller derfor fortsatt en stor rolle i livene til det koreanske folket.

Sjamanismen sies å ha vært tilstede i Korea helt siden bronsealderen (Chang, 1988, s. 30), og var tilstede i «de tre kongedømmer» perioden, dette er altså den eldste av de tilstedeværende religionene i Korea. Senere, men også under «de tre kongedømmer» perioden ankom både konfutsianismen (Il-bum, 2003, s. 40) og buddhismen (Byung-jo, 2003, s. 28) fra Kina. Begge disse religionene har vært med på å forme det koreanske samfunnet i stor grad, dette er noe Taoismen ikke klarte. En tredje religion som kom fra Kina. På tross av dette er det indikasjoner på at den var eksisterende i Goryeo kongedømmet, og at den her spilte en viktig rolle med å kombinere koreansk og kinesisk kultur, men ikke sterkt nok til å bli gjeldende eller dominerende i senere tid (Sung-bong, 1996, s. 14). Korea hadde dermed en god blanding av flere varierende religioner og livssyn, alle med opphav i Asia, og disse var alene i landet frem til det 18. århundre, her ankom katolisismen. I motsetning til mange asiatiske land hvor kristendommen kom gjennom misjonærer, ankom katolisismen Korea gjennom koreanere selv, frivillig. Etter lang kjennskap til Kina, og ved at mange allerede kunne lese det kinesiske alfabetet kom katolisismen til Korea gjennom bøker skrevet på kinesisk (Youm, 2003, s. 65). Senere, i det 19. århundre åpnet Korea opp handel fra andre land, og på denne måten ble de også åpnet opp for protestantismen, på tross av dette ble også denne introdusert av koreanere selv, men fikk en økning etter flere forsøk fra Europa (Jung-bae, 2003, s. 93).

Historisk sett var det sjamanismen som dominerte i Korea, men etter hvert som buddhismen og konfutsianismen kom til landet ble sjamanismen mer i bakgrunnen, og vi kan nå se at de alle, i varierende grad, har vært med på å forme både det koreanske samfunnet og dets innbyggere (Facts about Korea, 2003, s. 161). Ifølge Korea.net, en nettside laget av den koreanske regjeringen for å fremme kommunikasjon og informasjon om Korea, er det hele 44% av befolkningen som oppgir at de tilhører en religion. Av disse menneskene som oppgir at de er religiøse er det flest som tilhører protestantismen, med 45% av de religiøse. Deretter kommer buddhismen med 35%, videre katolikker med 18%, og de siste 2% blir kategorisert som «andre» (Korean Culture and Information Service/Korea.net). Sør-Korea har i dag nedskrevet religionsfrihet i deres grunnlov, og hvilken religion du tilhører, dens opphav, og dens tradisjoner, skal alle stå likt. Noe som skaper en likhet og balanse mellom både religioner og mennesker. Likevel er det en oppfatning om at konfutsianismen har en slags rolle som en statsreligion med sin sterke påvirkning og felles moral for det koreanske folket (Hee-sung,

2003, s. 9). Noe av dette kan skyldes at hele landet var en konfutsiansk stat under Joseon perioden, men har i senere tid blitt omgjort til en sekulær stat (Hee-sung, 2003, s. 9).

Sør-Korea er altså et land med mange gamle religiøse tradisjoner og ikke minst stort mangfold av religioner. Som jeg nevnte ligger i dag sjamanismen og konfutsianismen som en slags grunnstein for det religiøse livet, og både de konfutsianske verdiene og dens forfedre ritual, *Jesa*, spiller i dag en viktig rolle i det koreanske samfunnet. Et annet merkbart aspekt med sjamanismen og konfutsianismen er at ingen av dem er «medlemsreligioner», isteden kan man betrakte dem som «en måte å leve på», noe som kanskje gjør at de fungerer godt med de mer dominerende og organiserte religionene som buddhismen og kristendommen (Hee-sung, 2003, s. 10). Denne velfungerende miksen av religioner er ganske unikt for Sør-Korea, men kan også være forvirrende. For å skape et litt større bilde av de religionene som har hatt størst innflytelse på koreanere og deres tradisjoner skal jeg derfor gå dypere inn på historien og andre relevante trekk. Jeg vil starte med de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianismen, og deretter gå inn på kristendommen og buddhismen. Dette for å skape en bedre forståelse av hvordan det koreanske samfunn og hvordan deres livssyn henger sammen med disse religionene.

2.3.1 Sjamanisme

Sjamanismen er den eldste religionen vi finner i dagens Sør-Korea, og det finnes flere kilder på dens eksistens i Korea i «de tre kongedømmer» perioden (57 fvt. – 668 evt.) (Guisso & Yu, 1988, s. 15), andre hevder også at det finnes arkeologiske bevis på at dens eksistens i Korea kan spores helt tilbake til bronsealderen (Guisso & Yu, 1988, s. 30). Den er altså en religion som har vært tilstede i landet i godt over to tusen år, og det er en viktig tradisjon å forstå hvis man vil forstå det gamle Korea som har utviklet seg til slik det er i dag (Guisso & Yu, 1988, s. 12). Hvor mye den har påvirket samfunnet og menneskene har variert fra periode til periode, men vi kan fortsatt se tydelige spor og minner av hvor dominerende den var. Den blir i dag ansett som en primalreligion, men det har gjennom tiden vært diskusjoner om sjamanismen i det hele tatt kan kalles en religion, da mange hevder at det heller er et slags livssyn, en måte å se verden på. Hovedsakelig fordi den mangler mange av de elementære elementene som kreves for at en tro kan kalles en religion. Blant annet har koreansk sjamanisme aldri organisert seg ordentlig, den har heller ikke en nedskrevet kanon, eller en form for doktrine, alt er videreformidlet muntlig. Som et resultat av dette har sjamanismen ingen fast doktrinær tradisjon (Il-young, 2003, s. 139), dette har også vært en av grunnene til at den aldri har vært i konkurranse med de

andre store religionene som senere ankom Korea (Guisso & Yu, 1988, s. 92). Selv om den ikke organiserte seg på samme måte som vi vanligvis kategoriserer religioner, har den fortsatt flere elementer av hva som kan kalles en religion, blant annet har den sjamaner, personer som fungerer som et mellomledd mellom mennesker og den åndelige verden, disse kan kommunisere med ånder, kurere sykdom, spå fremtiden din og snakke med døde (Facts about Korea, 2003, s. 162). Det er altså en tro på overnaturlige vesener. De benytter seg også av bønner og sanger, som gjerne er inkludert med dans og ritualer, og de har tilbedelsessteder som templer. Jeg vil derfor i min avhandling anse sjamanismen i Sør-Korea som en religion, da ritualene og bønnene tilsier at det er en tro på ånder og andre krefter utenfor mennesket selv.

Sjamanismen kan i dag anses som en form for grunnstein for hele det koreanske samfunnet, spesielt med dens syn på ånder, dette har også vært gjeldende for Koreas' senere innvandrede religioner og deres tradisjoner. Det finnes flere eksempler på sjamanismens påvirkning på både samfunnet og menneskene, men også på de senere ankomne religionene, i tillegg hevdes det at «ånden» av sjamanismen har påvirket hvordan det moderne Korea praktiserer både kristendommen og buddhismen (Il-young, 2003, s. 139). Utenom å ha påvirket de innvandrede religionene hevdes det også at flere av dem måtte «sjamaniseres» for å bli godkjent og tatt imot av koreanere (Guisso & Yu, 1988, s. 92), et eksempel på dette er buddhismens frelseslære. Denne bygger på individuell frelse, noe alle på hvert sitt vis kan oppnå alene, dette er noe som strider med sjamanismens familie og gruppeorientering, og noe buddhismen derfor måtte «tynne ut» i sin lære ovenfor koreanerne for at de skulle godta den (Guisso & Yu, 1988, s. 92-93). Selv om religioner måtte «sjamaniseres» for å bli godtatt, oppsto det aldri konkurranser mellom sjamanismen og de andre religionene, noe som anses som en av grunnene til at sjamanismen har overlevd så lenge som den har, fordi den har klart å harmoniseres og blitt sammenflettet med andre istedenfor å skape konkurranse eller konflikter (Guisso & Yu, 1988, s. 60). De nye religionene fjernet heller ikke sjamanismen, men tok den inn og assimilerte den med sin egen, og klarte på denne måten å fungere sammen. Konfutsianismen og sjamanismen har i forhold til verdenssyn fungert lett sammen, dette fordi de har samme verdier og fokus på familie, slekt, lojalitet og respekt for natur (Guisso & Yu, 1988, s. 93). Som nevnt måtte buddhismen endre sitt budskap for å bli akseptert. På samme måte kan vi se at kristendommen møtte motstand, da mye av dens budskap og misjon sto i strid med de sjamanistiske verdiene og tradisjonene som allerede lå i samfunnet (Guisso & Yu, 1988, s. 94).

Over til sjamanisme i seg selv, dette er en religion i Korea hvor hovedtanken består i at alt som finnes naturlig har sjel, dette vil si mennesker, trær, fjell, steiner, osv. (Facts about Korea, 2003, s. 162). De setter heller ingen Gud høyere enn noe annet, eller i midten av universet som dets skaper (Guisso & Yu, 1988, s. 60-61), dette betyr at verden har blitt «skapt» naturlig, og utviklet seg naturlig, det finnes ikke en guddom som er over de andre og som har skapt alt dette. Det er en tro på at alt som skjer, skjer naturlig, som en del av naturens gang, og vi som mennesker lever best ved å leve i denne flyten med naturen (Guisso & Yu, 1988, s. 61). Både når mennesker blir født inn i denne verden og når vi dør, er vi ikke noe som blir skapt eller fjernet fra verden, og vi kan dermed ikke forsvinner til et annet sted/dimensjon. Vi er alltid en del av jorden, vi tar fra dens naturlige kraft og vender tilbake (Guisso & Yu, 1988, s. 61). Dette betyr også at det ikke finnes noen annen høyere verden/dimensjon enn vår egen. I stedet finnes det en åndelig og en menneskelig dimensjon, men de er på en måte likestilte, ingen av de er hverken «høyere» eller bedre enn den andre. Noe som strider mot buddhismens lære om en annen høyere dimensjon og kristendommen himmel/helvete tanke. Dette påvirker også deres oppfatning av livet, siden denne verden og dette livet er det eneste som er, er det å leve i denne eksistensen det viktigste. Dette livet anses som å være for viktig til å bare være et stadium eller overgang til et mer perfekt eller permanent liv senere (Guisso & Yu, 1988, s. 62). Ut ifra denne tankegangen er det viktigste et menneske kan gjøre er å leve dette livet som fullt menneske, og den aller største bekreftelsen på å være et menneske er å samhandle med andre mennesker: man er bare virkelig menneske når man samhandler med andre mennesker. Her kommer deres store gruppe orientering inn, i tillegg til deres frykt for det å være alene/isolert (Guisso & Yu, 1988, s. 69), nettopp fordi man da ikke lever fullt ut som menneske. Dette er noe av det vi fortsatt ser tydelig i det Koreanske samfunnet i dag, og som kan tolkes som en av sjamanismens viktigste påvirkninger på dagens koreanske samfunn.

En annen viktig del av sjamanismens tradisjoner er sjamaner, personer som fungerer som et mellomledd mellom det menneskelige og det åndelige, og som dermed kan hjelpe mennesker å komme i kontakt med ånder eller forfedre. Disse sjamanene blir som utdypet i begrepsavklaring avsnittet kalt *mudang* i Korea, og jeg kommer til å bruke begrepene sjaman og *mudang* litt om hverandre, men de betyr det samme. Som oftest bruker jeg begrepet *mudang* når jeg refererer til en sjaman i en koreansk kontekst, og sjaman når jeg snakker mer generelt om sjamaner. *Mudanger* i Korea kan deles inn i to kategorier, den første er mennesker som hevder å ha blitt valgt direkte av guddommer til å være en *mudang*, disse blir kalt *gangsinmu*. Den andre gruppen er de som har «arvet» kallet om å være en *mudang* gjennom familie eller ekteskap, disse blir

kalt *seseummu* (Il-young, 2003, s. 142). *Mudanger* av den første kategorien sies å være begavet med krefter, og disse kreftene kan blant annet brukes til å kommunisere med det åndelige, i tillegg til å kunne helbrede mennesker (Il-young, 2003, s. 142). *Mudanger* av den andre kategorien har ikke disse kreftene, og er derfor ofte begrenset til å bare skulle holde ritualer eller seremonier (Il-young, 2003, s. 142). I Koreansk sjamanisme finner vi også mange variasjoner av både guddommer og ånder, og det sies at guddommene kan deles inn i fem kategorier. Disse er 1) Naturlige guddommer, som finnes i alt som anses å være naturlig: luften, vann, fjell, steiner, trær, osv. 2) Regionale guddommer/ånder som gjerne er tilknyttet en landsby for å passe på/vokte over denne. 3) Menneskelige guddommer/ånder som sies å ha vært heroiske personer. 4) Guddommer/ånder fra døde mennesker, og 5) Guddommer/ånder av sykdom, som kan bli påført mennesker (Il-young, 2003, s. 143).

Som en slags oppsummering av hovedelementene i den koreanske sjamanismen kan man trekke frem tre elementer. Det første elementet, som kanskje er det viktigste, er sjamanismens store mangfold av guddommer og ånder, og deres tro på at alt naturlig består av en sjel eller en ånd. Det er dette elementet som er objektet for tilbedelse. Det andre viktige elementet er ritualene deres, hvor diverse guddommer og ånder blir bedt til, eller hvor mennesker kan komme i kontakt med disse. For å kunne komme i kontakt med disse benytter man seg av det tredje elementet som er en sjaman, *mudang*. En person som kan skape dette møtet mellom mennesker og ånder, med sine krefter (Il-young, 2003, s. 139-141). Selv om dette er det som er hovedtrekkene rundt den koreanske sjamanismen, finnes det forskjellige «varianter» av det jeg kaller det andre elementet, altså ritualene eller tilbedelsen. Den mest vanlige er de ritualene/seansene hvor man benytter seg av en *mudang*, enten for å utøve et ritual, for å komme i kontakt med «den andre siden», eller for å kanskje fjerne en forbannelse. Men det finnes også versjoner hvor man ikke benytter seg av en *mudang*, dette er blant annet en versjon som kalles «tempel-sjamanisme», hvor man gjerne setter opp templer i bunnen av et fjell til ære for ånden i fjellet, og hvor man benytter disse templene for å be selv, om beskyttelse, god avhøsting, god helse for landsbyen, osv. En annen versjon blir kaldt «hus-sjamanisme» som er et resultat av at sjamanismen pga. politikk ble prøvd fjernet fra Korea. Dette førte til at disse templene og ritualene i en periode måtte gjennomføres eller settes opp i hemmelighet, og små templer ble dermed satt opp inne i husene til folk, hvor det var lettere å tilbe og be i hemmelighet (Guisso & Yu, 1988, s. 34-35).

Mye av praksiser har gått tapt, og mange av de hellige templene og trærne som ble tilbedt ble forsøkt brent ned eller fjernet i perioden hvor det ble forsøkt å fjerne sjamanismen fra landet. Et resultat av dette var at buddhister tillot mennesker å bygge sjamanistiske templer og tilbedelsessteder i de buddhistiske templene, for å holde templene skjult for regjeringen. Noen av disse sjamanistiske templene eksisterer fortsatt i buddhistiske templer i dag, i tillegg til at mange av de gamle tradisjonene og dens påvirkning på samfunnet også eksisterer og er viktige i nåtiden (Il-young, 2003, s. 139). Kort oppsummert vil jeg si at sjamanismen er en religion med tro på at alt som er naturlig har sjel, noe som betyr at fjell, steiner, trær osv., har sjeler, i tillegg til mennesker og avdøde mennesker. For å komme i kontakt med disse sjelene og åndene benyttes en *mudang*. Disse er som nevnt inndelt i to grupper, og det er kun de som blir kalt *gangsinnmu* som besitter krefter for å kunne komme i kontakt med ånder. Gjennom ritualer blir altså disse *mudangene* benyttet til å helbrede sykdom eller for å be om beskyttelse fra ånder og guddommer. Dette er de «store» ritualene, men det finnes også andre varianter av sjamanismen, hvor man kan be til åndene selv i templer som er tilegnet diverse ånder. Slike templer finnes i bunnen av fjell, i landsbyer, eller hjemme i husene til mennesker, og for å be på denne måten trenger man ikke en *mudang*. Siden alt levende har en sjel, og vår sjel ikke blir borte når vi dør betyr dette at den går tilbake til naturen, dette betyr også at hvis vi blir drept eller tar selvmord, altså at vi dør i sinne eller med en annen negativ følelse, vil vår ånd/sjel gå etter mennesket vi var sint på/tok selvmord av. Her kan også sjamaner benyttes, for å helbrede sjeler eller «passe på dem», slik at de blir «positive» istedenfor å skape trøbbel for mennesker. Dette er også grunnen til at selvmord er ansett som kanskje noe av det verste du kan gjøre mot et annet menneske i Korea.

2.3.2 Konfutsianisme

Før jeg går inn på konfutsianismen vil jeg starte med å nevne at det er en diskusjon om hvorvidt tradisjonen skal kalles en filosofi eller en religion, og jeg vil her kort nevne hva diskusjonen går ut på, og at diskusjonen fortsatt er pågående rundt hva som er riktig. Kort forklart bygger diskusjonen på at når konfutsianismen oppsto i Kina var den i all hovedsak en filosofi og en slags retningspil for hvordan man skulle leve, med fokus på moral og etikk (Kværne & Jacobsen, 2018). Men i senere tid tok tradisjonen også form som en slags religion i enkelte samfunn, hvor de tilførte spesielle tradisjoner, ritualer og seremonier. Dette er mye av grunnen til at det er så vanskelig å finne ut hvilken definisjon som er riktig å bruke, fordi det kan være forskjellig ut ifra hvordan tradisjonen er fra samfunn til samfunn, eller familie til familie. Det

er derfor vanskelig å skulle finne et begrep som passer alle situasjoner. Uten å gå noe særlig mer inn på diskusjonen vil jeg si at jeg har valgt å definere tradisjonen som en form for primalreligion i min avhandling, da de i Sør-Korea benytter seg av *Jesa*, forfedre dyrkelse, noe som viser at konfutsianismen her har primalreligion trekk i deres samfunn.

Konfutsianismen er kanskje den tradisjonen som har påvirket Korea mest. Den har satt dype spor i både samfunnet, befolkningen, deres moral og tenkemåte (Byung-ju, 1996, s. 136). Det kan derfor være vanskelig å skille tydelig hva som er konfutsiansk i det koreanske samfunnet i dag, og hva som ikke er. Denne påvirkningen kan også merkes i det sosiale livet, deres relasjoner seg imellom, både mellom venner, familie, generasjoner, kjønn, osv., i tillegg til den store respekten for eldre (Byung-ju, 1996, s. 136). Konfutsianismen har altså påvirket Korea i en enorm størrelse, og det er heller kanskje ikke så rart med tanke på hvor lenge den har eksistert i landet. Det er noe uklarerhet rundt akkurat når den ankom, men det er vanlig å tenke at den ble kjent i Korea som en naturlig del av deres kontakt med kinesisk kultur. Det er også muligheter for at den ankom så tidlig som det fjerde århundre fvt. (Il-bum, 2003, s. 40). Dette kan også antas ettersom alle de tre kongedømmene har etterlatt spor av dens eksistens og innflytelse (Korean Overseas Information Service, 1987, s. 137). Ut ifra dette kan man dermed anta at konfutsianismen har vært tilstede i Korea i totalt over to tusen år.

Når konfutsianismen ankom var Korea fordelt i tre kongedømmer, men på tross av dette ble den fort spredt til dem alle. I år 668 ble disse tre kongedømmene forent under 'det forente Silla', og på denne tiden lå fokuset hos konfutsianismen på moral, lojalitet til kongen og respekt for foreldre (Il-bum, 2003, s.52). Etter Sillas kongedømme kom 'Goryeo Perioden' (918-1392), og buddhismen dominerte her det spirituelle livet for befolkningen. Fordi konfutsianismen allerede hadde eksistert i Korea en periode hadde den klart å legge seg som ett grunnlag i samfunnet, og lå som et slags underliggende system for regjeringen (Il-bum, 2003, s. 53). Dette betydde at selv om buddhismen hadde blitt gjeldende og dominerende for befolkningen sto konfutsianismen sterkt innenfor staten og regjeringen. Etter Goryeo perioden kom 'Joseon dynastiet' (1392-1910), i denne perioden økte konfutsianismen påvirkning igjen, og den ble nå brukt som statsideologi, etablert gjennom et militært kupp (Il-bum, 2003, s. 55-56). Under den tidligere perioden 'Goryeo' hadde det blitt etablert flere skoler innenfor konfutsiansk lære, og det var en god økning utdannede lærere innenfor tradisjonen, det var derfor lett for det nye dynastiet å omgjøre landet til en konfusiansk stat (Il-bum, 2003, s. 56). I tillegg til en økning innenfor skoler og utdannede var det et generelt økende fokus på utdanning i denne perioden.

Som nevnt ankom konfutsianismen fra Kina, på samme tid ankom også det kinesiske alfabetet. Skolene, undervisningen og bøkene var derfor på kinesisk, noe som de færreste faktisk kunne lese og skrive. Kong Sejong lagde derfor et nytt alfabet kalt Hangeul, dette alfabetet skulle gjøre skriving og lesing lettere å lære. Alfabetet er i dag ansett som et av de enkleste språkene å lære seg, i tillegg blir det sett på som et av de mest vitenskapelige. (Il-bum, 2003, s. 57). Dette har bidratt til Koreas' i dag høye andel leseferdighet (Facts about Korea, 2003, s. 15). Lenger ut i historien, i 1910, ble Korea tatt over av Japan, noe som førte til stengingen av det nasjonale konfutsianske akademiet i tillegg til avskaffelsen av konfutsianismen som statsideologi. På tross av at konfutsianismen ble fjernet som statsideologi ble den værende som fundamentet i det koreanske samfunnet (Il-bum, 2003, s. 61).

Når konfutsianismen ankom Korea eksisterte allerede sjamanismen og taoismen, men ingen av dem ble ansett som noen trusler for konfutsianismen, og enkelte statsledere argumenterte for at sjamanismen bare var enkle bønner og ritualer i håp om god lykke, samtidig som Taoismens' ritualer bare var bortkastet energi og ressurser på å være respektløse for åndene (Sa-soon, 1996, s. 110). Det ble også sagt at disse tradisjonene kun var overtroiske, samt skadelige for befolkningen. Konfutsianismen på den andre siden (ble det hevdet av de samme lederne) fungerte som en guide for samfunnet og menneskene, gjennom å vise hva som var rett moral, vise respekt og dermed leve det ideelle livet i nåtiden (Sa-soon, 1996, s. 111). Dette var noe av det de kritiserte buddhismen for i senere tid, å ha fokus på det neste livet, og dermed bruke dette livet bare for å oppnå god karma for det neste, i motsetning til å leve fullt og ordentlig her og nå. De kritiserte også kristendommen for dens syn på Gud og dens etikk. Et eksempel var kristendommens lære om at alle var like ovenfor Gud, noe som førte til sterk kritisering fra konfutsianismen hvor det å ha hierarki i et samfunn var en stor del av strukturen (Sa-soon, 1996, s. 112).

Konfutsianismen kom som nevnt til Korea fra Kina, hvor den ble ansett som en filosofisk tradisjon, men som også i senere tid tok form som en religion (Kværne & Jacobsen, 2018). Konfutse (552-479 fvt.) blir ansett som grunnleggeren, men det blir sagt at han selv ikke anså seg selv som en grunnlegger av en ny bevegelse, heller en viderefører av den gamle tradisjonen han selv vokste opp med (Il-bum, 2003, s. 49). I både Kina og Korea er denne tradisjonen ansett for å være en slags retningsguide for samfunnet og menneskene, og blir brukt som system for utdanning. I tillegg har den satt store spor i samfunnene med tanke på etikk, moral, manerer og sosiale relasjoner, dette er kanskje det som i dag er det viktigste elementet av konfutsianismen.

Et annet viktig element ved konfutsianismen er et ritual kalt 'Ancestral memorial', eller *Jesa*. Dette er et ritual som går ut på å minnes sine forfedre, det er en slags fortsettelse på respekten man har for sine foreldre, samtidig som det er en form for tro om at de kan møte sine døde forfedre gjennom disse rituelle ofringene (Il-bum, 2003, s. 49). Dette har noe likhet med sjamanismens tro om å kunne snakke og kontakte de døde, og gjorde det lettere for konfutsianismen å eksistere sammen med sjamanismen i Korea når den ankom landet. I tillegg har de til felles et fokus på å leve i nåtiden og ha fokus på dette livet. Konfutsianismen har i tillegg stort fokus på moral, og den fungerer som en slags guide for å leve det ideelle livet, men den har også blitt kritisert for å være et system av underordenhet, av sønnen til faren, fra konen til mannen, osv. (Korean Overseas Information Service, 1987, s. 135). Noe som nevnt kom i konflikt med kristendommen, og dens lære om at alle er like.

Det koreanske samfunnet har blitt sterkt påvirket av konfutsianismen, og har opp gjennom historien kommet i diverse små ideologiske konflikter med andre religioner, likevel har den overlevd og stått sterkt i landet i over 2000 år. Til tross for at landet i dag er sekulært, er det fortsatt tydelig hvor viktig konfutsianismen har vært, samtidig som mye av dens påvirkning fortsatt er gjeldende. Til tross for dette er den ikke alene om å være sentral i dagens miks av religioner og tradisjoner i Korea, det er også elementer av sjamanistiske tradisjoner som er sentrale, i tillegg til buddhismen og kristendommen (Sa-soon, 1996, s. 110). Men konfutsianismen skiller seg kanskje ut med å ha vært sentral i å skape en universell kulturell samvittighet, og ett verdisystem som har stort fokus på etikk, og som påvirker alle mennesker i dagens Korea (Sa-soon, 1996, s. 113). I dag ligger både konfutsianismen og sjamanismen litt i bakgrunnen av det koreanske samfunnet, mens de større og tydeligere strukturerte religionene buddhismen og kristendommen har fått størst oppslutning. Til tross for dette utfører fortsatt de fleste koreanere *Jesa* (Il-bum, 2003, s. 50), og følger konfutsianismens universelle verdisystem og dens store fokus på etikk. Vi kan dermed på flere områder se konfutsianismens påvirkning på landet, gjennom familiestrukturen, respekten, ritualene, verdiene, moralene og fokus på utdanning (Il-bum, 2003, s. 61).

2.3.3 Kristendom

Det er to retninger innen kristendommen som er dominerende i dagens Sør-Korea, disse er katolisisme og protestantisme, og innenfor protestantismen finner vi presbyteriansk og metodist kirkene som de dominerende (Korean Overseas Information Service, 1987, s. 140). Noe som er spesielt med den koreanske kristendommen, og som særlig skiller seg ut ifra andre asiatiske land, er at den kom til Korea, gjennom koreanere selv. Selv om det tidligere i historien, og i senere tid, har kommet misjonærer som har prøvd å spre kristendommen, var deres første møte med både katolisismen og protestantismen fra koreanere som selv brakte med seg bøker og gospel. Korea er et land som gjennom historien har blitt kalt for «Eremitt kongedømme», grunnen til dette er at de helt til sent på 1900-tallet nektet å ha noe form for kontakt eller avtaler med andre land (Jung-bae, 2003, s. 93). Dette er også grunnen til at misjonærer utenfra ikke klarte å komme til, de ble enten stengt ute av landet, eller beskyttet hvis de prøvde komme frem med båter (Jung-bae, 2003, s. 93).

Katolisismen var den delen av kristendommen som ankom Korea først. I det 1700 århundre kom kopier av kinesiske misjonsbøker til Korea gjennom deres årlige sammenkomst med Kina, hvor lederen for Joseon dynastiet sendte ut årlige diplomater til den kinesiske keiseren (Korean Overseas Information Service, 1987, s. 138). Rundt starten av det 1800 århundre begynte samfunnsstrukturen i Joseon dynastiet å bli utfordret, som på denne tiden var basert på konfutsianske prinsipper. Samfunnet ble på samme tid ustabil, og befolkningen ble utsatt for diskriminering og økonomisk utnyttelse, noe de ønsket å endre. Denne endringen ble knyttet til ønske om en ny religion, noe som førte til at befolkningen ønsket katolisismen velkommen (Youm, 2003, s. 65-66). Katolisismen fikk dermed raskt fotfeste i landet, men regjeringen var bestemte på å forsvare konfutsianismen, noe som førte til en forfølgelse av katolikker (Youm, 2003, s. 66). Delvis pga. deres raske oppslutning, men også pga. deres lære. Katolisismen anser Gud som det eneste absolutte, i tillegg til at de forbød feiring av *Jesa*. Dette ble ikke bare ansett som uakseptabelt på denne tiden, men ble også tolket som å avvise hele samfunnsordenen (Youm, 2003, s. 67). I nesten hundre år fortsatte denne forfølgelsen som førte til at mer enn 10 000 mennesker ble drept. I 1899 fikk Korea offisielt religionsfrihet, noe som førte til at forfølgelsen begynte å minske. Til tross for forfølgelsen økte antall tilhengere av katolisismen, fra 1,4 millioner i 1981 til 3 millioner i 1992 (Youm, 2003, s. 67-75), og helt opp til 4,3 millioner i 2002, noe som utgjør rundt 9% av den koreanske befolkningen. Det sies at en årsak til denne

voldsomme økningen var deres positive støtte til det koreanske samfunnet og deres høye sans for sosialt ansvar (Youm, 2003, s. 77-79).

Protestantismen ankom noe senere enn katolisismen. Det startet med varierende forsøk fra utenlandet, men pga. deres strenge og avvisende «Eremitt politikk» klarte ingen å komme inn i landet. Det var derfor, som nevnt, koreanere selv som klarte å bringe protestantismen til Korea første gang. Dette startet med to misjonærer fra Skottlands Presbyterianske kirke som var i Kina, nær den Koreanske grensen, som i 1874 møtte to koreanske menn som hjalp til med å oversette bibelen til Koreansk. Under dette arbeidet valgte de Koreanske mennene å bli kristne, samt å døpes, og som senere reiste tilbake til Korea og grunnla Koreas første kirkesamfunn (Jung-bae, 2003, s. 94). Protestantismen ankom dermed også Korea, gjennom koreanere selv. Når landet begynte å åpne seg mot slutten av Joseon dynastiet, sent på 1900-tallet, kom det kjapt flere misjonærer bærende på protestantismens gospel (Jung-bae, 2003, s. 93). På denne tiden gikk samfunnsstrukturen i Korea dårlig, dette gikk utover befolkningen. Både den konfutsianske regjeringen og buddhismen prøvde å skape orden, uten suksess. På samme måte som katolisismen kunne også protestantismen tilby befolkningen en ny filosofi og religion for dem som søkte nettopp dette i den vanskelige tiden (Jung-bae, 2003, s. 93). Like etter landet åpnet opp signerte Korea en traktat med USA, og Amerika etablerte dermed et konsulat i Seoul, dette ekspanderte ganske fort, og det økte stadig av innvandrede misjonærer som satt opp både kirkesamfunn og andre bygninger. I tillegg til å spre budskapet om Gud og kristendommen hadde disse også fokus på utdanning, og hver av de religiøse «stasjonene» bygde flere skoler. Misjonærene var dermed med på å ordentlig sette i gang utdanningen i Korea (Jung-bae, 2003, s. 95-97). Dette var ikke det eneste protestantismen prøvde å få til, videre prøvde de å endre statusen til kvinnene i samfunnet, til likeverdige, og begynte å forkynne budskapet om at alle mennesker er like for Gud. Dette sto i motsetning til det sterkt hierarkiske samfunnet som definerte Korea på denne tiden (Jung-bae, 2003, s. 99). Etter Korea krigen sto samfunnet igjen ovenfor mange vanskeligheter, og den protestantiske kirken møtte disse på to måter. Den første måten var å drive med evangelisering på en enorm skala, ved blant annet å ha en rekke masse vekkelserbevegelser. Disse møtene førte til en stor økning av antall medlemmer (Jung-bae, 2003, s. 110). Selv om bevegelsen og møtene ga støtte til befolkningen har de også blitt kritisert for gjennomførelsen og tidspunktet. Den andre måten de møtte samfunnsproblemen på var å stå opp for menneskerettighetene og kjempe for rettferdighet for landets innbyggere (Jung-bae, 2003, s. 110).

Katolisismen og protestantismen ankom altså Korea på forskjellige tidspunkter, men det var ikke så alt for stor forskjell. De ankom begge i nedgangsperioden til Joseon dynastiet, noe som ga dem begge en åpning til å skaffe seg et fotfeste samt å samle tilhengere. Som jeg har nevnt hadde de varierende fremgang, mens katolisismen holdt seg litt i bakgrunnen av de store problemene samfunnet møtte, sto protestantismen her frem å ville være med på å endre samfunnsstrukturen. Dette hadde konsekvenser for dem begge. Protestantismen er i dag den retningen med flest tilhengere, dette kan ha noe å gjøre med deres mer aggressive posisjon i samfunnet, de var mer frempå, ville hjelpe samfunnet og befolkningen, men ble samtidig kritisert for dette. De skapte positive endringer gjennom bygging av skoler, og initierte til utdanning, prøve å bedre kvinner posisjon, og sto opp for menneskerettigheter. Gjennom sin forkynning lærte de Koreanere til å avvise sine egne og gamle tradisjoner. Dette var deres største feil, at de prøvde å legge vestlige verdier og moraler over på det koreanske folket gjennom den kristne troen (Jung-bae, 2003, s. 99). På tross av alt det gode protestantismen gjorde for samfunnet, ved å bygge skoler, utdanningssystemer og sykehus, har de likevel blitt kritiserte for å være overambisiøse med sine mega-kirker (Jung-bae, 2003, s. 113). Katolisismen på den andre siden tok vare på noen av de gamle koreanske tradisjonene, og benyttet seg av disse i sine ritualer. Blant annet lagde de, med innflytelse fra Vatikanet, en fornyet utgave av liturgien, i tillegg ble messene og ritualene oversatt til koreansk, og formen på messene og kirkebygningene ble endret til å passe liturgien (Youm, 2003, s. 83). I tillegg til disse endringene ble det også i senere tid en delvis akseptert av *Jesa*, samtidig som de brukte tradisjonelle koreanske bønner under begravelser (Youm, 2003, s. 83). Vi kan dermed se at katolisismen kanskje har hatt det lettere i Korea, ved å bedre tilpasse seg og ikke stå frem som en slags motstander i samfunnet. I 1977 samarbeidet også katolisismen og protestantismen med å lage en felles oversettelse av bibelen, og de har nå begge en rekke kirker, organisasjoner og medlemmer. Det hevdes likevel, at det i den siste tiden har vært problemer hos de koreanske kristne samfunnene, om nettopp det religiøse mangfoldet som er særegent for Korea (Jung-bae, 2003, s. 112).

2.3.4 Buddhisme

Som fortalt om både konfutsianismen, protestantismen og katolisismen kom også buddhismen til Korea gjennom Kina. Dette er kanskje ikke så rart siden Kina er det eneste landet som grenser til den koreanske halvøya, utenom et lite område som grenser til Russland. Buddhismen oppstod i India, og ankom Kina direkte fra India gjennom silkeveien, en handelsrute som bandt India sammen med Kina gjennom en fjellvei i Himalaya (Byung-jo, 2003, s. 27). Dette skjedde rundt det første århundret, og kineserne var raskt ute med å tilpasse religionen etter sine egne vilkår. Siden Korea møtte buddhismen gjennom Kina, var det denne versjonen som kineserne hadde tilpasset, assimilert og modifisert, koreanerne ble kjent med (Byung-jo, 2003, s. 27). Den koreanske buddhismen fortsatte å bli påvirket av Kina, og vi kan derfor si at den buddhismen som finnes i Korea kan kalles for «Kinesisk Mahayana buddhisme», men som med alle de andre religionene som ankom landet, måtte som sagt buddhismen tilpasses samfunnet, befolkningen og de gamle tradisjonene. Buddhismen ble derfor også endret, og fikk en egen koreansk versjon.

Buddhismen ankom under perioden «de tre kongedømmer», men den ankom hvert av kongedømmene på forskjellige tider. Kongedømmene kalt Goguryeo og Baekje lå nærmest Kina, og det var her buddhismen kom først. I år 372 ble den tatt imot i Goguryeo, og i 384 ble den tatt imot i Baekje. Silla lå «under» disse to kongedømmene geografisk, nærmere havet i sør enn Kina i nord, buddhismen ankom dermed dette kongedømme nesten 150 år senere: i år 527 (Byung-jo, 2003, s. 28). Buddhismen har dermed eksistert i Korea i nesten 1600 år. Siden både Goguryeo og Baekje grenset til Kina, fungerte aksepteringen av kinas religion positivt både på deres relasjon, en måte å unngå konflikt på, og som en mulighet for Korea å bli introdusert til ny og avansert kultur. Noe av grunnen til dette er Kinas store import av statuer og skrifter til Korea, dette ble ansett som et symbol fra den kinesiske keiseren på et vennskapelig forhold (Byung-jo, 2003, s. 28-29). Buddhismen ankom ikke Silla kongedømme før senere, men når den først ble mottatt vokste den voldsomt, og har i ettertid blitt sett på som den representerende versjonen av buddhismen i perioden «de tre kongedømmer». Buddhismen vokste raskt, ikke bare i Silla, men etter hvert i alle de tre kongedømmene, det ble bygget templer og pagoder, samt holdt storslåtte ritualer og seremonier (Byung-jo, 2003, s. 29). Det hevdes at Silla likevel skilte seg ut ifra de to andre, ved at de synkroniserte elementer fra den nyankomne buddhismen med gamle sjamanistiske tradisjoner som sto sterkt i dette området, dette førte til en større aksept av den nye religionen, og Silla ble derfor kalt «det ideelle buddhist landet» (Byung-jo, 2003, s. 29-30).

Etter perioden «de tre kongedømmer» ble det meste av Korea forent under «Forente Silla», og ved hjelp av buddhismen ble dette nye kongedømme omgjort fra et «klan»-system til et mer sentralt monarkisystem, med en sterk felles nasjonal enhet (Byung-jo, 2003, s. 31). Dette fellesskapet ble videreført inn i Goryeo-perioden og buddhismen hadde også her en stor rolle innenfor kunst og utdanning. Det var i denne tidsperioden, i begynnelsen av 1200-tallet, at utskjæringen av de koreanske Tripitaka tekstene ble utformet, et massivt kollektivt arbeid for hele samfunnet som resulterte i mer enn 80 000 treblokker ble laget (Byung-jo, 2003, s. 33). Tripitaka er en samling av de kanoniske skriftene innenfor buddhismen (Kværne, 2018). Under den neste perioden, «Joseon perioden» slet buddhismen mer, konfutsianismen vokste og utdannede mennesker innenfor konfutsianismens lære ble ansett som den nye eliten i samfunnet. I tillegg ble buddhismen i denne tidsperioden undertrykt, en grunn til dette var at buddhismen, på lik linje med sjamanismen, ble sett på som religion med feil fokus, og at de ikke ga noen positive virkninger for samfunnet. De var dermed mindre verdt enn konfutsianismen og hva den kunne bidra med (Byung-jo, 2003, s. 35). Den statlige kontrollen av buddhismen ble strammere etter hvert som årene gikk, nye lover ble utformet, blant annet fikk ikke buddhistiske munkes lov til å komme inn i hovedstaten, da disse ble kalt «sosiale utkast». Det ble også forbudt å bygge templer nær byer, og mange av de eksisterende templene ble revet. De få klostrene som sto igjen var bortgjemt i fjell, og på denne måten mistet også buddhismen mye av sin storhet og sin påvirkning på samfunnet og kulturen (Byung-jo, 2003, s. 36).

På tross av de store ødeleggelsene og skadene buddhismen opplevde under Joseon dynastiet overlevde den, men dette var ikke all motstanden den skulle møte. Den neste perioden Korea sto ovenfor var koloniseringen fra Japan, her prøvde Japan å systematisk omgjøre koreansk kultur til japansk, «Japanize Korean culture» (Byung-jo, 2003, s. 36), og her ble også buddhismen et mål. En vanlig tradisjon i buddhismen er at munkes ikke har lov å gifte seg, blant mye annet, men japanske munkes levde etter andre regler, noe som tillot disse munkene å nettopp få gifte seg. Dette ble derfor en måte å «Japanize» en del av den koreanske buddhistiske tradisjonen, og de koreanske munkene ble derfor sterkt påvirket og forsøkt overtalt til å inngå ekteskap. Mange gjorde dette, noe som i senere tid har vært en stor konflikt innad i det koreanske buddhistiske samfunnet (Byung-jo, 2003, s. 36).

Før buddhismen ankom var store deler av det koreanske livssynet formet av sjamanistiske tanker, som handlet om at ånder spilte en relevant rolle i menneskeskjebner, og deres lykke. Buddhismen introduserte her en helt ny måte å tenke over verden og sin skjebne på, gjennom sin lære om karma og at mennesker var i stand til å bestemme sin egen skjebne (Byung-jo, 2003, s. 37). Dette førte til nye tanker, og et skifte i deres religiøse syn og tilbedelse. Fra fokus på de ytre kreftene, hvor åndene i sjamanismen var sentralt, og over på menneskenes medfødte evne til å selv besitte kraft til å påvirke egen skjebne (Byung-jo, 2003, s. 37). Som nevnt skapte denne forskjellen i verdenssyn problemer for buddhismens ankomst, og religionen har møtt generelt mye motstand. Men det har også mange av de andre religionene i Korea opp gjennom historien, på tross av dette har de alle overlevd, og klarer i dag å eksistere sammen. Selv om mange av buddhismens templer og statuer ble ødelagt, samt store konflikter innad i samfunnet, er det den religionen i Korea i dag med nest størst oppslutning, med 35% av de religiøse i landet (Korean Culture and Information Service/Korea.net). Korea er tydelig preget av buddhismen i dag og vi kan finne flere store templer og buddhistiske statuer rundt i landet, i tillegg til å være hjemmet til verdens største nedskrevne Tripitaka samling, som er markert som en UNESCO-verdensarv, og blir ansett som en viktig og sentral del av Koreas historie og religiøse fortid.

3. Teori

3.1 Sosialantropologisk tilnærming

Min avhandling har en sosialantropologisk tilnærming, noe som vil si at jeg ser på mennesker, samfunn og kultur gjennom et sosialantropologisk perspektiv. Dette er en tilnærming hvor man forstår menneskers utvikling og virkelighetsforståelse som formet av oppvekst, familie, institusjoner og miljøet rundt deg.

Hylland Eriksen skriver i sin bok «Små steder – store spørsmål» om hva sosialantropologi er og går ut på, og at selve begrepet betyr: «læren om det kultiverte mennesket» (Eriksen, 2010, s. 15), og det er nettopp dette denne fagdisiplinen går ut på. Sosialantropologi er læren om de aspektene ved menneskets tilværelse som ikke er naturlig, dvs. det lærte og kultiverte. Med dette mener han at det faktum at mennesker spiser, er biologisk og noe alle mennesker må gjøre for å overleve. Det er ikke dette sosialantropologien er på utkikk etter, men *hvordan* og *hva* vi spiser, for dette er både kulturelt og sosialt formet, og noe som kan variere stort fra kultur til kultur. Ved å foreta et valg, om f.eks. hva man skal spise, foretar man seg en målrettet og intensjonell handling, disse valgene og handlingene vil sosialantropologien forstå. De vil se på sammenhenger mellom intensjoner, handlinger, mønstre, og hvorfor vi gjør som vi gjør. Det lærte og kultiverte, ikke den biologiske faktoren som at vi spiser, men hvordan (Eriksen, 2010, s. 55). Eriksen trekker også frem at sosialantropologien har fokus på hele det menneskelige samfunn, og prøver å forstå både hva alle menneskeliv har til felles, og hva som skiller oss, dette kan gjelde innad i et samfunn, men også mellom samfunn (2010, s. 13-14).

Et viktig og sentralt begrep i sosialantropologien er kultur, og det finnes uendelig mange definisjoner og forståelser av begrepet. I et sosialantropologisk perspektiv beskriver Eriksen det slik: «de ferdigheter, oppfatninger og væremåter personer har tilegnet seg som medlemmer av et samfunn.» (2010, s. 15). Ved å forstå begrepet kultur på denne måten, viser det til ferdigheter og oppfatninger vi som mennesker tilegner oss etter hvert som vi vokser, lever og lærer, dette kan være oppfatninger og verdier som skiller oss fra hverandre, eller som gir oss likheter og dermed skaper en form for samhold. «Kultur er dermed grunnleggende likheter og systematiske forskjeller mellom mennesker.» (Eriksen, 2010, s. 15). Dette er noe av det som skiller kulturer og samfunn fra hverandre, og gjør at vi i det hele tatt er i stand til å skille «grupper med mennesker» fra hverandre, fordi de er systematisk forskjellige, hvordan vi lever, oppfatter verden, osv. Dette er også noe av grunnen til at sosialantropologiens viktigste kilde til ny

kunnskap om samfunn og kulturer rundt om i verden er etnografisk, som f.eks. feltarbeid. Fordi disse metodene å innhente kunnskap på gjør at kunnskapen blir innhentet direkte fra samfunnet og menneskene som blir forsket på, og vi må dermed også forstå kunnskapen ut ifra premissene på dem som blir forsket på (Eriksen, 2010, s. 16).

Ved å benytte meg av denne tilnærmingen anser jeg også religion ut ifra et sosialantropologisk perspektiv, dette gjør jeg rede for i neste avsnitt. Samtidig som denne tilnærmingen også påvirker hvordan jeg anser mennesker, institusjoner, samfunn og kultur. Samfunnet og kulturen du som mennesket vokser opp i former deg som person, og vi som mennesker, sammen, påvirker andre mennesker, og videreutvikler og former samfunnet og kulturen vi lever i på nytt for de nye generasjonene. I dette synet er hverken samfunnet, kulturen, institusjonene eller f.eks. religion noe statisk, men noe som alltid er i en form for bevegelse. På denne måten anser jeg sjamanismen og konfutsianismen i Korea som også i kontinuerlig bevegelse og endring, med menneskene og kulturen de eksisterer i. Det er derfor interessant å forstå hvordan en flere tusen år gammel religion eksisterer og fungerer i dag, gjennom den yngre generasjonen, og hvordan de har lært om denne gjennom både familie, samfunnet og institusjonene de har vokst opp i.

3.2 Sosialantropologisk tilnærming til religion

Jeg skal benytte meg av en sosialantropologisk tilnærming i denne avhandlingen, og tenker derfor også å gjøre rede for religionbegrepet ut ifra et sosialantropologisk perspektiv. Dette er ikke et enkelt begrep å definere, da det eksisterer utallige diskusjoner rundt hvordan man skal definere det. Jeg tenker ikke å gå inn og drøfte alt dette, men velger å trekke inn noen forskere som har vært med på å utforme deler av begreper og debattene rundt. En av de første menneskene som prøvde seg på en definisjon var Durkheim, han hevdet blant annet at ingen religioner var falske, men at de alle var sanne på sin egen måte (Gellner, 1999, s. 12), og mente at en religion var «et grunnleggende og permanent aspekt av menneskeheten» (Gellner, 1999, s. 12). Han kritiserte definisjoner som hevdet at en religion utelukkende var en tro på noe overnaturlig, en Gud eller spirituelle vesener, da dette ikke inkluderte religioner som buddhismen. Hans definisjon var følgende:

“A religion is a unified system of beliefs and practices relative to sacred things, that is, to things set apart and forbidden – beliefs and practices which unite into one single moral community called a Church, all whose we adhere to them.” (Gellner, 1999, s. 13)

I tillegg mente Durkheim at alle samfunn måtte ha en form for religion, dette for å binde dem sammen og skape et fellesskap (Gellner, 1999, s. 13). Det var flere som var uenig i hans definisjon av begrepet, blant annet mente Malinowski at definisjonen var overdrevet, men han var enig i den delen om at en religion var bra for å holde et samfunn sammen (Gellner, 1999, s. 17). Et av Malinowski hovedpoeng lå i at en religion tjente samfunnet i å gi psykologisk støtte til mennesket når det kom til døden (Gellner, 1999, s. 17).

Senere gikk noe av fokuset i sosialantropologien mer over til å se på hvert enkelt individ individuelt, og ikke bare som en samlet gruppe. Dette førte også til endringer i synet på religioner, og man så nå på hvilken rolle religionene spilte inn i livene til hvert enkelt menneske, og ikke bare hvordan den fungerte for å holde samfunnet samlet (Gellner, 1999, s. 20). En annen endring som oppstod dreide antropologien i en retning hvor det ble ansett som viktig å se religionen i samspill med andre elementer i samfunnet, slik som politikk, familie, medisin, osv. og at det ikke var nok å kun se på hvordan religion alene påvirket mennesker. Man måtte se den i et system fullt av andre elementer og sosiale praksiser, som både påvirket religionen men også mennesker (Gellner, 1999, s. 22). Det har vært mange flere enn disse to jeg har nevnt som har spilt store roller i både debatten rundt begrepet, og som har kommet med egne definisjoner. Mange av disse forsøkene og tilnærmingene vektlegger forskjellige elementer, og det kan være vanskelig å se fellestrekk mellom dem. En av de eldste definisjonene som kommer fra Tylor er kort og går ut på «Tro på overnaturlige vesener» (Eriksen, 2010, s. 208), denne ble senere oppdatert av Spiro som definerte religion som “an institution consisting of culturally patterned interaction with culturally postulated superhuman beings.” (Gellner, 1999, s. 35). Vi kan se Tylor sin påvirkning og at definisjonen er videreført ved å trekke inn kulturelle elementer.

Det siste begrepsforsøket jeg vil trekke inn kommer fra Southwold som argumenterte for at det var feil å søke etter en definisjon eller et spesielt karakteristisk trekk vi kunne finne i alle religioner, i stedet burde vi akseptere at religion er et begrep bestående av mange forskjellige karakteristiske trekk. Han mener videre at vi kan finne igjen mange av de samme trekkene i de fleste religioner, men ingen av trekkene kan finnes i alle (Gellner, 1999, s. 36). Vi kan dermed ikke definere religion utelukkende som tro på overnaturlige vesener, da dette ikke gjelder alle religioner som kanskje har mange av de andre trekkene.

Vi kan dermed se at hvordan religion påvirket mennesket, i tillegg til samfunnet vi lever i, og hvordan det samspiller med andre sosiale praksiser i samfunnet er en gjennomgående tilnærming til begrepet. Utover dette er det vanskelig å lage en definisjon da det er vanskelig å finne en som er stor nok til å gjelde alle, samtidig som den er snever nok til å skille ut tradisjoner og livssyn som ikke kan tolkes som en religion. Jeg vil derfor i min avhandling se på religion som en sosial praksis, en del av et samfunn som både blir påvirket av andre praksiser, men som også er med på å forme samfunnet og dens innbyggere. Funksjonen til en religion kan bli sett på som både å skape et samhold i samfunnet, samtidig som den har et individuelt perspektiv, den kan være med på å gi mening til livet, eller en trygghet når det kommer til døden, slik som Malinowski trakk frem. Dette samholdet kan oppstå i form av ritualer, tilbedelsessteder, bønner og andre aktiviteter, og man kan finne en tro på overnaturlige vesener sentralt i mange religioner.

3.3 Primalreligion

Sjamanismen som er den eldste religionen og mye av grunnsteinen til det koreanske samfunnet kan kalles en primalreligion. Jeg tenker derfor her å gå inn på hva en primalreligion er, og hvordan man kom frem til nettopp dette begrepet. Harold Turner skriver i sin artikkel "The Primal Religions of the world and their study" om hvordan begrepet «primal» har kommet til bruk, og hvorfor akkurat dette er det riktige begrepet å bruke for religioner slik som sjamanismen. I artikkelen starter han denne diskusjonen med å si at et av de viktigste prinsippene når man skal bruke begreper om religioner eller mennesker er at disse begrepene, hvis det i det hele tatt er mulig, må være akseptert av menneskene eller samfunnene de skal beskrive (Turner, 1977 s. 27). Videre trekker han frem at det har vært mange forskjellige forsøk på begreper som har blitt knyttet til religioner som i dag faller under begrepet «primal», noen av disse er blant annet «heksekunst», «hedensk», «magi» og «villmann». (Turner, 1977, s. 27). Mange av disse ordene har et negativt syn, og han mener derfor at disse burde bli utestengt fra å skulle beskrive mennesker og deres religioner (Turner, 1977, s. 27). Utenom primal har 'animisme' vært mye brukt, men Turner argumenterer for at dette er misvisende når noen av religionene som faller under begrepet 'animisme' har en høyere gud eller andre ånder (Turner, 1977, s. 27-28). Et bedre ord for å beskrive disse religiøse retningene er dermed 'primal', og er det mest tilfredsstillende av de alle. Ordet formidler, ifølge Turner, to ideer om hva en 'primalreligion' er. Det første er at disse religionene er de mest grunnleggende religiøse formene vi kan finne i hele historien til religioner, det andre er at de har vært med på å bidra til

mye av det gode i de andre verdensreligionene som senere utviklet seg med tiden. Han mener dermed at primalreligioner både er primære og i forkant av de andre religionene, og at de da «representerer en felles religiøs arv av menneskeheten» (Turner, 1977, s. 28).

Primal er dermed det beste ordet å bruke når man referer til disse religionene, men hva kjennetegner dem? En primalreligion er som oftest en religiøs tradisjon som har stort fokus på alt som er levende i denne verden, dette gjelder da mennesker, dyr, og naturen. Primalreligioner mener at alt som er naturlig (mennesker, dyr, planter, trær, osv.) har en form for åndelig vesen. Det er dermed fokus på hvordan mennesker lever i forhold til alt dette: andre mennesker, naturen og de døde (Taylor, 1963, s. 93). Det er også stort fokus på menneskene rundt seg, på familie, 'klanen' du lever i, stammen, eller gruppen (Taylor, 1963, s. 93). Samfunn som utspringer fra primalreligioner er derfor ofte gruppeorientert, noe vi kan se tydelig i Korea. Primalreligioner har også et fokus på de døde, og ofte en tro på at de dødes ånder lever videre. Kommunikasjon mellom de døde og de levende er også sentralt, og det er viktig å «vedlikeholde» døde ånder, slik at de ikke skal hjemsøke dem som lever, bli onde, gi sykdom eller andre forbannelser (Taylor, 1963, s. 157-158). Det finnes dermed en virkelighetsforståelse som består av både en åndelig og en ikke åndelig verden, med både åndelige vesener og krefter. Dette er noe vi som mennesker i den ikke åndelige verden må ta hensyn til, siden åndene kan påføre oss sykdommer og forbannelser, men de kan også gi oss hjelp og styrke. I sjamanismen benytter man seg dermed av sjamaner, mennesker som kan kommunisere med disse åndene, eller hjelpe til med å fjerne forbannelser eller samle kraft. En primalreligion er altså en religion med stort fokus på alt levende, og på selve jorden. På natur, trær, jordbruk, osv. dette fordi alt levende trenger naturen og jorden for å kunne leve, og mange av ritualene handler derfor om å opprettholde og fornye dette. I tillegg til fruktbarhet som også er nødvendig for å kunne klare å opprettholde og fornye jorden/naturen i form av planter, jordbruk, dyr og mennesker (MacDonald, 2011, s. 824). Et annet trekk vi kan finne hos primalreligioner er at de er ikke-misjonerende. Turner trekker frem at de ofte kan låne elementer av hverandre, dette kan gjelde både ritualer, myter og guddommer, men de har aldri noe «oppdrag» om å konvertere hverandre, kanskje fordi de ofte er gamle og tilhører bestemte urfolk. De har blitt utviklet i form av deres system, natur og tro, og hva de selv har behov for. Noe som også kan være grunnen til at mange av dem fortsatt eksisterer i dag, de har aldri hatt noen misjon om å konvertere folk, og blir dermed ikke ansett som noen trussel for de større misjonerende verdensreligionene. Dette er det som er situasjonen i Sør-Korea, hvor det med tiden har innvandret mange av de

større religionene, men hvor sjamanismen fortsatt ligger som en grunnstein i samfunnet, uten å ha forsvunnet og isteden blitt sammenflettet i de nyankomne religionene.

3.4 Tradisjon

3.4.1 Hva er tradisjon

Tradisjon kan sees på som en videreført kultur eller hendelse (Alver, 2018). Gjerne fra slekt til slekt, men det kan også gjelde en videreføring til en annen gruppe, et annet samfunn, eller et helt annet land. Et enkelt eksempel kan være Halloween, en amerikansk tradisjon som har blitt overført til Norge. En annen form for tradisjon vi har i Norge (for de fleste) er å åpne julegaver 24. desember, mens i mange andre land gjøres dette på morgenen den 25. Dette er litt tilfeldige eksempler, men det belyser tradisjoner som er tilknyttet land, og som kan bli overført til andre land. Dette er store hendelser, men en tradisjon trenger nødvendigvis ikke være det, det kan også være noe lite som en bønn før man spiser.

Når det kommer til religioner finnes det mange forskjellige tradisjoner, i alle former. Konfirmasjoner, bursdager og giftemål, er alle eksempler på tradisjoner, og hver enkelt familie har kanskje egne familietradisjoner innad i disse mer «generelle» tradisjonene. Å gjennomføre ett ritual eller en bønn en enkelt gang kan ikke kalles en tradisjon, det er heller når denne hendelsen blir gjentatt, og videreført, fra generasjon til generasjon at det kan kalles en tradisjon. Det er noe kjent, og komfortabelt med en tradisjon som gjentar seg, det kan få en til å føle nærhet til de man deler denne tradisjonen med, og kan på denne måten skape både samhold innad i en gruppe, men også skille denne gruppen ut ifra andre grupper. Dette kan da også kalles en form for kultur, hvis det er noe spesielt for en gruppe, og som gjør at denne gruppen med mennesker skiller seg ut ifra andre grupper (Schackt, 2018).

3.4.2 Tradisjonsbærer

En tradisjonsbærer kan enkelt forklart bety at det er en person som har kunnskap rundt en tradisjon og som viderefører dette, slik at tradisjonen blir bevart. En tradisjonsbærer trenger ikke å være en enkelt person, men kan være familien, et helt samfunn eller en form for institusjon. En tradisjon kan bli videreført gjennom kommunikasjon og samtaler, gjennom kunst, sanger, dans, kunnskap og bøker, i tillegg til mange andre elementer (Memorial University of Newfoundland, 2017).

En kultur og en tradisjon er noe som eksisterer i og mellom mennesker, og kan være essensielt for enkelte grupper. Både innad i en gruppe eller et samfunn, men også for å skille seg ut ifra andre grupper (Memorial University of Newfoundland, 2017). Det er noe som anses for å være særegent for dem, og kan dermed være med på å skape et samhold. Dette kan være mye av drivkraften for å videreføre disse tradisjonene. For å fortsette å føle samhold, eller at man skiller seg ut, og tradisjonene blir ansett for å være en essensiell del av dette samholdet eller særegne.

En kultur eller tradisjon er heller ikke noe som kan være statisk, men som hele tiden utvikler seg sammen med menneskene som bærer den med seg. Noe som betyr at hvordan og hvor mye tradisjonene utvikler/endrer seg er opp til menneskene som bærer den og viderefører den. Det er dermed mulig å tenke at vi alle er en form for tradisjonsbærere, fordi vi er alle oppvokst i en kultur, med en tradisjon, og bærer dette med oss i alle situasjoner, gjennom hvordan vi snakker, hilser, i helligdager og ferier, hvordan vi oppfostrer og oppdrar våre barn, og gjennom institusjoner som skole.

Men hvis vi ser bort fra at alle mennesker kan anses som en form for tradisjonsbærere, er det også viktig å trekke inn at det er enkelte mennesker som kanskje sitter med ekstra kunnskap rundt en tradisjon, og som jobber eller anstrenger seg ekstra for å videreføre dette. Det trenger ikke nødvendigvis være en hel tradisjon, men kanskje aspekter ved en tradisjon, en spesiell praksis, som han eller hun gjerne vil spre videre til nye generasjoner. Det finnes altså flere former for tradisjonsbærere, men enkelt forklart kan det forstås som mennesker eller institusjoner som viderefører tradisjoner til nye generasjoner.

4. Metode

Jeg har i dette kapitlet tenkt til å ta for meg teorien rundt kvalitativ forskning som bruk av metode for å gjennomføre et forskningsprosjekt. Her vil jeg ta for meg hva kvalitativ forskning er, hvilken metode jeg vil benytte meg av i denne avhandlingen, og viktige prosesser innenfor mitt forskningsprosjekt. Jeg har i min studie tenkt til å bruke semistrukturerte intervjuer, dette for å gi meg en mulighet til å forstå mine informanternes syn og meninger på et dypere nivå. Jeg tenker derfor å trekke inn teorien rundt hva et semistrukturert intervju er og fordeler med denne metoden. Min hensikt er gjennom intervjuer å finne ut hva koreanske studenters oppfatning av egen tradisjon er, samtidig som jeg vil finne ut hvorvidt deres religiøse/ikke religiøse ståsted påvirker eller vedlikeholder de gamle koreanske tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme.

4.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode er en form for empirisk forskning, gjerne brukt for å få en dypere forståelse av et fenomen. Dette kan skapes gjennom dybdeintervjuer, fokusgrupper, observasjon, eller andre forskningsprosjekter hvor forskeren får mulighet til å snakke med og forstå informantenes synspunkter dypere og fra et innenfra perspektiv. (Ormston, Spencer, Barnard og Snape, 2014, s. 3). Kvalitativ metode er dermed en metode som ofte blir brukt når formålet er å få en dypere og rikere forståelse av det som blir forsket på, i motsetning til et stort volum (Ormston et al., 2014, s. 3). Dette vil si at man som forsker er mer interessert i f.eks. gjennom intervju å snakke lenger med hver enkelt deltager, og på denne måten få en ordentlig forståelse og innblikk i hver av deltagerens meninger og opplevelser av det som blir diskutert. Dette skaper også en større forståelse av hva som ligger bak hvert svar. I tillegg har man gjerne ikke standardiserte metoder eller spørsmål, noe som gjør at det er lettere å stille løse spørsmål, alt ettersom hvor samtalen går og dermed også styre samtalen inn på temaer som er interessante. (Ormston et al., 2014, s. 4). I motsetning til kvantitativmetode, hvor fokuset ligger mer på å kunne kartlegge så mange som mulig deltageres meninger om et fenomen, gjerne for å kunne lage en forenkling av en gruppe, og dermed også ofte en statistikk og oversikt over det som blir forsket på. Det er her hovedforskjellen på disse metodene ligger. Dette er også grunnen til at jeg skal bruke kvalitativmetode i mitt forskningsprosjekt, jeg vil gå dypere inn i et fenomen og forståelsen til hver av deltagerne, istedenfor å finne en statistikk. Jeg har dermed valgt å benytte meg av semistrukturerte intervjuer for å få mest ut av min forskning.

4.1.1 Semistrukturert intervju

Jeg vil altså benytte meg av semistrukturerte intervjuer som verktøy for innhenting av data. Intervjuer er et verktøy innenfor kvalitativ metode og som gir forskeren en god mulighet til å kommunisere med sine deltagere på en unik måte. Dette gir dermed et godt innsyn i både deltagerens meninger, tanker og forståelse av ulike temaer, og er derfor det verktøyet jeg velger å benytte meg av for å få best mulig forståelse av mine informanternes holdninger og kunnskap rundt tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme. I tillegg er dette temaer som kan være sensitive, siden det både omhandler livssyn, religion, kunnskap og kanskje oppvekst, og jeg synes derfor intervjuer som foregår en-og-en er den beste løsningen. Semistrukturerte intervjuer befinner seg et sted mellom strukturerte og ustrukturerte intervjuer, på samme måte som strukturerte intervjuer har gjerne forskeren med seg en intervjuguide med forhåndsskrevne spørsmål, men denne intervjuguiden blir her ikke fulgt like nøye, men gir isteden plass til spontane spørsmål og temaer som kommer opp, likt som i et ustrukturert intervju (Wilson, 2013, s. 24). Enkelt forklart er dermed et semistrukturert intervju et intervju hvor forskeren benytter seg av en intervjuguide hvor alle de viktigste temaene og spørsmålene står nedskrevet, men istedenfor et slags manus blir denne guiden fulgt ganske løst, mer som en huskelapp for å huske alle de viktigste temaene. Intervjuguiden gir derfor en «sikring» for de temaene som er nødvendige å gå innom for å finne svar på forskningsspørsmålet uten å bli låst til et skjema (Wilson, 2013, s. 24). Jeg mener derfor at semistrukturerte intervjuer er et godt verktøy for meg å benytte i denne avhandlingen, da mitt mål er å forstå mine deltagernes opplevelser, tolkninger og meninger om egen tradisjon. Dette gir dem også god mulighet til å snakke om det som føles viktig eller rett for dem, og de kan føre intervjuet over på temaer de finner interessante i egen tradisjon. På denne måten kan jeg få et godt innsyn i hva de selv mener er viktig og relevant i tradisjonene sine, i tillegg gir det en god mulighet til å oppdage elementer jeg selv ikke hadde tenkt var relevant (Wilson, 2013, s. 25).

Ved å bruke semistrukturerte intervjuer kan det også være lettere for informantene å dele og uttrykke seg naturlig siden intervjuet ofte kan fungere litt som en samtale. Et semistrukturert intervju kan nettopp bli sett på som en slags samtale mellom forskeren og deltageren, fordi dette verktøyet lar samtalen gå i sin egen retning. Uten å skulle følge intervjuguiden alt for stramt er det derfor også viktig for forskeren å forstå sin rolle. Med dette mener jeg at det er opp til forskeren å komme med oppfølgingsspørsmål, eller be deltageren utdype noe som kan være uklart. Forskeren må også være god på å lytte og være klar for å gjenta eller endre spørsmålene

hvis dette er nødvendig. I tillegg er det viktig å følge med på hvor samtalen går, og på en god måte passe på at alle de viktige temaene og spørsmålene kommer frem i samtalen. Forskeren i slike intervjuer kan dermed bli ansett som et slags instrument/verktøy, og det er viktig å være klar over dette under intervjuene (Galletta, 2012, s. 54). Ved å bruke semistrukturerte intervjuer som verktøy og bruke sin rolle som forsker riktig kan man få en unik tilgang til deltagerens meninger og tanker (Yeo, Legard, Keegan, Ward, Nicholls og Lewis, 2014, s. 178), hvor deltagerne får en større mulighet til å både utdype sine meninger og klargjøre hva hun/han mener, mer enn de kanskje hadde hatt muligheten til ellers. Dette skaper dermed en større forståelse rundt temaene som blir forsket på (Galletta, 2012, s. 55).

Jeg benyttet meg av semistrukturerte intervjuer når jeg gjennomførte min studie. Jeg hadde studenter fra Sør-Korea som fokusgruppe, og intervjuene foregikk i samarbeid med Korea University (KU) i Seoul, og ble gjennomført på deres campusområde. Intervjuguiden jeg benyttet meg av, rekrutteringen av deltagere og gjennomføringen av intervjuene har jeg skrevet mer detaljert om i avsnittene: 4.4 Utvalget, 4.5 Rekruttering og 4.6 Gjennomføring.

4.1.2 Litteratur

I tillegg til semistrukturerte intervjuer har jeg også benyttet meg av bøker for å innhente kunnskap om de aktuelle temaene. Dette gjelder blant annet de forskjellige religionene og landets historie. Dette er noe jeg valgte å gjøre for å bedre se et helhetlig bilde av landet og ikke minst religionenes posisjon både nå og opp gjennom historien. På denne måten kan jeg også se hvordan sjamanismen og konfutsianismen tidligere har vært med på å påvirke Korea, og dermed sammenligne og se om dette stemmer overens med tradisjonenes påvirkning på koreansk ungdom i dag. Ved å ha lest meg opp på disse temaene på forhånd av intervjuene hadde jeg også en del bakgrunnskunnskap, noe som gjorde det lettere for meg å være aktiv under intervjuene og vite hva de snakket om når de f.eks. fortalte om *Jesa* (utdypende forklaring i begrepsavklaring kapittelet).

Gjennom å ha satt meg inn i historien og religionenes påvirkning og utvikling fikk jeg en god historisk oversikt, og dette ga meg som nevnt en fordel under intervjuene, men det ga meg også en fordel når jeg skulle analysere datamaterialet jeg hadde samlet inn. Jeg kunne på denne måten sammenligne hva mine informanter sa med det jeg hadde lest, og se om det var store avvik her, og da eventuelt se om det fantes noen sammenheng med det jeg har lært om historien og

utviklingen til landet, med hvordan situasjonen er for koreanske studenter i dag. Det finnes mange bøker og nettsider som gir informasjon om koreanske religioner og historie, jeg brukte derfor mye tid på å finne litteratur jeg ville benytte meg av, både for å forsikre meg om at de var kvalitet sikret, men også at de ga meg tilstrekkelig informasjon så jeg ikke behøvde å bruke for mange bøker. Jeg valgte her ut flere bøker som er skrevet av koreanere, dette for å få informasjon fra befolkningen selv, fra et innenfraperspektiv, da jeg mener vestlige akademikere i noen tilfeller kan se østlig religion og kultur på en annen måte enn slik den kanskje er for befolkningen selv. Litteraturen jeg har benyttet meg av med tanke på historie og religioner er derfor stort sett skrevet av koreanere, eller hentet fra koreanske nettsider. Jeg mener dette har gitt meg et godt utgangspunkt til å forstå tradisjonene i landet fra deres eget ståsted, noe som også gjør det lettere for meg og forstå mitt innsamlede datamateriale i sammenheng med denne bakgrunnskunnskapen, siden mine informanter også er koreanere.

4.2 Intervjuguide

En intervjuguide er en grov plan over hvilke emner du vil gå innom med deltagerne gjennom intervjuet (Arthur, Mitchell, Lewis & Nicholls, 2014, s. 149). Dette kan være viktig å ha med seg under intervjuet, og gir retningslinjer over temaer som er viktige og relevante å snakke om. I et semistrukturert intervju benytter man seg av slike intervjuguider for å ha faste spørsmål å stille alle deltagerne, slik at alle de viktigste punktene blir tatt opp i hvert intervju, da også gjerne i samme rekkefølge. Det gir også plass til avsporinger og rom til å diskutere andre temaer som kommer opp. I mer strukturerte intervjuer kan intervjuguiden være noe strammere, og man skal følge den mer slavisk uten rom for avsporinger. En forskjell her kan være at i semistrukturerte intervjuer har man på forhånd skrevet ned temaer man vil gå innom, mens i strukturerte intervjuer kan hele «malen» for intervjuet være nedskrevet, og man blir dermed også gjerne mer låst. Ved å benytte intervjuguiden som en slags «tema-guide» i semistrukturerte intervjuer gir man rom for å følge opp temaer som viser seg være interessante ut ifra hvordan samtalen utvikler seg, og kan gi innsyn i nye temaer som man kanskje ikke hadde tenkt på før. Hvert intervju kan gå i forskjellige retninger, men ved å ha en guide sikrer man seg å huske alle de viktigste spørsmålene og temaene, samtidig som man har friheten til å la hvert intervju utvikle seg forskjellig ettersom hva som skiller seg ut. Dette fører også til forskjellig kunnskap og innsyn i hver enkelt deltagers opplevelser (Arthur et al., 2014, s. 149).

Jeg benyttet meg av en generell intervjuguide i mine intervjuer, noe som ga meg oversikt over hvilke spørsmål og temaer jeg ville fokusere på uten å være låst til et manus. Jeg lagde en enkel intervjuguide i forkant av intervjuene, hvor jeg skrev ned alle underspørsmålene mine, deretter fem-seks spørsmål under hver av disse. Dette ga meg en god og oversiktlig guide som jeg lett kunne følge med på, i tillegg sikret den at jeg gikk innom hvert tema. På denne måten var det enkelt for både meg og mine deltakere å snakke løst om de forskjellige temaene, de kunne fokusere på temaene de hadde mye å fortelle om, samtidig som jeg gikk inn på andre temaer de ikke automatisk kom innom. Det fungerte fint i praksis, spørsmålene var åpne noe som ga deltakerne både tid og plass til å fortelle om det de følte passet. Jeg synes intervjuene fungerte fint og de hadde en fin balanse mellom lett samtale, samtidig som de var strukturerte, og jeg fikk mye informasjon om både temaer jeg ville gå inn på i tillegg til personlige historier, noe jeg kanskje ikke hadde fått tilgang til ved bruk av en annen metode.

4.3 Utvalget

Når jeg skulle velge utvalget av deltagere for min studie måtte jeg starte med å se på forskningsspørsmålet mitt, her skriver jeg at jeg vil finne ut hvilke kunnskaper koreanske studenter har om sjamanisme og konfutsianisme. Jeg har dermed allerede lagt grunnlaget for hvilken gruppe jeg vil ha som utvalg i min studie (Grønmo, 2016, s. 97). Videre avgrenset jeg det ytterligere til studenter på universitetsnivå, slik at de alle hadde erfaringer fra det koreanske skolesystemet og hadde vokst opp omtrent under de samme samfunnsforholdene med tanke på landets teknologiske og økonomiske vekst. Dette vil si at jeg hadde en mer samlet og homogen gruppe, hvor det ikke var så mange andre elementer som skilte de fra hverandre som alder, yrke, osv. Utvalget mitt var dermed valgt ut ifra informasjon om deltagerens nåværende status (studenter) og bakgrunn (vokst opp i koreansk kontekst). Det var viktig at utvalget hadde vokst opp i en koreansk kontekst slik at de alle hadde lik forutsetning for å ha blitt opplært i eller eksponert for konfutsianisme og sjamanisme her. Ved å velge ut ifra disse kriteriene hadde jeg en samlet gruppe innenfor både bakgrunn og status, noe som gjorde det lettere å innhente kunnskap fra hver enkelt deltager om de forskjellige temaene, og deretter i analysen se denne informasjonen i en større sammenheng (Grønmo, 2016, s. 122). Ved at alle deltagerne har felles bakgrunn kan jeg også bedre tolke og forstå den aktuelle informasjonen jeg får i datainnsamlingen. Utvalget mitt var dermed en samlet homogen gruppe innenfor kriteriene bakgrunn og status. Siden de alle var på universitetsnivå i utdanning hadde de alle hatt tilgang på grunnskoleopplæring og utdanning, dette betydde at de alle hadde erfaringer fra det

koreanske skolesystemet enten i form av grunnskoleopplæringen eller gjennom universitetet de nå gikk på. Dette var viktig med tanke på at jeg var interessert i å finne ut hva de hadde lært om disse tradisjonene i utdanningssammenheng og ikke bare gjennom oppvekst.

Den største forskjellen mellom deltakerne var deres religiøse ståsted, jeg ville i utgangspunktet ha to grupper her, en med elever som anså seg selv som ikke religiøse og en som anså seg selv som kristne, for å kunne sammenligne disse gruppene. På grunn av problemer med å finne deltakere som ville være med ble denne oppdelingen vanskelig, og jeg endte derfor med å ha deltagere med flere forskjellige ståsteder. Dette gjorde at jeg ikke lenger kunne fokusere på to forskjellige grupper, men heller se på elevene som en felles gruppe, og se hva som var fellestrekkene for dem alle. De hadde dermed alle samme utgangspunkt i alder og yrke som «studenter», vokst opp under de samme samfunnsomstendighetene, men skilte seg fra hverandre med hvor de sto religiøst. Ved å ha en homogen fokusgruppe gir det meg samme utgangspunkt for hver deltager og dermed mer tid til å fokusere på hvordan de gamle religiøse tradisjoner påvirker dem, se om det er store forskjeller i svarene, hva som skiller seg ut, og grunnlag for sammenligning.

4.4 Rekruttering

Rekrutteringen av deltagere til intervjuene gikk ikke helt som planlagt. Med tanke på at jeg var i Norge frem til jeg skulle reise til Sør-Korea var det i utgangspunktet vanskelig for meg å kunne komme i kontakt med potensielle deltakere, jeg tenkte derfor at min beste mulighet for å finne en homogen gruppe før jeg reise ned var gjennom å kontakte universiteter og spørre om de kunne hjelpe meg med dette. Jeg fant en oversikt over alle universiteter i Seoul, og plukket ut fem jeg sendte mail til. Av disse fem fikk jeg kun to svar, den første stilte en del oppfølgings spørsmål men svarte senere at de ville hjelpe meg å finne elever som kunne stille til intervju. Det andre universitetet som svarte sa dessverre at dette ikke var mulig hos dem. De resterende tre hørte jeg aldri noe fra, og jeg bestemte meg derfor for å sende flere mailer, i tilfelle noe skulle dukke opp med universitetet som hadde sagt ja, og tenkte generelt det kunne være lurt å ha flere universiteter å samarbeide med. Jeg sendte derfor ut ytterligere 20 nye mail til diverse universiteter over en periode på en måned, av disse var det kun to som svarte, begge sa nei. Jeg måtte derfor håpe og satse på at det første universitetet klarte å gjennomføre dette med meg. Vi ble enige om 10 elever, gjerne 5 kristne og 5 ikke religiøse siden dette var det utvalget jeg opprinnelig satset på. I midten av november, tre uker før jeg skulle reise fikk jeg beskjed om at

de dessverre bare hadde klart å samle 4 elever som ville stille opp, noe som dessverre var litt lite for min undersøkelse. Jeg prøvde derfor videre å sende mail til kristne ungdomsorganisasjoner for å se om jeg fikk kontakt med noen her, men også her var det begrenset med svar. Kun to tilbakemeldinger hvor begge dessverre sa nei. Jeg reiste dermed ned i håp om at de 4 som hadde sagt seg villige til å stille møtte opp, og eventuelt høre om disse hadde noen venner eller klassekamerater som kunne ville la seg intervjuer. Når jeg var i Seoul gikk det for så vidt veldig fint, alle de fire som hadde sagt de ville være med stilte opp, i tillegg fikk jeg til tre andre gode intervjuer og to mindre gode. Rekrutteringsprosessen var dermed ganske krevende, og noe jeg brukte over tre måneder på, dessverre var det ganske dårlig med svar fra universitetene og organisasjonene jeg kontaktet. På tross av dette var jeg fornøyd med universitetet som hjalp meg, i tillegg til deltakerne og intervjuene jeg fikk gjennomført.

4.5 Gjennomføring

Gjennomføringen av intervjuene foregikk på en café inne på campusområdet, dette på forespørsel fra deltakerne. Grønmo (2016) trekker frem viktigheten i å velge et sted hvor deltagerne føler seg trygge og komfortable, i tillegg til et tidspunkt hvor de ikke har det for travelt (s. 170-171). Jeg valgte derfor å la deltagerne velge både tid og sted for deres intervjuer for å sikre en god kommunikasjonssituasjon. Jeg skulle gjennomføre semistrukturerte intervjuer med hver deltager, og fant et skjermet sted i cafeen slik at det ikke ble for mange forstyrrelser. Vi fant en liten sofagruppe som var greit skjermet fra de andre gjestene og lydene, dette gjorde også at vi fikk sitte litt for oss selv. Her fikk deltagerne ro og det var dermed lettere for oss å snakke i et avslappet miljø hvor de følte seg komfortable. Tidspunktet for intervjuene hadde de også valgt selv, dette gjorde at intervjuene var satt til tider hvor de hadde god nok tid til å slappe av og svare utfyllende. Alle intervjuene ble gjennomført den første uken i desember 2018, i Seoul.

Intervjuene foregikk på engelsk, noe som var et fremmedspråk for både meg og studentene. Jeg benyttet meg ikke av tolk, og satset på at dette skulle gå fint. Hadde på forhånd skrevet om dette i mailene jeg utvekslet med universitetet, at jeg gjerne ville gjennomføre intervjuene på engelsk og om de trudde dette skulle være gjennomførbart med studentene. Noe de sa skulle gå helt fint. Når jeg startet intervjuene virket de alle trygge på engelsk og forsto godt hva jeg sa, men ikke uforventet var det noen utfordringer underveis. Disse utfordringene var ikke så store, og jeg vil si de ikke påvirket datamaterialet. Utfordringene besto i at de noen ganger brukte noe lenger tid

på å finne ord og begreper, eller sleit med å forklare forskjellige tradisjoner. Noen var også usikre på begrepene “Shamanism” og “Confucianism”, men her bare oversatte de begrepene på mobilen sin og forsto med en gang hva jeg spurte om. Språksituasjonen var derfor ikke noe problem. Med tanke på at dette var et fremmedspråk for begge parter vil jeg si det kanskje gjorde situasjonen lettere, begge var kanskje litt usikre på hvordan en skulle ordlegge seg og la dermed også litt ekstra fokus på å høre etter og forstå hva den andre sa.

Jeg startet hvert intervju med å fortelle kort om meg selv, om studien, hva intervjuene skulle brukes til, at de skulle bli anonymisert, samt deres rettigheter til å avbryte intervjuene eller fjerne ting de hadde sagt hvis de ønsket dette. I tillegg ville jeg forsikre meg om at de selv hadde sagt seg frivillige til å delta, siden det var skolen som hadde funnet deltagerne for meg. Etter all formaliteten var over startet jeg med noen få innledende spørsmål, og fulgte deretter opp med temaene fra intervjuguiden. Deltagerne var alle veldig enkle å snakke med, og fortalte både mye og fritt. Jeg fulgte dermed ikke intervjuguiden alt for mye, men fulgte med på den for å sikre at vi var innom alle temaene. Totalt vil jeg si at alle intervjuene var informative og relevante, alle deltagerne virket interessert i både undersøkelsen og temaene, og samtalen gikk dermed fint under hele intervjuet.

4.6 Transkribering

Transkribering er prosessen med å omgjøre et muntlig intervju til skriftlig. Dette er en krevende prosess som tar tid, men som er viktig å gjøre ordentlig for å få inn all informasjon på en riktig måte. Mye kan gå tapt i en «oversettelse» fra muntlig til skriftlig språk, og det er flere spørsmål man må ta stilling til. Selv om det tar tid og er en krevende prosess valgte jeg å ta opp alle intervjuene slik at jeg lettere kunne være ordentlig tilstede, lytte og stille oppfølgingsspørsmål. På denne måten fikk jeg også tid til å notere ned f.eks. kroppsspråk, erfaringer jeg gjorde meg under intervjuet, vurderinger og tolkninger. Dette er elementer som blir borte i et lydopptak, og som derfor kan være greit å notere ned for å supplere med intervjuet. Men lydopptaket kan ikke brukes direkte i analysen, det må dermed transkriberes, skrives ut, og den transkriberte versjonen er dermed det som utgjør datamaterialet i studien (Grønmo, 2016, s. 172).

Etter jeg hadde gjennomført mine intervjuer startet jeg ganske kjapt med å transkribere. Dette var noe jeg bevisst ville gjøre tidlig slik at jeg best mulig husket intervjuene og hadde god innsikt når jeg hørte gjennom opptakene. Jeg klarte på denne måten å trekke inn sentrale

elementer som ikke kom frem i lydopptakene men som jeg husket. Hadde jeg ved en senere anledning startet med transkriberingen hadde jeg kanskje ikke husket stemning, kroppsspråk osv., like godt. I tillegg foregikk mine intervjuer på engelsk hvor intervjuobjektene ikke hadde engelsk som morsmål. Dette gjorde at det i enkelte tilfeller var vanskelig å høre hva de sa, eller forstå hvilket ord de prøvde å finne, men fordi jeg husket alle samtalene og temaene klarte jeg å huske hva vi hadde snakket om, selv om det i noen tilfeller ikke kom like tydelig frem i opptaket. Et spørsmål man ofte må ta stilling til når man transkriberer er hvor ordrett man velger å skrive, om man f.eks. skal endre på grammatiske feil osv. Jeg valgte i mine intervjuer å rette på dette, da mine intervjuobjekter blandet tidsverb, eller bøyde ord feil. Jeg valgte derfor å rette på grammatiske feil for å gjøre det lettere å kunne bruke sitatene direkte i avhandlingen. Jeg var her veldig nøye med å ikke endre grammatikken slik at setningene ga en annen mening enn det som var intensjonen til studentene, jeg rettet kun slik at de ble lettere å forstå. Videre valgte jeg å ta med «pause-ord» som uhm og eh, da jeg mener dette kan være med å påvirke tolkningen av setningen, enten fordi eleven kanskje ikke var sikker på hva jeg spurte om eller hva hun/han skulle svare. Jeg har derfor valgt å transkribere ganske direkte, med et muntlig språk og pauseord, slik at intervjuene ikke skal miste noe betydning i transkriberingsprosessen.

4.7 Studiens kvalitet

Studiens troverdighet og kvalitet kan vurderes ut ifra flere faktorer, men i all hovedsak handler det om hvorvidt det innsamlede datamateriale belyser og gir svar på studiens problemstilling (Grønmo, 2016, s. 237). Kvaliteten på en studie kan derfor sies å være høyere jo mer velegnet den er til å belyse problemstillingen, noe som kan vurderes ved å se på studiens reliabilitet og validitet. Derfor skal jeg nå se på gjennomføringen og datamaterialet jeg har innhentet for å vurdere min studies kvalitet.

Reliabilitet handler om studiens pålitelighet, noe som i korte trekk handler om hvor pålitelig det innsamlede datamaterialet er (Grønmo, 2016, s. 240). For at denne påliteligheten skal bli betraktet som høy må datamaterialet i liten grad ha blitt påvirket av metoden som ble benyttet under innhenting av informasjon, dette vil i mitt tilfelle bety intervjuene som ble gjennomført. Intervjuene jeg gjennomførte skal på minst mulig måte ha påvirket informasjonen jeg samlet inn. Isteden skal både informasjonen og variasjonen i svarene i all hovedsak reflektere variasjonene hos mine deltagere, og deres meninger og syn på spørsmålene (Grønmo, 2016, s. 241). For å få til dette er det viktig at intervjuene og spørsmålene blir gjennomført på lik måte

med alle deltagerne, samtidig som spørsmålene er tydelige. I forhold til mine intervjuer synes jeg dette fungerte bra, intervjuene ble gjennomført likt, og de fikk alle samme forutsetninger og spørsmål. Dette gjorde at variasjonen i svarene reflekterer variasjonen hos deltagerne og ikke i intervjuene. I tillegg fikk jeg inntrykk av at de alle svarte åpent og sa sine meninger, eller spurte hvis det var noe som var uklart. Jeg vil derfor konkludere med at påliteligheten i min studie er høy.

Validitet handler om datamaterialets gyldighet med tanke på den aktuelle problemstillingen (Grønmo, 2016, s. 241), dette vil si hvor aktuelt det innsamlede datamaterialet er, og om det kan benyttes for å belyse og svare på problemstillingen. Validiteten er dermed høy hvis det innsamlede datamaterialer kan benyttes og være relevant i besvarelsen av problemstillingen. For å belyse dette kan det derfor være aktuelt å se på om valg av metode, informanter og forskerens intensjoner stemte overens med forventningene. I lys av min studie vil jeg si både metoden og informantene passet godt med tanke på min problemstilling, og svarene jeg innhentet belyste alle temaer og spørsmål som jeg var interessert i. Datamaterialet mitt har dermed en god sammenheng med problemstillingen, og kan sies å være veldig relevant med tanke på det jeg var ute etter. Det innsamlede materialet kan derfor sies å svare godt til mine intensjoner, og validiteten av min gjennomførte studie er derfor også høy.

Ut ifra vurderingene i form av reliabilitet og validitet vil jeg si at min studie kan anses som å ha god kvalitet. Jeg mener selv troverdigheten hos mine informanter og svarene de ga var både nyttige og informative svar som belyser min problemstilling godt, jeg vil derfor konkludere med at min studie gir gode forutsetninger for en kvalitativ studie, og at den er troverdig og passer godt innenfor rammen av krav for kvalitative studier.

4.8 Ethiske refleksjoner

Det er mye å ta hensyn til når man skal gjennomføre et forskningsprosjekt, både med tanke på gjennomføring, deltagerne og resultatet. Derfor er det utformet forskningsetiske normer. Disse handler i korte trekk om hvordan man kan sikre at forskning blir gjennomført moralsk forsvarlig. Disse normene tar for seg forskjellige aspekter av å gjennomføre et forskningsprosjekt, både viktige elementer før man starter, under, og etter studiet er gjennomført. Dette for å sikre forsvarlig forskning, men også sikre at behandlingen og arbeidet av det innsamlede materialet etter studien blir utført riktig. Normene kan kategoriseres i to

grupper, det første er normer som handler om selve forskningsprosjektet og resultatet. Eksempler på disse er at all forskning skal foregå i offentlighet, dette innebærer at all informasjon om selve prosjektet, framgangsmåter, resultater, osv. skal være fullt offentlig og åpent for alle som vil ha innsikt i dette (Grønmo, 2016, s. 32). En annen norm som er viktig å huske på er universalisme, som handler om at det som forskes på, informasjonen man innhenter underveis, og kanskje spesielt analysedelen av et prosjekt skal kunne vurderes ut ifra et rent faglig perspektiv, dette betyr at studien skal være uavhengig av forskerens egne meninger og bakgrunn (Grønmo, 2016, s. 32). Et tredje eksempel på en norm er at man alltid skal unngå plagiering av andre forskeres forskning og resultater. Dette handler om originalitet, og at forskningen skal være egen og bidra med ny kunnskap (Grønmo, 2016, s. 32). Disse er alle normer jeg har satt meg inn i, og tenkt på under forskningsprosjektet.

Normene jeg kort beskrev over handler som nevnt mer om selve prosjektet, forskeren og resultater, elementer som er viktige å tenke over når man skriver og utformer egen studie. Som sagt kan man kategorisere normene i to kategorier, hvor jeg til nå har tatt for meg den første. Den andre kategorien er normer som går mer inn på forskningsobjektene, deltagerne og datainnsamlingen – altså den praktiske gjennomføringen av prosjektet. Jeg tenker her å gå litt nærmere inn på hvordan jeg tok hensyn til disse i gjennomføringen av min studie. Den første normen går ut på at deltagerne skal ha blitt spurt om å delta, og videre at de er informert om studiens formål og opplegg (Grønmo, 2016, s. 33). Ut ifra dette skal deltagerne avgjøre selv om dette er noe de vil delta i eller ikke, samtidig skal de få vite at hvis de velger å være med kan de avbryte sin deltagelse når de vil, eller trekke tilbake noe som er sagt. Videre står det i normene at informasjon om deltagerne skal holdes konfidensielt (Grønmo, 2016, s. 33). Dette betyr at hvem deltagerne er, hva de har sagt osv. skal anonymiseres slik at det ikke er mulig å gjenkjenne deltagerne eller finne ut hvem som har sagt hva. Når jeg skulle gjennomføre mitt prosjekt i Seoul hadde jeg ekstra fokus på disse. Siden jeg hadde fått hjelp av et universitet i Seoul til å innhente deltagerne var det viktig at jeg avklarte med hver av de før intervjuet startet at de var der frivillig, i tillegg gjentok jeg både hva studien handlet om og hva jeg skulle gjøre med det innhentete materialet. Videre fokuserte jeg på at innholdet og deltagerne skulle holdes konfidensielt, jeg tok derfor ikke navnene deres eller annen sensitiv informasjon som kan avsløre deltagerne, i tillegg har jeg valgt å gi alle «nye» oppdiktete navn i transkriberingen. Et annet viktig element å tenke over før gjennomføring av en studie er temaet for intervjuene. Jeg skulle i mine intervjuer spørre om personlig erfaring og kunnskap rundt religioner, noe som er

sensitive opplysninger. På bakgrunn av dette valgte jeg å benytte meg av en-til-en intervjuer slik at det forhåpentligvis var lettere for de å snakke åpent om egne erfaringer.

5. Presentasjon og analyse

I dette kapittelet vil jeg presentere mitt innsamlede empiriske datamateriale, men før jeg går inn på selve presentasjonen vil jeg presentere studentene som deltok i studien. Dette for å få bedre kjennskap og forståelse av deltagerne og deres bakgrunn. Deretter vil jeg presentere datamaterialet, denne presentasjonen har jeg delt inn i tre kategorier som tydelig viser sentrale funn, og er nyttige for å besvare forskningsspørsmålet. Disse kategoriene passer godt i forhold til mine underspørsmål og sikrer meg også god innsikt i det empiriske datamaterialet. Jeg startet analyseprosessen med å nøye gå gjennom alle intervjuene mine, her sorterte jeg stoffet i disse tre kategoriene, formet etter underspørsmålene. Dette sikret også at jeg fikk god innsikt i alle temaene som var nødvendige for å kunne besvare forskningsspørsmålet, og gjør presentasjonen oversiktlig. Etter presentasjonen av studentene vil jeg dermed presentere studentenes kunnskap og forståelse av sjamanismen, i tillegg til deres kunnskap og forståelse av konfutsianismen. Til slutt vil det siste underkapittelet ta for seg studentenes oppfatninger om religioner i Sør-Korea, i tillegg til studentenes erfaring og meninger rundt religiøse praksiser.

Ved å dele inn presentasjonen i disse tre kategoriene går jeg oversiktlig og ordentlig gjennom studentenes forståelse og kunnskap om begge de gamle tradisjonene jeg er interessert i, i tillegg til deres forståelse av religioner i Sør-Korea generelt og i personlig sammenheng. Dette gjør at jeg får et helhetlig bilde av både hvordan de tenker, hva kunnskap de har, og ikke minst hvordan dette påvirket dem og deres liv. I presentasjonen vil jeg trekke inn studentenes kunnskap, meninger og tolkninger slik jeg forsto dem og det de presenterte for meg. Denne presentasjonen kommer derfor til å bestå av deres kommentarer, tanker og tolkninger, hvor jeg også trekker inn sitater fra studentene for å belyse akkurat hvordan de besvarte spørsmål og forklarte seg. Disse sitatene velger jeg å skrive på engelsk, for å sikre at både deres budskap og ordlyd skal være så lik som mulig på hvordan de selv valgte å ordlegge seg ovenfor meg. Som nevnt i transkriberingskapittelet har jeg valgt å endre noen tidsverb, bøyinger av ord og andre grammatiske rettelser for å lettere forstå og bruke sitatene direkte. Før presentasjonen av funnene vil jeg nå kort presentere studentene som deltok.

5.1 Presentasjon av studentene

Jeg gjennomførte totalt syv intervjuer, som alle ble gjennomført på campusområde til Korea University i Seoul. I tillegg til disse syv intervjuene snakket jeg med to andre studenter. Disse hadde ingen kjennskap eller kunnskap om de aktuelle temaene, «intervjuene» førte dermed ingen vei og jeg valgte derfor å ikke ta opp eller gjennomføre disse intervjuene. Likevel tenker jeg dette er relevant å nevne, da det belyser at noen studenter ikke har kunnskap om hverken sjamanismen eller konfutsianismen. Av de syv gjennomførte intervjuene var fire av deltagerne jenter og tre gutter, jeg har gitt alle disse oppdiktete navn for å sikre deres anonymitet, men også for å gi de en slags «identitet» her i presentasjonen, dette gjør det også lettere å både skille de fra hverandre og lese sitatene. Jeg vil nå kort presentere dem, og deres religiøse bakgrunn. Jeg vil også nevne at alderen er deres koreanske alder, da dette var det de alle oppga. Deres koreanske alder er et år eldre enn hvordan vi regner den, så når det står 20 år er de ut ifra vår tolkning 19 år.

- «Song», jente på 21 år. Anser seg selv som ikke religiøs, men har vært litt i kirken oppgjennom oppveksten både gjennom moren sin som er kristen og gjennom venner.
- «Jiwon», jente på 21 år. Anser seg selv som ikke religiøs, men har vokst opp med buddhistiske foreldre, og vært litt i buddhistiske templer gjennom dem.
- «Hana», jente på 22 år. Anser seg selv som ikke religiøs, men moren er kristen og vokste opp med å gå i kirken hver søndag til hun var 14.
- «Jeong», gutt på 20 år. Anser seg selv som en agnostiker, med kristen mor og buddhistisk far. Trekker frem at foreldrene i tillegg er veldig konfutsianske.
- «Yun», jente på 25 år. Anser seg selv som ikke religiøs, har kristne foreldre og har gått med de i kirken tidligere. Har også en buddhistisk søster.
- «Junho», gutt på 22 år. Betegner både seg selv og familien som kristne, og har vokst opp med kristendommen.
- «Chan», gutt på 25. Betegner både seg selv og sin familie som protestanter.

5.2 Studentenes kunnskap og forståelse av sjamanisme

Jeg vil starte presentasjonen med hvordan jeg tolket studentenes kunnskap og forståelse rundt sjamanisme. Før jeg går inn på dette vil jeg nevne at jeg fikk mindre informasjon og datamaterialet om sjamanismen enn de resterende temaene. Dette resulterer i at presentasjonen om sjamanismen blir noe kortere enn de andre, og at jeg dermed har mindre stoff om denne tradisjonen. Dette gir en ubalanse i presentasjonen av tradisjonene, men studentene hadde mye mer erfaring, kunnskap og meninger om konfutsianismen enn de hadde om sjamanismen. Det er litt usikkerhet om de ikke visste mer enn det jeg fikk ut av dem, eller om de rett og slett ikke brydde seg eller hadde interesse for dette temaet og dermed ga uttrykk for at dette var noe de ikke visste så mye om.

Sjamanismen var det første temaet jeg tok opp i intervjuene, jeg startet med å kartlegge hvor mye kunnskap de hadde og hvordan de tolket og forholdt seg til tradisjonen. Her møtte jeg stor variasjon av holdninger og tilnærmelser, men det virket stort sett som at de alle var usikre på hva sjamanismen egentlig var. Et av spørsmålene jeg startet å stille var hvordan de ville forklare sjamanismen, her oppsto det med en gang usikkerhet blant samtlige av studentene. Alle sa de var usikre eller ikke visste hva det var. Diverse forklaringen gikk ut på at det var en gammel religion som ikke lenger gjaldt, at den tilhørte den eldre generasjonen i landet, eller at den handlet om totemer, ånder i trær og forfedre. Utover dette kunne de ikke så mye mer om hverken historien, hva den handlet om eller gikk ut på. Flere av studentene nevnte også tarotkort og spåkoner, men trakk frem at dette opprinnelig ikke var sjamanistisk. For å belyse usikkerheten vil jeg trekke inn sitater fra mine informanter hvor de prøvde å forklare sjamanismen. Junho sa: “Shamanism? What is shamanism? Oh, is it with the tarot card?” Hana som ga uttrykk for å kunne litt mer prøvde seg på en mer beskrivende forklaring: “Shamanism to me is something like a, uhm, totemism, the Koreans who kind of worship their ancestors. It’s a kind of thing that doesn’t really belong to our, like, age.” Jeong kunne også litt og forklarte: “I believe it’s like, an ancient kind of a religion where you believe in totems and stuff like that. And that they have religious power, that’s the extent of my knowledge.”

Kunnskapen kom derfor frem som begrenset, noen kunne noen nøkkelbegreper og hadde noe innsikt i dens praksiser, men stort sett var det alt de kunne. Noe annet jeg ville kartlegge var hvor de hadde fått kunnskapen om tradisjonen fra. Nesten alle forklarte at de hadde hørt om den gjennom familien, eller at det var nedarvet gjennom kultur. To av studentene fortalte også

at de hadde lært om den i historietimer på skolen. Videre snakket vi om deres egne erfaringer eller deltagelse med tradisjonen, her var det ingen av mine informanter som sa de hadde noe direkte erfaring, hverken med å ha besøkt en *mudang*, delta i noe form for ritual eller besøke en spåkone. Det virket heller ikke her som de hadde så veldig mye kunnskap om disse praksisene. Flere påpekte imidlertid at de hadde familiemedlemmer eller venner med erfaring. Hana forklarte at hennes egen mor hadde besøkt en sjaman for hennes skyld når hun forberedte seg til universitet, dette var for å få god lykke med søkingen. Det samme hadde moren til Jiwon gjort når hun var midt i søknadsprosessen, og hun forklarte at dette var vanlig for mange koreanske foreldre:

“Many of the parents like they half believe, and half don’t. Because they really want their children to go to the university, like they’re so curious about that. So even if they know that it’s not a one hundred percent correct thing, they go and ask them. And if they (the shaman) say something like “if you do this, he or she is going to a better university”, then like, sometimes they do it.”

I tillegg til råd angående universiteter fortalte Jeong at hans bestemor hadde oppsøkt en sjaman for å finne et passende navn til han. Hans ekte navn har han altså fått fra en sjaman. Det kom dermed frem at selv om studentene ikke hadde så mye kunnskap om tradisjonen hadde flere av de noe erfaring med den, denne erfaringen var likevel ikke direkte, men gjennom familie eller venner. Flere av studentene trakk også frem at de hadde venner som hadde besøkt spåkoner for gøy. Her vil jeg trekke frem at alle som nevnte dette påpekte at det var noe de gjorde for gøy. Jeg er derfor usikker på om de egentlig tror på praksisen da de alle vektla at det kun var for moro skyld. Noen av informantene påpekte også at hvis unge mennesker oppsøkte spåkoner fordi de genuint trodde på det, var det noe de ikke snakket om. Å være ung og tro på sjamanismen var ganske tabubelagt, Hana forklarte: “if students do that (visit a shaman) they would not tell about it to their friends. Because that is just something you usually don’t do. I think it is some kind of confidence thing, especially for a young student.” Når jeg spurte om Jeong hadde kjennskap til om hans venner hadde benyttet seg av sjamanismen svarte han:

“I feel like a lot of people, although there’s religious freedom in Korea, look down on certain religions, and I feel like shamanism might definitely be one of them. So, it might just be the case of me not knowing.”

Inntrykket jeg fikk i intervjuene er dermed at unge i Korea fortsatt oppsøker sjamaner i form av spåkoner, men ikke av de mer tradisjonelle grunnene som helbredelse, eller for å komme i kontakt med ånder. Dette nevnte også Jiwon, når jeg spurte om unge mennesker fortsatt oppsøkte sjamaner:

“Hmm, yeah. But a little bit different, like the older generations go and see the *mudang*, and my friends usually go and see a like a taro, like with the card. And that’s not Korean tradition. Usually the younger generation uses the card more, and the older generations use the *mudang*. It has sort of changed.”

De som kanskje skilte seg mest ut var de to guttene som betegnet seg selv som kristne. Ingen av de hadde noe særlig kunnskap om sjamanismen, og de kjente hverken til eller visste om noen som hadde vært i kontakt med en sjaman eller deltatt i et sjamanistisk ritual. Når jeg spurte Chan om hva sjamanismen var for han svarte han klart “Nothing. I’m a Christian, so nothing.” I tillegg hadde han ingen kunnskap om tradisjonen ellers dens historie, og gjorde det klart at han holdt avstand til den. Det samme gjorde Junho, han sa også at det ikke betydde noe for han, men i tillegg tok han det lenger og representerer kanskje ytterpunktet av kristne når han sa “In a Christian way a lot of people say that they (the shamans) have the devil with them.” Det er dermed tydelig at de to jeg intervjuet som var kristne tok sterk avstand til sjamanismen, de kunne lite og var heller ikke interesserte. De andre 5 kunne i grunn ikke så mye heller, men kunnskapen var her større, i tillegg hadde de fleste av dem kjennskap til mennesker som hadde vært i kontakt med sjamanismens praksiser og dermed noe innsyn i disse. Utover det vil jeg trekke inn at når jeg spurte de hva sjamanismen betydde for dem personlig fikk jeg et ganske ensidig svar fra alle: “nothing”, “not affected by it”, og “to be honest it means nothing to me”.

5.3 Studentenes kunnskap og forståelse av konfutsianisme

Jeg vil her presentere studentenes kunnskap og forståelse av konfutsianismen, noe som trygt kan sies å være mye større enn sjamanismen. Det er derfor mange elementer som er sentrale å fokusere på her i en presentasjon. Jeg vil derfor dele inn denne presentasjonen i flere avsnitt slik at jeg får frem alt som er viktig og sentralt for å forstå, slik jeg tolket, deres kunnskap, meninger og forståelse av konfutsianismen og dens påvirkning. Først vil jeg starte med deres kunnskap om hva konfutsianismen er, deretter går jeg inn på hvordan de mener konfutsianismen har påvirket det koreanske samfunnet og befolkning, både opp gjennom historien og hvordan

de mener det er i dag, videre vil jeg gå innom deres forståelse av *Jesa*, og til slutt vil jeg fokusere på deres egne meninger, erfaringer og holdninger ovenfor tradisjonen.

5.3.1 Studentenes kunnskap rundt konfutsianismen

På samme måte som sjamanismen startet jeg den delen av intervjuet som skulle ta for seg konfutsianismen med å spørre hvordan de selv ville forklare konfutsianisme. Her hadde samtlige av mine informanter flere meninger og tanker, og mye av det var ganske likt. De fleste startet med å påpeke at konfutsianismen ikke ble sett på som en religion i Korea, isteden brukte de ord som «filosofi», «moral», «tradisjon» og «ideologi». Videre uttrykte noen at de hadde kunnskap om dens opphav i Kina, og i hvilken periode den ankom Korea, flere mente også at den endret seg når den ble innført i det koreanske samfunnet. De sa dette gjorde at den skilte seg ut ifra hvordan den opprinnelig var i Kina. Yun var en av informantene som trakk dette frem: “It was originally from China, but it changed in Korea in a different way, and I think as a Korean woman it wasn’t good for us.” Jiwon forklarte også hvordan hun mente konfutsianismen hadde blitt endret i Korea:

“Confucianism, the theory itself has been in Korea for so many years, and it’s like a male centric theory or something in Korea, because it’s just accepted like that. Actually, it was not male centric, but in Korea they made it like that for thousands of years ago, so it’s now only seen as male centric.”

De hadde dermed noe kunnskap om tradisjonens opphav, men jeg vil si dette var begrenset. Noe de likevel hadde mye av var meninger om hva konfutsianismen hadde bragt med seg til landet: en viss moral og etikk. Som nevnt omtalte de konfutsianismen som en «moral» eller «filosofi», og de forklarte dette med at konfutsianismen i all hovedsak handlet om moral og etikk, påført samfunnet og den koreanske befolkning. Studentene forklarte at disse moralene «fortalte» befolkningen hvordan de best mulig skulle oppføre seg ovenfor andre mennesker, i tillegg til hvilke verdier som var viktige å ha. Her trakk de frem respekt for eldre som gode verdier, videre forklarte de at på bakgrunn av disse moralene og respekten befolkningen ble opplært i hadde det blitt skapt et slags hierarki i samfunnet. Dette hierarkiet gikk ut på at barn skal respektere sine foreldre, kona skal respektere mannen, de yngre skal respektere de eldre, osv. Informantene trakk her frem at dette hadde vært med på å skape en negativ effekt for kvinnene i Sør-Korea, de påpekte at konfutsianismen hadde ført til et patriarkalsk samfunn, noe de mente at Korea ikke hadde vært før konfutsianismens ankomst. De forklarte at dette dermed

skapte et samfunn hvor kvinnes ansvar stort sett var å være hjemme, lage mat og oppdra barn, i tillegg til å vise respekt for sin mann og far. Flere mente at konfutsianismen var årsaken til dette, Yun sa: “We live in a patriarchal society, and it’s related to Confucianism.” Det samme uttrykte Song:

“(…) The father has very overwhelming power, uhm, over his family members. Both his wife and children. And usually, not just in my mother’s generation, men are leading the major role in the society and the house. Now, we recognize that kind of atmosphere, social atmosphere, as the legacy of this Confucianism.”

Når det kommer til hvordan de hadde tilegnet seg kunnskap om konfutsianismen og dens moral sa de fleste at dette var noe de hadde blitt opplært i på skolen, både i historietimer og i etikk og moral undervisning. I tillegg påpekte de at disse moralene og verdiene var noe de hadde vokst opp med, og som de automatisk ble trent opp i, gjennom familien og tradisjon. Yun påpekte også at de ikke bare fikk undervisning i konfutsianismen, men at de ble opplært i hvordan de skulle oppføre seg i henhold til dens moral og etikk: “(I have) been trained in these morals, in school since I was like 7 years old. When I meet older people, I need to say hello to them. So, we learned our behavior there.”

5.3.2 Konfutsianismens påvirkning

Som utdypet i avsnittet over gikk mye av deres kunnskap ut på hvordan konfutsianismen hadde påvirket Korea, og da både samfunnet og befolkningen. Jeg brukte dermed tid på å utforske dette, med tanke på hvordan de mente konfutsianismen hadde påvirket landet, både opp gjennom historien, og hvordan de mente denne påvirkningen fungerte i dag. Her fokuserte informantene spesielt på tre temaer, disse var moral og etikk, hierarki og kjønnsroller. Jeg vil derfor dele inn presentasjonen om konfutsianismens påvirkning i disse tre temaene for å gjøre den mer oversiktlig. Før jeg går over på dette vil jeg trekke frem at alle studentene var ganske enstemmige når det gjaldt konfutsianismens generelle påvirkning, dette var at den fantes overalt i det koreanske samfunnet og påvirket hele befolkningen. Jiwon sa: “No one say, “I believe in Confucianism”, but it’s just, we say Confucianism is all around our society.” Hana uttrykte også denne fullstendige tilstedeværelsen: “(Confucianism) it’s deep in our society, so I don’t think really anybody can be without it.” På same måte som Hana gjorde trakk flere av studentene konfutsianismens tilstedeværelse i samfunnet over på befolkningen også, Jeong forklarte det ved å si hvor mye det hadde påvirket hans identitet: “Although I have adopted other things by

living in other parts of the world, I feel like it (Confucianism) is still a good chunk of who I am. It kind of builds my identity.” Og Junho forklare det same med å si at det påvirket både han selv og familien gjennom deres kultur: “I think a lot of times Koreans tend to have that background of having Confucianism blended in their family culture. It’s just imbedded in our culture.” Det er dermed tydelig hvor mye de mener konfutsianismen har påvirket både dem selv, den koreanske befolkningen og deres samfunn.

5.3.2.1 Konfutsianismens påvirkning på landets moral og etikk

Hana uttrykte som nevnt at hun mente det er umulig å være koreaner uten å bli påvirket av konfutsianismen. Denne påvirkningen mener flere av de gjelder spesielt innenfor moral og etikk som de har blitt opplært i. De fleste påpekte tidlig i intervjuene at konfutsianismen ikke ble sett på som en religion, og at man ikke kunne sammenligne konfutsianismen og kristendommen fordi de ikke kunne puttes i samme kategori. Konfutsianismen var for dem en ideologi og filosofi som de hadde fått opplæring i fra de var små. Denne opplæringen tok for seg hvordan man skulle oppføre seg, snakke til og hilse på andre mennesker, i tillegg til hvilke verdier som var viktige å ha. Slike verdier handlet blant annet om et fokus på utdanning, og jeg vil her belyse dette med et sitat fra Jeong, som både forklarer den store påvirkningen han mener konfutsianismen har hatt på samfunnet og hvordan dette skiller koreanere i noe grad fra vesten.

“I believe, historically it has had quite a significant impact, because we went through some liberal period, and that was the introduction of Confucianism. Then we transformed into a more conservative society. So, I believe that (Confucianism) brought a huge impact to the Korean society. Other than that, like the way we think, and the way that we differ from the way that, uhm, “westerners”, that’s a very broad term and very politically incorrect, but it’s probably because a lot of what we value is rooted in Confucianism. Like, such as valuing education as well as respecting your elders, that’s one of the core beliefs that we have. I’m not saying there’s an absence in western culture, but I feel like we enforce it more strictly.”

Jeong påpeker her hvordan konfutsianismen helt fra dens tidligste ankomst hadde påvirkning på samfunnet. Videre fokuserer han på den gode effekten dette skapte når det kom til å vise respekt for eldre og ha gode verdier som utdanning i fokus. Han påpeker her en forskjell han mener eksisterer mellom Korea og «vesten», og binder denne forskjellen i verdier til konfutsianismen. Når Hana forklarte hvordan hun mente konfutsianismen hadde påvirket det koreanske samfunnet gikk hun også tilbake i tid og sa at opp gjennom historien hadde det vært

visse moraler og verdier som har blitt videreført. Hun startet med å forklare: “You should always be good to your teacher, and, like, worship your king”, og utdypet at dette nå hadde blitt modernisert, siden de ikke lenger har en konge, isteden gjaldt respekten nå ovenfor sine foreldre og eldre mennesker. “It’s like a moral thing, but now, since there are no kings anymore, I guess teachers and parents apply. (...) It has definitely shaped (the society), because we, the Koreans, keep the Confucianism, like, rules in mind.” Hana påpeker her at koreanere har disse “reglene” i tankene, flere andre påpekte det samme og forklarte at dette hadde ført til et hierarki, med fokus på hvem som skulle respektere og underordne seg hvem.

5.3.2.2 Konfutsianismens påvirkning på landets samfunnsstruktur

Opplæringen i konfutsianismens moral og etikk førte altså til en form for hierarki i det koreanske samfunnet. Denne formen for samfunnsstruktur hadde etter hva mine informanter fortalte påvirkning på hvordan befolkningen forholdt seg til hverandre, hvem som skulle respektere hvem, osv. Studentene fortalte at dette gikk spesielt ut på at man skulle vise respekt ovenfor eldre mennesker, og kvinner ovenfor menn. I intervjuet med Yun påpekte hun at respekten for eldre var en positiv effekt av konfutsianismen, men at tradisjonen likevel har ført med seg flere negative effekter med tanke på kjønnsrollene: “I like that. Respecting the older people. That’s good. But I think many Korean women will say ‘I don’t like this (Confucianism)’, and their role in the society.” Jeg forstår det slik at hun mener respekten for eldre var en god effekt av konfutsianismen, men i tillegg til respekten for eldre, må kvinner respektere menn, noe som har hatt dårlig påvirkning for kvinnene i landet, derfor sier hun at koreanske kvinner ikke liker konfutsianismen. Song påpekte også dette i sitatet: “For example, in Korea there are some severe, uhm, so what I mean is that in the family, the father has very overwhelming power, uhm, over his family members. Both his wife and children. And usually, (...), men are leading the major role in the society and the house.” Hun trekker her en kobling mellom denne respekten for både sin far og de eldre, og hvordan dette førte til at menn fikk de ledende rollene både i hjemmet og i samfunnet. Det hele kan sees på som en domino-effekt, hvor de blir opplært i moral og etikk, som lærer dem hvordan de skal respektere de eldre og sin mann, som videre har skapt en form for hierarki i samfunnet, som igjen har skapt et skjevt forhold til kjønnsroller. Dette var noe mine informanter hadde mange meninger om, som jeg skal gå inn på i det neste avsnittet.

5.3.2.3 Konfutsianismens påvirkning på landets kjønnsroller

Det kommer altså frem at konfutsianismen har hatt stor betydning på hvordan landets kjønnsroller utformet seg, noe som resulterte i en ganske negativ posisjon for kvinnene i landet, ut ifra mine informanter. Som vist i sitatet i avsnittet over påpekte Yun hvordan hun mente denne respekten de ble opplært i hadde hatt negativ effekt for de koreanske kvinnene. Hun er langt fra alene om å påpeke dette, og samtlige av mine informanter trakk dette frem. Guttene nevnte også denne effekten men de virket ikke like fokusert på dette som jentene. Junho trakk det frem som en naturlig del av samfunnet deres, og sa hans tankemåte skyldes kulturen. “Well, I’m not trying to be very sexist or something like that. But it’s just in the culture. I think it’s trying to change, but girls do house chores and things like that, and men tend to work.” Det kan dermed virke som at konfutsianismen fortsatt har en negativ effekt for kvinnene i landet, og at verdier og moraler som stammer fra konfutsianismen fortsatt er aktive og påvirker dem i dag. Flere trakk også frem at det var større avstand mellom kjønnsrollene før, og at det da ble sett på som en naturlig og åpenbar fordeling, men at dette nå er i ferd med å endres. Hovedsakelig var det jentene som fokuserte på denne endringen, de fortalte at jenter nå ofte velger å ta utdanning og jobbe istedenfor å være hjemme med barn. De trakk også frem at feministiske tanker hadde kommet til Korea, gjennom modernisering og teknologi, og at det generelt var et økende fokus i samfunnet på de negative effektene konfutsianismens hadde vært med på å skape. Det var også fokus på at jenter nå ikke lenger skulle følge disse moralene blindt, men heller tenke mer over dem. Det er mange både fine og viktige sitater jeg her vil trekke inn for å belyse dette fokuset de hadde på den negative effekten, endringene som har skjedd og deres tanker rundt det. Hana forklarer at selv om konfutsianismen har hatt noe negativ effekt på landet har den også gode verdier:

“Confucianism is an old value. But tradition is always there to keep. But it’s not something that I should just keep, because things and times change. So, it’s like a good value, but something that I must to think about. Not just blindly follow.”

Videre trekker hun frem at flere unge prøver å komme seg ut av tradisjonen pga. dens negative effekt, spesielt for kvinner: “The younger people are trying to get out of the Confucianism, because like we call the people like that traditional. (...) It’s somebody who is too much of an older time. Someone who doesn’t believe that women and men are equal. Or like, I think Confucianism is a thing that we like try to get out of.” Hun fokuserer her på den dårlige likestillingen, og at den kanskje er sterkest hos folk som følger konfutsianismens verdier mest.

Song trekker også frem effekten konfutsianismen har hatt på kvinnerollene i samfunnet, og sier at et av de store problemene i Korea i dag er de lave fødselstallene, videre forklarer hun at det er slik fordi kvinnene nå har begynt å velge utdanning og karriere istedenfor å være hjemme med å oppdra barn:

“I think one of the hot issues in Korea is the low birth rate. I think it is because women refuse to, uhm, give birth early, because now, uhm, women are also having jobs and careers in the society. But still, nurturing a child is some kind of, it seems like the role of the mother. Women are now choosing to have jobs and do something else. Besides nurturing a child.”

Det er altså tydelig at det har skjedd en endring, kvinnene virker mer selvstendige siden de velger å fokusere på utdanning og karriere, og at det har utviklet seg så mye at det er problemer med lave fødselstall. I tillegg til at de ikke lenger skal følge tradisjonen blindt trekker Hana inn at en annen årsak til denne endringen i tankegangen kan finnes i teknologien som har kommet, og feministiske tanker:

“I think people believe less now (in religions in general), because of technology. The world is more changed, like people themselves have feminist thoughts. But it’s not been long since those feminist thoughts have entered Korea. It’s not been long, even my mom think girls should always be kind and gentle even though men are not. Those kinds of stuff, gender roles.”

Det kommer tydelig frem i intervjuene at kvinnerollene er et tema som opptar mine informanter, de knytter deres roller i samfunnet til en slags arv fra konfutsianismen, men påpeker at dette står sterkest hos deres besteforeldres generasjon. De har også fokus på at rollene er i endring, at de ikke lenger ønsker å følge disse normene blindt, og at det er moraler de må tenke gjennom, motarbeide og motbevise ved å fokusere på utdanning og karrier istedenfor å få barn tidlig. Det er også interessant å se at de knytter denne endringen til teknologi og feministiske tanker som nylig har kommet frem i det koreanske samfunnet.

5.3.3 Forståelsen av *Jesa*

Jesa er kanskje den viktigste av konfutsianismens tradisjoner, og er en slags høytid/feiring. Under intervjuene ble det som sagt nevnt konfutsianismens påvirkning i henhold til moral og etikk, hierarki og kjønnsroller. Men i tillegg nevne flere av mine informanter høytiden *Jesa*. Som forklart i begrepsavklaring kapittelet er dette en av de viktigste høytidene innenfor

konfutsianismen, hvor de ærer og viser respekt til sine avdøde forfedre. Dette trakk studentene frem i intervjuene på diverse vis, noen gjennom konfutsianismens påvirkning og arv, andre mente det var en sjamanistisk tradisjon, og enkelte trakk den frem som et eksempel på arbeid kvinner måtte utføre, i form av å måtte forberede all maten som må lages før denne dagen. Kunnskapen om selve tradisjonen var ganske forskjellig, men kjennskap til tradisjonen hadde alle. Flere av de var klar over at det var en tradisjon fra konfutsianismen, mens andre var mer usikre på dens opphav, dette er noe jeg kommer til å drøfte senere. Av mine deltagere var det kun to som uttrykte at de visste at *Jesa* var konfutsiansk, Song var en av disse og forklarte tradisjonen på følgende måte:

“Do you know that we celebrate dead people? We set the anniversary for when the person died. The women prepare food, and the reason they prepare food is to put it on the table and celebrate their dead ancestor. What I mean is that *Jesa* is the legacy of Confucianism.”

Flere av de andre visste også hva *Jesa* var, men var mer usikre på dens opphav. De forklarte at det var en dag hvor de viste respekt for sine avdøde forfedre, og Hana forklarte at det var en dag hvor de ga sine forfedre mat:

“We kind of celebrate- no, that would be awkward. Like, uhm, we remember our ancestors once a year, on the day that they passed away. And we give them food, traditional food. The day that they passed away we give them food and then we kind of bow to them. And all our family members gather together, that’s a thing we do in Korea, or maybe in shamanism in general.”

Så å si alle uttrykte at de visste om *Jesa*, og deltok fordi deres familier utførte dette. På tross av det hadde noen en oppfatning om at dette var et sjamanistisk ritual, som vi så på sitatet til Hana ovenfor, denne oppfatningen hadde også Yun, og sa: “We have a ceremony for our ancestors; *Jesa*. A kind of Thanksgiving Day in Korea, with a lot of food. To pray to our ancestors. I think it’s shamanistic.” I tillegg uttrykte Junho noe av den samme forvirringen: “I don’t know if it’s a shamanistic or Confucian thing, but a lot of Koreans do *Jesa*, but we Christians do not actually do this.” Jeong derimot virket ganske sikker på at dette var en sjamanistisk tradisjon:

“I want to go back to when you asked me if I’ve had any experience with shamanism. There’s a Korean culture where you make offering to the dead. *Jesa*. We do that quite often. So, I guess I’m practicing shamanism in a sort of way. I understand it’s not because of what I believe but rather because it’s a tradition that my family has. And I respect the tradition rather than

shamanism itself. So, because my parents do it, as well as my grandparents, I plan to do it as well. To keep the tradition alive.”

Jeg fulgte ikke opp denne usikkerheten rundt opphavet til *Jesa* i intervjuene, dette er noe jeg kunne ønske jeg hadde gjort da det hadde vært interessant å høre hvorfor de sa det var en sjamanistisk tradisjon.

5.3.4 Studentenes erfaringer med konfutsianismen

Jeg har til nå belyst hvilke kunnskaper og oppfatninger studentene hadde om konfutsianismen. Denne kunnskapen var begrenset, men handlet om konfutsianismens opphav i Kina, endringer som oppsto i det koreanske samfunnet når den ble innført og hvilken effekt og påvirkning dette har hatt på samfunnet frem til i dag. Når det gjaldt denne effekten tok de opp moral og etikk som var blitt påført, og hvilke effekter dette hadde hatt i forhold til kjønnsroller, hierarki, fokus på utdanning og respekt. I tillegg har jeg trekt frem deres kunnskap om *Jesa*, og hvordan flere av de i intervjuene fokuserte på de negative effektene tradisjonen har skapt. Dette er det jeg vil gå videre på her: studentenes meninger, tanker og opplevelser rundt konfutsianismen.

Flere av studentene har uttrykt negative meninger om konfutsianismen, hvordan den har skapt et skjevt samfunn og stor forskjell i kjønnsrollene. De nevner likevel flere positive ting som også kan være sentralt å nevne. Flere trakk frem at det var en god ideologi, Jeong hevdet at den hadde gitt befolkningen i landet gode verdier i form av fokus på utdanning, og at dette kanskje skilte de fra vesten. Flere trakk også frem den gode effekten konfutsianismen hadde skapt med tanke på respekten for de eldre, for sine foreldre, lærere, osv. Generelt mente de fleste at tradisjonen hadde gitt befolkningen gode verdier og moraler som hadde en positiv effekt. Utover dette var det mye fokus på negative effekter. Song uttrykte dette på en fin og forståelig måte: “Actually, in my opinion I think Confucianism itself is very good, but when you apply it to the society, I think it didn’t work very well. I don’t think Confucianism is very good in practice.” Som nevnt tidligere uttrykte Yun noe av det samme, når de tok i bruk konfutsianismen i det koreanske samfunnet ble den endret, noe som hadde dårlig effekt for kvinnene. Yun: “It changed in Korea, and I think as a Korean woman it wasn’t good for us. Because of the patriarchy. Confucianism ask women to do everything.”

Flere av studentene mente også at noen av verdiene begynte å bli gamle. De hadde her spesielt fokus på kjønnsrollene, at dette var en gammel tankegang som måtte oppdateres. Respekten for

eldre derimot var noe de mente var bra og måtte beholdes. Det var fokus på at konfutsianismen var gammel, at det var en tradisjon besteforeldrene deres fulgte ganske strengt, men at for hver yngre generasjon ble den fulgt mindre og mindre. Ifølge Hana ble begrepet i seg selv nå benyttet i negativ sammenheng, om mennesker som tenkte gammeldags eller for tradisjonelt:

“We Koreans keep the Confucianist rules in mind. It’s used as a bad word too, like “You’re too Confucianist”, means that you are too traditional. But it also means that you respect older people.”

Hun uttrykte videre at konfutsianismen var noe den yngre generasjonen prøvde å komme seg bort fra.

Jeong fortalte at han nesten kan kalles hjernevasket av konfutsianismen. Han mente selv at uttrykket kunne virke hardt, men mente fortsatt det var det rette uttrykke å bruke for å forstå påvirkningskraften til konfutsianismen. Jeg vil trekke inn dette sitatet for å belyse hvor mye enkelte føler de blir påvirket. Selv om noen hevder at konfutsianismens påvirkningskraft er i synkende effekt, er det tydelig at unge fortsatt føler seg sterkt påvirket:

“I believe, although the term sounds harsh, that I’ve been brainwashed. Because as a kid you don’t know, like whether you are being affected. (...). It put me in a different starting point.”

Han trekker også inn at han bruker ordene “Confucius” og “conservative” nesten synonymt, dette gir også et inntrykk av hvordan de ser på konfutsianismen. Å bli hjernevasket av en ideologi sier en del om dens påvirkningskraft og hvor aktuell den fortsatt er i dag. De andre brukte ikke et like ekstremt ord, men det var tydelig hos samtlige at konfutsianismen er overalt i samfunnet, og som jeg har tydeliggjort her i denne presentasjonen finnes den i deres moral og etikk, tankegang, familiestruktur, samfunnsstruktur, hierarki og kjønnsroller. Det virker derfor forståelig at de mener at det er umulig å være en koreaner og ha vokst opp i en koreansk kontekst uten å ha blitt påvirket av denne tradisjonen, når den er så omfattende i samfunnet deres.

5.4 Studentenes oppfatninger om religioner og religiøse praksiser

I dette underkapittelet har jeg tenkt til å ta for meg studentenes oppfatninger om religionene i Sør-Korea, i tillegg til erfaringer og meninger om religiøse praksiser. Jeg vil dele inn denne presentasjonen i 3 underkapitler, slik at det blir mer oversiktlig. Jeg vil starte med å presentere

hvordan de gir uttrykk for å benytte seg av, og forstå, religiøse praksiser, hva de legger i disse praksiser og hva det betyr for dem. Deretter vil jeg presentere hvordan de forstår det religiøse bilde av Sør-Korea i dag, hvorfor de mener det er vanlig å mikse religioner og religiøse praksiser, og til slutt hvorfor de mener religioner mister effekt.

5.4.1 Studentenes erfaring med religiøse praksiser

I intervjuene jeg gjennomførte prøvde jeg å kartlegge hvordan studentene personlig forholdt seg til religioner, med fokus på deres religiøse holdninger, meninger og tanker, i tillegg til erfaringer og praksiser. Hva betydde det for dem å være et religiøst menneske, og hva la de i utførelsen av de religiøse praksisene? Dette var ikke så enkelt som jeg hadde tenkt, siden de fleste påsto at de ikke var religiøse, og dermed ikke hadde noe formening om hva det ville si å være religiøs. Videre prøvde jeg dermed å utforske hva de egentlig trodde på, hvilke praksiser de benyttet seg av, om det var vanlig å mikse religiøse tradisjoner og hvordan de forholdt seg til sammenhengen mellom religiøs tro og praksis. Jeg spurte de ganske rett frem om hvilke tradisjoner og praksiser de deltok i, eller hadde erfaring fra. Alle utenom de to kristne guttene svarte at de ikke deltok i noen religiøse praksiser. De to kristne derimot fortalte at de gikk i kirken på søndager, benyttet seg av bønner, tente lys, leste bibelen osv. De resterende fem påsto at de ikke deltok i noen religiøse praksiser, men det kom likevel frem at de gjorde dette. Flere hadde opp gjennom barndommen og ungdomstiden også besøkt kirker, med både venner og familie, noen hadde også gått jevnlig hver søndag. Noen fortalte at de også benyttet seg av bønner eller røkelse under stressende situasjoner, eller som håp, og de fleste av dem hadde enten et håp eller iallfall et ønske om at disse bønnene og praksisene skulle gi resultater. Det virket derfor som at de hadde noe grad av tro i praksisene. Likevel påpekte de alle at dette ikke var religiøse praksiser, det var bare tradisjoner eller handlinger de utførte av respekt eller for å være med familie og venner. De mente dermed at disse praksisene ikke var religiøse, på tross av at de hadde håp om effekt. Det kan virke som de i enkelte tilfeller hadde problemer med begrepene «religion» og «religiøsitet», og at dette ikke var noe de ville identifisere seg selv med. Jeg vil utforske dette videre i drøftingen.

Når det kom til *Jesa*, den konfutsianske høytiden var dette en praksis alle (unntatt de to kristne) deltok i. De påpekte også at dette var en tradisjon alle koreanske familier benyttet seg av. Flere av informantene fortalte og at de kristne i Korea ofte ikke deltok, men hvis de valgte å utføre tradisjonen endret de meningen for å kunne bevare den. Yun forklarte at hennes foreldre ikke

deltok fordi de var kristne, men at flere familier endret den: “My mom and dad never do this (*Jesa*), but many Christian people do it because it’s kind of a, they consider *Jesa* as a culture thing, not a shamanistic (Confucian). They eat food and think about their dead parents.” Hana nevnte også hvordan noen kristne deltok ved å endre tradisjonen litt. “Families who are really Christian, like, they change it to a praying time. Or they don’t do anything. Because it’s like worshiping the ancestors and saying those kinds of things like ‘look after my daughter’. They change it to like, ‘Lord, look after my sister’.” Studentene gir dermed ett uttrykk for at *Jesa* er noe ganske spesielt i deres samfunn, som de fleste familier deltar i, og hvis det ikke stemmer overens med deres religiøse overbevisning endrer de innholdet for å kunne utføre den likevel. De fem som ikke var kristne sa alle at de deltok i *Jesa*, men ikke av religiøse grunner. De uttrykte at denne tradisjonen var viktig for både deres familier og for samfunnet generelt, og at dette var grunn nok til å praktisere den.

Det kommer altså frem i intervjuene at de alle deltar i religiøse praksiser, enten de vil bruke begrepet religion eller ikke. De benytter seg av bønner, ritualer og *Jesa*, og har dermed også et forhold til ånder. Likevel vil ingen av de fem innrømme at det de utfører kan tolkes som religiøst, de mener selv de utfører praksisene av ren tradisjon, for å vedlikeholde dem, uten noe form for religiøs overbevisning. Når det gjelder hvem som identifiserer seg selv som religiøse er det kun de to kristne, som også tok avstand fra de andre religionene i landet. De fem som påstår å ikke være religiøse deltar alle i noen form for konfutsianske, kristne, buddhistiske og kanskje sjamanistiske praksiser. Dette påpeker de er helt vanlig i Sør-Korea, altså å benytte seg av diverse praksiser på tvers av religioner. Flere uttrykte også at det var vanlig å mikse religioner, både dens praksiser men også religiøs tilhørighet innad i familier. Yun uttalte at hennes foreldre var kristne mens hennes søster var buddhistisk: “We have lots of religions in Korea. My mom and dad go to church every Sunday, and my sister believes in Buddha. Buddhism. But I don’t have a religion.” Jeg vil også trekke inn et sitat fra Junho, som identifiserer seg som kristen. Jeg spurte om de benyttet seg av andre religioner, eller tradisjoner som lå i samfunnet, slik som konfusianske moraler. Da forklarte han at selv om han anså både seg selv og familien som veldig kristne, kunne han se at de benyttet seg av andre religioner.

“I have never thought about it, but I think a lot of people mix religions. I think so. I think me and my family, we’re maybe 90% Christian. But then, I think that it would be some other religious factors, aside from Christianity that is already imbedded in the culture that we have. So even though I couldn’t identify them specifically, I think they’re there.”

5.4.2 Studentenes oppfatning av det religiøse Sør-Korea

Jeg har til nå presentert hvordan mine informanter benytter seg av og forholder seg til religiøse praksiser. Jeg vil videre presentere hvordan de gir uttrykk for å forstå det religiøse bilde av dagens Sør-Korea og hvordan de mener dette er i ferd med å endres. Jeg startet utforskningen av dette ved å spørre hvordan de mente det religiøse bilde av dagens Korea så ut. Her uttrykte de fleste at de mente kristendommen var den dominerende religionen, med buddhismen på andre plass. Song sa: “The Christianity is the majority of the Korean religion now.”, I tillegg uttrykte Jiwon: “Most people believe in Christianity. Or Buddhism. Maybe those two are like 80% of Korean religions”. Hana mente kristendommen hadde 30% av Koreas religiøse befolkning, buddhismen 30% og de resterende 30% var ikke religiøse. “Most of my friends are like half Christian and half Buddhist, and like, I don’t know but around 30% don’t have a religion. So maybe 30% Christian, 30% Buddhist and 30% non-religion, among young people I think.” Ut ifra det mine informanter sier kan det dermed virke som at ingen tilhører sjamanismen, de trekker heller ikke konfutsianismen inn her. Dette er kanskje ikke så rart siden de ikke anser den som noen religion. Prosentene og meningene de uttrykker stemmer overens med utførte studier. Dette, i tillegg til problemer angående hvordan man måler konfutsianismen i slike undersøkelser, tar jeg for meg i drøftingen.

Utover deres tanker om at kristendommen er den dominerende, med buddhismen på andre plass, uttrykte flere av dem at antall mennesker som ikke har en religion øker, og er nå nesten på lik linje med antall religiøse. Chan sa: “In fact, in Korea most people do not have religions now.” Junho forklarte også: “I think a lot of people, in the modern society are trying to move out of these religions.” Det kommer altså frem at de ser på kristendommen og buddhismen som de to største religionene i landet i dag, samtidig som de mener at flere trekker seg vekk fra religionene. Når jeg spurte de om hva de selv identifiserte seg med var det kun to av syv som sa de var religiøse. De ga dermed uttrykk for at den yngre generasjonen ikke lenger identifiserer seg selv med religioner, eller vil innrømme at de tror på disse. Likevel, som de har uttrykt selv, praktiserer og deltar de i praksiser. Når det kommer til praksisene de utførte, som bønner eller å tenne lys, forklarte de at de utfører disse med håp om effekt, eller med en tanke om at de vil prøve hva som helst for å få et godt resultat. Det kan derfor virke som de har noe grad av tro i praksisene sine, selv om de selv ikke vil identifisere hverken seg selv eller praksisene sine slik.

Det kan også virke som sjamanismen og konfutsianismen blir distansert fra de andre religionene i landet. De blir ut ifra hva studentene fortalte sett på som tradisjoner istedenfor religioner, og at de er «innstøpt» i samfunnet og kulturen deres. Det virker likevel ikke som dette gjør de noe mindre viktige når vi snakket om deres rolle i det koreanske samfunnet i dag. Flere av de trakk frem de viktige posisjonene de hadde hatt, både gjennom historien, og i dag. Jeong uttrykte det slik: “Confucianism holds a very big part of my life. Because a lot of the things that I value or believe to be right, have been taught to me by my parents. Which were taught to them by their parents, who are believers of Confucianism. So, it’s like, it has passed down the same ideology-but a bit less each time.” Junho trakk også frem denne påvirkningen konfutsianismen har hatt på både hans liv og hvordan han som person har utviklet seg:

“I think, in Korean communities it’s still pretty important (Shamanism and Confucianism). The way we respect the elders over the younger ones. I think that Confucian culture itself is still important in the Korean society.”

Studentene viser dermed at disse tradisjonene har påvirket landet opp gjennom historien på flere områder og fortsatt er aktuelle i dagens samfunn. Så selv om de påpeker at kristendommen og buddhismen er de dominerende i dag, trekker de samtidig inn konfutsianismens pågående påvirkning på samfunnet.

5.4.3 Religionene i endring

Et element som også er viktig å belyse når det gjelder det religiøse bilde av dagens Sør-Korea er at samtlige av informantene uttrykte at det ikke bare er antall religiøse personer i landet som synker, men også at religioner generelt mister påvirkning på samfunnet. Dette gjelder ikke bare de gamle tradisjonene konfutsianisme og sjamanisme, men religioner i landet generelt. Når det gjelder religiøse personer kan vi se på tallene jeg utdypet i avsnitt 2.3 Religioner i Sør-Korea, hvor 44% av den koreanske befolkningen oppga at de tilhørte en religion, dette utgjør nesten halvparten av befolkningen. Hvis vi ser på informasjonen mine informanter oppga, var det kun to av syv som identifiserte seg selv som religiøs, dette utgjør 29%. Hvis vi ser dette i sammenheng med at de alle påpekte at religioner mister sin rolle i samfunnet eller at den yngre generasjonen prøver å «komme seg ut» av religionene i landet kan det virke som det de sier stemmer.

Chan er en av de to guttene som identifiserte seg selv som kristen, og ut ifra intervjuet med han ga han uttrykk for at han var en ganske dedikert kristen som tok sterk avstand fra både konfutsianismen og sjamanismen, på tross av dette sa han “Religion are losing power in the Korean society, even though I’m Christian, I don’t think they are important”. Han var heller ikke alene om dette synet, og samtlige av mine informanter uttrykte at religioner mister både sin rolle og effekt i samfunnet. Jeong uttrykte det slik:

“I feel like more and more people, or especially the younger generation is stepping away from Christianity as well as other religions. Because they feel like now, they are given the option to choose. Whereas before, it was some kind of enforced upon them. And I feel like I’m, I don’t, like now I don’t feel like I’m isolated when I don’t belong to a certain religion.”

Her trekker han frem at flere beveger seg bort fra religioner, han trekker i tillegg frem hvorfor han mener dette. Han påpeker at befolkningen i Korea nå lever med et mer åpent valg om de vil bli med i religioner og at de ikke er alene hvis de velger å ikke tilhøre en religion. Dette kan bety at samfunnet er mer åpent. Han trekker også frem at det kanskje er den yngre generasjonen som beveger seg mest unna, noe som er logisk med hans «konklusjon», om at de nå har et valg. Hvis dette skyldes at samfunnet har blitt mer åpent og akseptabelt er det også logisk at dette påvirker den yngre generasjonen mest, som har vokst opp med disse endringene og med valget om de vil delta i religioner og religiøse praksiser. Junho påpekte også at dette kunne henge sammen med at samfunnet nå var mer moderne: “I think a lot of people in the modern society, are trying to move out of these religions”. I tillegg til at dette kan skyldes samfunnsendringer og modernisering var det elementet som tydeligst kom frem hos mine informanter generasjonsskifter, og at religioner mistet noe påvirkning for hver generasjon. Yun forklarte “I think it (religion) is important for the older people, but not for the younger. More my grandparent’s generation.” Hana påpekte også hvorfor hun mente konfutsianismen hadde minsket hos den yngre generasjonen, at dette hang sammen med noen av de mer «gammeldagse» tenkemåtene religionen presenterte:

“Like, the younger people are trying to get out of Confucianism, because, like, we call the people like that traditional. We call them (something in Korean), if we call somebody that word- it’s like a bad thing. It’s somebody who is too much of an older time. Someone who doesn’t believe that women and men are equal. Or like, I think Confucianism is a thing that we try to get out of.”

Vi kan dermed se at religioner har hatt en synkende utvikling i Korea, spesielt blant de unge. Noe som ut ifra mine informanter kan ha blitt påvirket av at samfunnet har blitt mer moderne, åpent, og hatt en positiv endring når det kommer til kvinnesyn og likestilling. Jeong går videre på det han forklarte tidligere, at han trodde en av årsakene hang sammen med at samfunnet hadde endret seg og blitt mer åpent. Han utdypet dette og trakk sammenhenger mellom Koreas historie, hvordan mennesker vokste opp og at dette kunne ha sammenheng med landets daværende situasjoner. Han forklarer videre hvordan han mener det at landet i dag blir ansett som et land med stabil økonomi og teknologi har hatt påvirkning på hvordan mennesker vokser opp i mer trygghet, og at dette også er med på nedgangen til religionene i landet. I tillegg trakk han inn at dette hang sammen med den nye teknologien landet hadde fått, og at befolkningen nå lettere kunne lære om resten av verden og at andre mennesker har andre livssyn:

“I feel like a lot of it (that the older generation are more religious) has to do with the way that people grow up. Our grandparent’s generation went through the Japanese occupation of Korea, they also went through the civil war, so therefore they grow up in a very hard environment. Where they had to work for everything that they got. And then they adopted a more of a stricter Confucians ideal, and my parents, it was a bit better for them but still it wasn’t as booming of an economics as it is right now. So, they became a bit less conservative, and adapted a bit less of Confucianism. And now it’s, we can say we are somehow wealthy, and we’re not considered a third world nation. So, I feel like that has a lot do to with how kids are growing up these days. And what they’re believing. As well as the fact that the world is much more international, and you can see what’s happening around the world on the internet, and you start to learn things about being different is okay, or having different ideologies is okay. And that has, I feel, a lot of effect.”

Studentene har altså flere teorier og meninger om hvorfor religioner mister sin rolle, og gir tydelig uttrykk for at det skjer. På tross av dette har vi også sett at de alle mener religioner og deres tradisjoner fortsatt er viktige, at de har hatt viktige roller opp gjennom historien og vært med på å påvirke både samfunnet og befolkningen til slik det er i dag.

6. Drøfting

Jeg vil i dette kapitlet drøfte studentenes kunnskap, holdninger og erfaringer tilknyttet religioner i Sør-Korea, med spesiell vekt på sjamanismen og konfutsianismen da det er disse jeg har valgt å forske på. Det første underkapitlet kommer til å ta for seg studentenes forhold til sjamanismen, deretter vil jeg ta for meg studentenes forhold til konfutsianismen, disse tradisjonene får dermed et underkapittel hver. Videre vil jeg ha et underkapittel hvor jeg drøfter studentenes forhold til de resterende religionene i Korea, og hvordan de generelt forholder seg til religioner. I det fjerde underkapitlet vil jeg drøfte studentenes egne erfaring og forhold til religiøse praksiser, dette vil da innebære både sjamanismen og konfutsianismen, men også andre religioner som kristendommen og buddhismen. Til slutt i det femte underkapitlet vil jeg ta for meg studentenes generelle forhold til de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme og fokusere på hvorfor det er en så stor variasjon mellom dem når det gjelder påvirkning på studentene.

6.1 Studentenes forhold til sjamanismen

Jeg vil altså starte med å drøfte studentenes forhold til den sjamanistiske tradisjonen. Denne drøftingen kommer til å bygge på utsagn fra elevene selv (som jeg presenterte i det forrige kapitlet), kunnskap jeg trekker inn fra andre bøker og faglitteratur, og min tolkning. Som jeg presenterte i avsnitt 5.2: Studentenes kunnskap og forståelse av sjamanisme, kom det frem i intervjuene at mine informanter hadde generelt lite kunnskap om hva sjamanismen var og handlet om, de uttrykte også at de hadde lite til ingen personlig erfaring med tradisjonen. Det kom likevel frem at så å si alle (unntatt de to kristne guttene) kjente noen som hadde erfaring med praksisen. Videre trakk jeg frem at det virket som dette var en tradisjon de ikke hadde fått så mye opplæring i, spesielt innenfor utdanning, og at ingen så på denne tradisjonen som en religion eller som særlig gjeldende i dag. Dette er hovedelementene fra presentasjonen i kapittel 5.2, og de temaene jeg vil drøfte her.

6.1.1 Sjamanismens rolle og videreføring

Som presentert i avsnitt 5.2 hadde altså mine informanter lite kunnskap om sjamanismen, dette kom frem ved at de beskrev den som gammel og utdatert, at den handlet om totemer, tarotkort, trær og forfedre. Ingen av de gikk noe nærmere inn på hva den handlet om. Dette kan bety at de rett og slett hadde veldig lite kunnskap om tradisjonen. De ga likevel uttrykk for at de kunne noen sentrale elementer, som forfedre og totemer. Dette er elementer som stemmer overens

med primalreligioner og som belyser at sjamanismen fortsatt er en primalreligion i dagens Korea, selv om mine informanter kanskje ikke er kjent med begrepet eller selv ville benyttet seg av dette. Jeg vil likevel påpeke at jeg syns deres mangel på kunnskap var litt rart, og det var skuffende at jeg ikke klarte få noe mer kunnskap fra studentene når det gjaldt denne tradisjonen. Selv syns jeg det var lett å finne mye informasjon og kunnskap om sjamanismen, det er skrevet mye om både historien, praksisen, og hvordan den har utviklet seg, i tillegg til at det er bevarte templer og flere utstillinger av sjamanistisk kultur på varierende museer i landet. Jeg syns derfor det var litt merkelig at dette var alt jeg fikk ut av informantene som hadde vokst opp i en koreansk kontekst. Hvorfor kan de så lite om sjamanismen? Det virket heller ikke som dette var en tradisjon de anså som gjeldende lenger. Studentene virket hverken noe særlig interessert i å snakke om den eller fortelle om den (i motsetning til hvor mye de snakket og forklarte om konfutsianismen), men skyldes dette at de faktisk ikke kunne mer? Eller er de bare ikke interessert i tradisjonen? Hvis det skyldes mangel på kunnskap, er et ganske relevant spørsmål: hvorfor kan de ikke mer om den eldste tradisjonen i landet deres? Et sentralt element å se på her er tradisjonsbærere, hvilke tradisjonsbærere kan være med på å videreformidle og bevare sjamanismen? Som gjort rede for i avsnitt 3.4.2: tradisjonsbærer, forklarte jeg en tradisjonsbærer som en person som har kunnskap rundt en tradisjon og som viderefører dette slik at tradisjonen blir bevart. Videre forklarte jeg at en tradisjonsbærer ikke måtte være en enkelt person, men kan også være en familie, et samfunn eller en form for institusjon. Det er dermed flere muligheter for sjamanismen å bli videreført og bevart, hvorfor har ikke dette skjedd? Finnes det fortsatt tradisjonsbærere av sjamanismen i Korea i dag som prøver bevare den?

Jeg spurte informantene mine hvor de hadde tilegnet seg kunnskapen om sjamanismen, om dette var noe de hadde fått undervisning i på skolen eller om kunnskapen hovedsakelige kom gjennom familien, dette ville hjelpe meg med å finne ut hvilke tradisjonsbærere som videreførte tradisjonen. Her svarte de fleste at dette var noe de hadde nedarvet gjennom familien, noen forklarte også at de kort hadde lært om den i historietimer, Jeong sa i tillegg at han hadde lært om den i et valgfag på KU (Korea University). Vi kan forstå dette som at noen familier fungerer som tradisjonsbærere for sjamanismen, men skolen som institusjon har kanskje ikke noe fokus på at dette er en tradisjon de ønsker å bevare. Det virket iallfall ikke slik for meg ut ifra intervjuene, at dette var en tradisjon det var vanlig å lære om i utdanningssammenheng, noe jeg også syns er litt rart med tanke på tradisjonens store påvirkning på landet og kulturen opp gjennom historien. Hvorfor har de ikke et større fokus på å bevare denne gamle tradisjonen som

skiller Korea fra så mange andre land? En teori jeg har her handler om at de er ukomfortable eller rett og slett flau over sin historie, noe jeg har lest i diverse bøker. Blant annet skriver Breen om det i sin bok: *The New Koreans* (2017). Her forklarer han at koreanerne er et folkeslag som ikke har vært noe stolte av historien til landet sitt, dette gjorde at de til og med latet som at enkelte av deres merker, blant annet Samsung og Hyundai, var japanske for å selge mer (Breen, 2017, s. 38). Er dette dermed et forsøk på å glemme noe av historien sin? Ved å ikke ha det på pensum, og ikke videreføre den til den yngre generasjonen? Kan mangelen på kunnskap kobles til noe større, som at dette er en tradisjon de vil «skjule» litt, eller glemme? Eller henger det rett og slett sammen med interessen til studentene bare, at de ikke har noe interesse i å lære om den, og ikke brydd seg hvis de faktisk har hatt noe undervisning?

Som de også påpekte under intervjuene er denne tradisjonen veldig tabubelagt, og unge mennesker vil hverken snakke om den eller innrømme det hvis de faktisk har benyttet seg av den. Kan det dermed være at de delvis latet som de ikke kunne så mye om den ovenfor meg? Jeg har altså flere teorier på hvorfor jeg fikk så lite ut av mine informanter, men det kom uansett tydelig frem at dette var en tradisjon som ikke betydde så mye for dem. De hadde ikke så mye å dele, hverken kunnskap eller innsikt når det kom til hva selve tradisjonen handlet om. En slags konklusjon på dette er derfor at mine informanter hadde lite kunnskap og innsikt i hva sjamanismen er, men grunnen til dette er uklar. De uttrykte at de ikke hadde fått noe opplæring i regi av skole, men fra familie, men de uttrykte også at den var tabubelagt, og noe de unge ikke ville omgås. Det kan derfor skyldes en av disse årsakene, men kanskje også flere, mangel på opplæring, mangel på videreføring av tradisjonen gjennom tradisjonsbærere og mangel på interesse.

6.1.2 Erfaringer og holdninger med sjamanismen

I tillegg til mangel på kunnskap hadde de alle mangel på personlig erfaring, iallfall ifølge dem selv. Ingen av mine informanter sa at de selv hadde oppsøkt en sjaman eller hatt noen annen form for erfaring med tradisjonen. Hverken i form av å være med på et ritual, oppsøke en *mudang*, være med på healing eller oppsøke en spåkone. Likevel hadde de alle kjennskap til noen som hadde deltatt i noe av dette, enten det var venner eller familiemedlemmer. Som nevnt uttrykte flere av studentene at sjamanismen og sjamanistiske ritualer var tabu og noe man ikke snakket om, flere sa også at hvis deres venner hadde deltatt i disse praksisene kunne det hende at de ikke visste om det fordi det ikke ble snakket om, spesielt blant de unge. Dette får meg

derfor til å tenke på om noen av mine informanter kanskje også har deltatt, men synes det var flaut å innrømme? Det virker rart at alle kjente noen, men ingen hadde selv noen personlig erfaring. En tanke er derfor at noen av de kanskje hadde erfaring, vært med et familiemedlem, eller oppsøkt en spåkone, men rett og slett ikke turte å innrømme det? Flere påpekte jo nettopp at det var så sett ned på at folk ikke turte å fortelle det, hverken til venner eller familie, og jeg vil derfor tro at dette også kunne gjelde ovenfor meg. En grunn til dette kan være at jeg er «vestlig», flere av de påpekte at både sjamanismen og konfutsianismen var tradisjoner som skilte koreanere fra «vestlige mennesker», og at med modernisering av både samfunnet og teknologien ble sjamanismen sett på som overtroisk og gammel. Kan det derfor være at de tenkte at jeg som «et vestlig menneske», kom til å dømme de for å ha oppsøkt sjamanistiske ritualer? Er dette en tradisjon de ikke vil bli assosiert med i det hele tatt?

En forsker med navn Chongho Kim har under sin doktorgradsavhandling forsket på sjamanismen i det moderne Korea, dette skriver han om i boken: «Korean Shamanism, The cultural paradox». Han forklarer her at når han utførte sin doktorgrad om sjamanismen ble han dømt av både sine informanter men også andre forskere, dette fordi sjamanismen er en tradisjon med delte meninger og holdninger. Han skriver at informantene hans dømte han for å støtte sjamanismen ved å forske på denne tradisjonen i dag. Videre nevnte han at andre akademikere dømte han for å ikke støtte sjamanismen slik tidligere forskning hadde gjort (2003, s. 162). Jeg vil tro han med dette mente at tidligere forskning har vektlagt at sjamanismen fortsatt er aktuell og tilstede i det koreanske samfunnet, noe hans forskning ikke vektlegger. I stedet belyser han hvor usynlig tradisjonen er i samfunnet, og hvor lite befolkningen vil snakke om den eller innrømme at den fortsatt eksisterer. Han viser dermed tydelig at sjamanismen og dens posisjon i samfunnet er i nedgang, noe annen forskning ikke belyser. Jeg tror dette er grunnen til at han skriver at andre forskere mente han ikke støttet sjamanismen. Hans forsknings viser et nytt bilde av tradisjonen, og bilde han presenterer i sin bok gir et annet bilde enn det jeg har lest i andre bøker som tar for seg sjamanismen i dagens Sør-Korea. Når det er sagt, synes jeg hans forskning og presentasjon av sjamanismen stemmer godt med hva mine informanter fortalte meg, og min egen datainnsamling. Mine informanter fortalte det samme bilde av sjamanismen som Kim presenterte. I tillegg ga de uttrykk for å kunne veldig lite om tradisjonen, kan dette være fordi de, på lik linje med Kim sine informanter, ikke ville støtte forskning om sjamanisme?

Videre i boken nevner Kim at han en dag mens han var på feltarbeid i Korea så et TV-program som tok for seg en forskning på sjamanismens utbredelse i dagens Sør-Korea, her ble det

presentert at Korean Gallup Research Institute hadde gjennomført en undersøkelse for å finne ut hvor mange prosent av voksne koreanere som hadde benyttet seg av en sjaman i løpet av det året. Her kom det frem at hele 38% av landets voksne befolkning innrømte at de hadde benyttet seg av en sjaman, dette utgjorde ca 10 millioner koreanere. Videre hadde programmet forklart at ved en enkel utregning tilsa dette at koreanere hadde brukt ca. et halvt statsbudsjett på sjamanistiske praksiser (Kim, 2003, s. 7). Dette er ganske mye penger brukt på en tradisjon ingen vil innrømme at de benytter seg av, og som betyr at det er langt flere som benytter seg av disse praksisene enn de som åpenlyst snakker om dem. En av mine informanter, Jiwon påpekte (som flere av de andre) at hennes venner benyttet seg av spåkoner, men at hun selv anså dette som bortkastede penger. Dette betyr at også unge mennesker bruker penger på slike praksiser, og sannsynligheten kan derfor være stor for at noen av studentene jeg snakket med har hatt en personlig erfaring, men at det er noe de rett og slett ikke vil innrømme. Rent statistisk hvis vi ser på undersøkelsen jeg refererte til tidligere, forklarte den at hele 38% av Koreas voksne befolkning oppga at de hadde benyttet seg av en sjaman i løpet av året undersøkelsen ble gjennomført. Hvis vi bruker disse tallene på mine informanter tilsier dette at 2 av de 7 skal ha oppsøkt en sjaman. At ingen av de sier de har hatt noe personlig erfaring kan derfor sies å være lite sannsynlig, men selvfølgelig mulig. Kim skriver også "People are not proud, but ashamed, of their use of shamans." (2003, s. 7). Dette kan også bety at både den lille kunnskapen og erfaringen de har kan henge sammen med sjamanismens posisjon i samfunnet, det kan virke som det er en tradisjon folk ikke vil ha så mye med å gjøre, og hvis de velger å benytte seg av den er dette gjerne noe som blir holdt hemmelig.

6.1.3 Sjamanismens svake posisjon

Et siste punkt jeg vil drøfte er studentenes dårlige forhold til sjamanismen, og dens svake posisjon i samfunnet. For hvorfor har de lært så lite om denne tradisjonen, og hvorfor virker det som at den har så lite påvirkning på koreansk ungdom i dag? En årsak jeg vil drøfte er at den er en religion, og da også en primalreligion, selv om dette kanskje ikke er et begrep eller syn koreanerne selv er kjent med eller vil si seg enig i. Forskere, som blant annet Taylor (1963), vil derimot forstå den som dette. Som forklart tidligere blir ofte primalreligioner sett på som overtro, noe også sjamanismen i dagens Korea blir. Dette kan dermed føre til et negativt syn ovenfor tradisjonen, i tillegg blir den dermed sett på gjennom premisene av en religion. Det samme gjør kristendommen og buddhismen, noe som fører til at sjamanismen på et nivå må konkurrere med de andre religionene i samfunnet, spesielt med tanke på tilhengere. Poenget

mitt med dette er at jeg mener sjamanismen, en tradisjon som blir sett på som en religion, i motsetning til konfutsianismen som blir sett på som en filosofi, må konkurrere mot de større og mer organiserte religionene i landet. Dette vil jeg tro har ført til nedgang i tilhengere, og ved at den også skiller seg ut som en primalreligion, vil jeg tro dette også har vært med på å gi den et litt dårligere «rykte» enn kristendommen og buddhismen. Totalt mener jeg disse to årsakene har hatt mye å si på dens svake posisjon i samfunnet deres i dag.

En av grunnene til at den kan komme dårlig ut av konkurransen med de to andre er også på grunn av at den skiller seg ut som en primalreligion. I tillegg til at dette har gitt den status som «overtro» og «utdatert», fører dette til at den ikke er en medlemsreligion, noe både buddhismen og kristendommen er. I tillegg er de mer organiserte, gjennom nedskrevne skrifter, tekster, bønner, ritualer og andre praksiser som også gir medlemmene et fellesskap. Sjamanismen på den andre siden har ingen nedskrevne skrifter, som andre primalreligioner bli den videreført muntlig, og driver ikke med forkynning. Den er heller ikke organisert noe særlig som andre religioner, praksisene utføres gjerne mellom en *mudang* og noen få mennesker, det oppstår dermed ikke et tett fellesskap. Man deler heller ikke de samme hverdagslige praksisene, bønnene og ritualer andre religioner gjør, og mister også her en mulighet til å skape fellesskap og bånd mellom tilhengere. Jeg mener derfor sjamanismen taper seg en del, når den møter andre mer organiserte religioner som skaper et helt annet fellesskap for sine tilhengere.

Jeg tror derfor at etterhvert som buddhismen og kristendommen ankom Korea, fikk fotfeste og spredte seg mistet sjamanismen litt etter litt påvirkning og tilhengere, noe som kan skyldes at den er en primalreligion. I tillegg finnes det flere eksempler opp gjennom historien på forsøk på å fjerne sjamanismen fra Korea, hvor de brant ned deres templer og hvor det ikke var lov til å bygge nye, dette førte til at de måtte gjemmes bort (Guisso & Yu, 1988, s. 34-35). Jeg ville trodd at sjamanismen kanskje hadde en spesiell plass hos befolkningen, fordi den har vært tilstede så lenge og påvirket deres samfunn enormt opp gjennom historien, i tillegg er den særegen for dem og skiller de fra andre land. Likevel virker det mer som dette er en tradisjon de er flau over, og ikke vil ha noe kjennskap til eller assosieres med. Som nevnt tidligere er det en slags tabu rundt sjamanismen, og ingen vil innrømme eller snakke om at dette er praksiser de deltar i, selv om undersøkelser viser at det er opptil 38% av befolkningen som har benyttet seg av slike praksiser i løpet av ett år, noe som betyr at det fortsatt er ganske utbredt. Slik som Kim påpekte er ikke dette en tradisjon de utfører i offentligheten. Jeong, en av mine informanter påpekte også at på tross av at Korea er et land med religionsfrihet er sjamanismen fortsatt en

religion som blir sett ned på. Kim trekker også inn dette synet, at sjamanismen er en tradisjon de rett og slett ikke er noe særlig stolte av: “It would be wrong to assume that Koreans use shamans because they like shamanism or because they are familiar with the shamanic world. Even though shamanism is indigenous in Korea, Koreans do not welcome shamanism in public” (Kim, 2003, s. 7).

Jeg mener dermed at mye av årsaken til at tradisjonen har mistet så mye effekt skyldes at samfunnet har blitt eksponert for nye religioner som har vært mer organiserte og kanskje kunnet tilby sine tilhengere mer enn sjamanismen kunne tilby. En annen grunn kan skyldes at dette er en religion de er flau over, som kan ha en sammenheng med at de ikke er stolte av sin egen historie. Jeg tror det at de er flau over historien sin kan ha påvirke sjamanismens posisjon fordi den har hatt så mye påvirkning på landet opp gjennom historien og alltid vært tilstede. Hvis de vil glemme resten av landets historie, er det naturlig at sjamanismen er en del av det de vil glemme. Som nevnt kan det også henge sammen med at den i dag blir assosiert med overtro, Kim skriver:

“For ordinary Koreans, shamanism is no more than superstition, and indeed it is commonly called ‘superstition’ (*misin*) in Korea. Stigmatized as superstition, shamanism is the object of severe prejudice. Shamanic healing is illegal and shamans are looked down upon. Their families also suffer from the stigma imposed on shamanism” (2003, s. 223).

6.1.4 Oppsummering

Som en oppsummering og konklusjon på dette underkapittelet vil jeg trekke frem at informantene jeg snakket med gir uttrykk for å kunne lite om sjamanismen og dens tradisjon i Korea, i tillegg til å ha ingen personlig erfaring med dens praksiser. Hvorvidt dette er helt sant eller noe de vil gi uttrykk for vil jeg si er uklart. Med tanke på det store stigmaet som det kommer frem eksisterer rundt tradisjonen kan det tolkes som at dette er noe de vil gi uttrykk for, kanskje ovenfor meg, eller seg selv. Det er altså ikke en tradisjon de vil assosieres med, og ut ifra annen litteratur er de ikke alene om disse holdningene, det virker som hele den koreanske befolkningen har slike følelser ovenfor sjamanismen. Noe av grunnen, som jeg har drøftet, mener jeg kan ha en sammenheng med at den har hatt de samme forutsetningene som andre religioner som buddhismen og kristendommen, men disse har vært mer organiserte, og skapt et større fellesskap for sine tilhengere. Sjamanismen kan dermed ha mistet både tilhengere og påvirkning her. I tillegg mener jeg det kan henge sammen med deres negative syn på egen

historie og knytter dette sammen med at sjamanismen har vært sterkt tilstede opp gjennom tiden. Koreansk ungdom forholder seg dermed ganske negativt til sjamanismen som en tradisjon, men de virker ikke alene om dette, det virker som det er holdninger som reflekterer holdningene til resten av befolkningen og samfunnet.

6.2 Studentenes forhold til konfutsianismen

På samme måte som jeg drøftet studentenes forhold til sjamanismen vil jeg nå ta for meg konfutsianismen. Jeg vil trekke inn det jeg presenterte i avsnitt 5.3, om studentenes kunnskap og holdninger ovenfor konfutsianismen, også her vil jeg dele inn kapitlet i flere underkapitler for å gjøre det mer oversiktlig. Jeg vil starte med å drøfte konfutsianismens rolle i samfunnet, videre hvordan den har påvirket både informantene og Korea. Deretter vil jeg ta for meg hvorfor jeg mener konfutsianismens store påvirkning kan skyldes dens utvikling opp gjennom historien, og til slutt drøfte deres forhold til *Jesa*.

6.2.1 Konfutsianismens rolle

Som jeg presenterte i avsnitt 5.3 hadde studentene en god del mer kunnskap og meninger om konfutsianismen. Men heller ikke her hadde de noe særlig utdypende kunnskap. Det de kunne handlet hovedsakelig om moral og etikk, og konfutsianismens påvirkning på det koreanske samfunnet. Noe de derimot snakket mye om var deres egne meninger og erfaringer med konfutsianismen, noe de hadde masse av. Noen få nevnte noe om konfutsianismens historie og opprinnelse, det ble nevnt at den kom fra Kina og at de mente den hadde endret Korea. Som gjort rede for i avsnitt 5.3.1: Studentenes kunnskap rundt konfutsianismen, var mine informanter uenige når det kom til konfutsianismen vs. Koreas påvirkningskraft på hverandre. Jiwon mente blant annet at konfutsianismen ikke var «male centric» før det ankom Korea, og at det var koreanerne som hadde endret den til det, at Korea derfor endret konfutsianismen når den ankom landet deres. Jeong på den andre siden forklarte at han mente Korea hadde hatt en liberal periode før konfutsianismen ankom, men ble deretter forvandlet til et mer konservativt samfunn, han mente dermed at det var konfutsianismen som hadde endret det koreanske samfunnet. De viser dermed at de er usikre på hvilken effekt tradisjonen påførte samfunnet og motsatt, og det kan være vanskelig å skulle finne et svar på hvorfor. Men som vi kan se ut ifra hvordan konfutsianismen var i Kina før den ankom Korea har alltid hierarki vært en del av konfutsianismen (Redse, 2010, s. 33-34), noe som stemmer så å si med hva Jeong påpekte. Noe som peker på at det var konfutsianismen som endret det koreanske samfunnet og ikke motsatt.

Denne endringen ga de som forklart et negativt uttrykk for. Utover dette påpekte de at den var viktig for samfunnet, den ga befolkningen gode moraler og holdninger, respekt for eldre og fokus på utdanning, noe de selv mente skilte dem fra vestlige land.

Jeg vil trekke inn Hylland Eriksens' sosialantropologiske perspektiv på religion og drøfte hvorfor jeg mener konfutsianismen sin rolle i Korea kan forstås som en religion. Dette betyr at jeg ser på religion som en sosial praksis, og som en del av et samfunn er med på å forme både samfunnet og dens innbyggere (Eriksen, 2010, s. 208-209). Dette inntrykket gir mine informanter av konfutsianismen, at den har påvirket både dem og så å si alle mennesker som har vokst opp i en koreansk kontekst, i tillegg til samfunnet og dens institusjoner. Videre, ut ifra den samme forståelsen har religioner som funksjon å skape et samhold og mening til livet, eller trygghet til døden. Jeg vil si konfutsianismen også gjør dette for mine informanter, med både moral og etikk, verdier i utdanning, og gjennom deres forfedre ritual *Jesa*, hvor de kommuniserer med sine forfedre. Jeg vil dermed argumentere for at hvis vi skal se på konfutsianismen gjennom et sosialantropologisk perspektiv, med utgangspunkt i hvordan Hylland Eriksen beskriver religioner og ritualer og deres funksjon i samfunnet og på mennesker (Eriksen, 2010, s. 208-213), og knytter disse teoriene til hvordan konfutsianismen blir praktisert i Sør-Korea kan man argumentere for at den her blir benyttet som en religion. Jeg vil si det ut ifra datainnsamlingen min kommer tydelig frem at konfutsianismen blir benyttet for å skape et sett av samlede verdier og moraler. Jeg vil derfor mene at selv om mine informanter påstår at både konfutsianismen og *Jesa* hverken er en religion eller en religiøs praksis, kan man ut ifra denne forståelsen se den som nettopp det. Jeg vil likevel ikke endre eller definere tradisjonen for mine informanter, men belyse at dens posisjon i samfunnet kan ut ifra et sosialantropologisk perspektiv bli sett på, og fungere som, en religion i dagens Sør-Korea.

Når det kom til hvor de hadde tilegnet seg kunnskap om konfutsianismen uttrykte flere at dette var både noe de hadde lært om, men også blitt opplært i, på skolen. Jeg vil derfor tro at dette er en tradisjon samfunnet, kanskje mer den eldre generasjon, er innstilt på å beholde. De vil videreføre både lærdom om den i undervisning, men også dens moral og etikk gjennom opplæring i hvordan man skal oppføre seg, snakke, hilse på og respektere eldre. Vi kan dermed se at tradisjonene blir videreført gjennom flere former for tradisjonsbærere, både gjennom familie, institusjoner og samfunnet. Vi kan også se på studentene selv som tradisjonsbærere, fordi de alle sa de ville fortsette å utføre *Jesa* når de selv var voksne, for å bevare tradisjonen til deres eldre generasjon.

6.2.2 Konfutsianismens påvirkning og utvikling

Mine informanter forklarte at når konfutsianismen hadde blitt tatt i bruk i det koreanske samfunnet hadde den tatt form som en ideologi eller filosofi, denne filosofien hadde vært med på å skape et patriarkalsk samfunn, hvor kvinnene hadde kommet dårlig ut. I tillegg hadde den skapt et hierarki hvor de alltid skulle respektere de eldre. Alt i alt hadde dette resultert i et samfunn hvor det å bli født som jente var vanskelig, de hadde bestemte roller i samfunnet, være hjemme med barn, lage mat, osv. Dette var det temaet mine informanter snakket mest om, det var en enstemmig holdning blant dem at dette var gammelt og dårlig, og måtte endres. Dette skulle endres gjennom å ikke lenger blindt følge filosofien, i stedet tenke på hva den faktisk fortalte, i tillegg til å lære om feministiske tanker og modernisering. Alt dette virker for meg logisk, men jeg har mest sannsynlig et helt annet verdensbilde enn disse koreanske jentene, og jeg har ikke vokst opp i et samfunn som har disse holdningene ovenfor det kvinnelige kjønn. Dette er likevel et fenomen vi kan finne igjen i store deler av verden, og overalt i dag kjemper kvinner om likestilling, om rettigheter og muligheten til å jobbe. Feministiske tanker er kanskje mer relevant enn noen gang, og det er bra dette treffer land og samfunn med filosofier som er så integrert som konfutsianismen er i Korea.

Som mine informanter nevnte har disse feministiske bevegelsene eller tankene ankommet landet ganske nylig, og kanskje dette er grunnen til at de fortsatt sliter med disse holdningene og må jobbe kontinuerlig med å bekjempe de. Et annet punkt de nevnte på som har hjulpet er modernisering og teknologi, her har de fått både kunnskap og kjennskap til hvordan kvinner i andre land har det, at det er en verdensomspennende aksjon for å bedre kvinners posisjon, og de har fått kunnskap om feminisme og likestilling. Jeg vil tro dette har vært med på å utfordre deres egne tankemåter og holdninger ovenfor seg selv. Det virker likevel som de fortsatt har mye å bekjempe, de kvinnelige studentene jeg snakket med nevnte selv at de hadde måttet ta et valg, utdanning eller barn i en ung alder, at de var glad de hadde hatt dette valget, og kunne velge bort barn akkurat nå. Jeg vil tro dette betyr at et slikt skifte i kvinnesynet må ha skjedd ganske nylig, og at deres foreldre kanskje ikke hadde denne muligheten. De uttrykte at konfutsianismen generelt mistet noe av sin påvirkningskraft gjennom hver generasjon, og at de fleste sine besteforeldre var ganske strenge på disse moralene, så strenge at mine informanter uttrykte at menn ikke kunne gå inn på kjøkkenet hos sine besteforeldre. I tillegg kom det frem at informantene også var tydelig påvirket av konfutsianismens lære, flere av jentene fortalte at

hvis de hadde fått barn nå hadde de selv følt at det var deres ansvar, og at de var den eneste som kunne passe på barnet fordi dette var deres og ikke mennenes jobb. Det er derfor tydelig at påvirkning på kjønnsrollene fortsatt er veldig aktiv, men at dette er i ferd med å endres.

Utover konfutsianismens negative påvirkning på kvinnene påpekte de at dens effekt generelt var å finne overalt i det koreanske samfunnet. To sitater som belyser dette veldig er Jiwon og Hana sine. Jiwon: «No one say, «I believe in Confucianism», but it's just, we say Confucianism is all around our society.» Hana: “(Confucianism) it's deep in the society, so I don't think really anybody can be without it.” Her gir de uttrykk for at konfutsianismen både er overalt i samfunnet, men også at ingen kan være helt uberørt. Dette gir inntrykk av at det er en tradisjon som er utrolig integrert i hele samfunnet, deres befolkning, institusjoner osv., og har hatt en enorm påvirkningskraft. Det mine informanter her trakk frem som tydelige eksempler er som nevnt kvinnerollene, men også patriarkismen i samfunnet, respekt for eldre, opplæring i oppførsel, og fokus på utdanning. I motsetning til sjamanismen som de to kristne tok sterk avstand fra, fortalte de her at også de og deres familie hadde konfutsianske holdninger og moraler, og at distansen mellom kjønnsrollene som oppstod fra konfutsianismen var viktigere for dem enn kristendommens lære om at alle mennesker er like. Dette sier noe om konfutsianismens store påvirkningskraft. Det virker dermed som at konfutsianismen er en tradisjon som påvirker hele Koreas befolkning, uavhengig av om de identifiserer seg innenfor en annen religion. Dette er også noe av grunnen til hvorfor jeg tror konfutsianismen har bevart sin enorme dominans mens sjamanismen har mistet så mye effekt, konfutsianismen blir sett på som en filosofi som ligger i bakgrunnen for hele samfunnet og som gjelder hele befolkningen, uten å konkurrere mot andre religioner. Konfutsianismen sies altså å være overalt i samfunnet og befolkningen, Jeong uttrykte også dette når han forklarte at selv om han i deler av sin oppvekst hadde bodd i Amerika hadde foreldrene hatt en streng konfutsiansk opplæring og fokus, noe som hadde påvirket hans livssyn enorm, så mye at han beskrev seg selv som hjernevasket.

Konfutsianismen var også sterkt innvevd i samfunnet deres fra langt tilbake i tid. Som jeg nevnte i avsnitt 2.1: Introduksjon av Sør-Korea, fungerte konfutsianismen som en statsideologi gjennom flere dynastier. Tradisjonen har dermed hatt stor påvirkning opp gjennom historien, noe som har ført til en påvirkningskraft og effekt over en lang periode, dette vil jeg drøfte senere i avsnitt 6.5. Konfutsianismens dominans har altså vært en prosess som har foregått over en lang tid, både ved å bli integrert som statsideologi og ved å ha forsøkt fjerne andre

konkurrerende religioner, som buddhismen under Joseon dynastiet. Det har derfor blitt gjort mye opp gjennom historien som har vært med på å påvirke hvordan konfutsianismen er i dag, men utenom det vil jeg tro at fordi den i dag har tatt form som en ideologi og filosofi, er den ikke lenger i konflikt med andre religioner. Isteden har den blitt værende som en ideologi i bakgrunnen av samfunnet hos mennesker både med og uten andre religioner.

6.2.3 *Jesa*

Et siste punkt jeg vil drøfte her når det kommer til studentenes forhold til konfutsianismen er deres forhold til *Jesa*, og den store andelen av studentene som trodde dette var en sjamanistisk tradisjon. Som jeg utdypet i 5.3.3 Studentenes forståelse av *Jesa*, var det flere av studentene som trakk frem denne høytiden under intervjuene, noen nevnte det som en viktig tradisjon, andre som en negativ effekt for kvinnene med tanke på alt arbeide de måtte forberede, og noen forklarte at det var en sjamanistisk forfedre tradisjon. Det var i alt mye forskjellig som ble nevnt, men alle visste om den og hva selve tradisjonen gikk ut på: Forberede en mengde mat, som skulle tilbys sine forfedre for å vise dem respekt på årsdagen av deres bortgang. I tillegg til å vite hva tradisjonen gikk ut på rent praktisk hadde alle unntatt de to kristne guttene deltatt i praksisen for sine avdøde slektninger. På tross av at de to kristne guttene ikke hadde deltatt visste de hva praksisen var og gikk ut på. Det var derfor tydelig at *Jesa* er en velkjent tradisjon for alle i Korea, noe som kanskje ikke er så rart når vi ser på den sterke påvirkningen konfutsianismen har hatt på samfunnet. Utover dette var kunnskapen om selve tradisjonen ganske begrenset, og som nevnt var det kun to av informantene som ga uttrykk for at de visste at det var en tradisjon innenfor konfutsianismen. I motsetning var det faktisk flere som trudde den var sjamanistisk. Jeg vil tro at en grunn til dette er at høytiden går ut på å vise respekt til, og ære sine avdøde forfedre, noe som dermed går ut på å ha kontakt med, og vedlikeholde ånder. Som forklart handler sjamanismen i stor grad om å komme i kontakt med ånder, eller avdøde mennesker, det kan derfor virke logisk at de trekker denne konklusjonen. Med tanke på skrifter og historien til konfutsianismen ga studentene ikke uttrykk for å kunne så mye, det virker dermed som at dette er en tradisjon de vokser opp med og blir opplært i, med fokus på det praktiske. Selve historien, opphavet til tradisjonen og hvorfor man utfører tradisjoner som *Jesa* blir kanskje dermed ikke forklart eller videreformidlet.

6.2.4 Oppsummering

Kort oppsummert vil jeg si studentene har et helt annet forhold til konfutsianismen enn de hadde til sjamanismen. De ga uttrykk for å ha langt mer kunnskap om konfutsianismen, selv om denne kunnskapen kan sies å være begrenset til mye av den praktiske delen av konfutsianismens lære, som påvirker hvordan de som mennesker skal tenke og oppføre seg. Utover dette, når det kom til historie, opphav, tekster og kunnskap om *Jesa*, virket det som om kunnskapen var begrenset. Dette kan ha en sammenheng med at de ser på konfutsianismen som en filosofi som skal gi dem retningslinjer i livet, og ikke som en religion med noe dypere historie. Utover dette hadde de både mange meninger og sterke holdninger ovenfor tradisjonen. Her ble det påpekt at den hadde gitt befolkningen gode verdier og holdninger, men den hadde også skapt et skjevt samfunn for kvinnene med tanke på et patriarkalsk samfunn og innenfor det sterke hierarkiet. De mente likevel at dette var i ferd med å endres, og jeg drøftet kort moderniseringen og feminisms påvirkning som en effekt på det store fokuset de kvinnelige studentene hadde på endring i dag. Jeg vil derfor si at konfutsianismen er en tradisjon de har et sterkt forhold til, på godt og vondt, og den har i det store og det hele en stor plass i samtlige av deres liv.

6.3 Studentenes forhold til religioner i Sør-Korea generelt

Jeg har til nå tatt for meg studentenes forhold til sjamanismen og konfutsianismen, og har her tenkt til å drøfte hvordan de forholder seg til religioner og religiøsitet i samfunnet generelt. Jeg vil igjen gjenta funnene jeg presenterte tidligere. Her ble det presentert at av mine syv informanter var det kun to som selv identifiserte seg selv som religiøse, utenom det utrykte flere av dem at de hadde vokst opp i en religiøs kontekst, med religiøs familie eller at de hadde religiøse venner. Det kom dermed frem at selv om de ikke ville identifisere seg selv som religiøse hadde de alle noe erfaring med diverse religioner og praksiser. Religioner er dermed ikke et ukjent fenomen for dem, og de utrykte at det var mye religiøsitet i dagens Korea. På tross av dette utrykte de også at religioner stadig mistet påvirkning og medlemmer, og at det i dag ikke ble ansett som like viktig for befolkningen som tidligere. I tillegg kom det frem misnøye mot kristendommen fra flere av mine informanter, også de som identifiserte seg som kristne utrykte at de var klar over denne misnøyen. Jeg vil derfor i dette underkapittelet drøfte at religionene i landet mister effekt, og hvorfor dette skjer, men først vil jeg starte med selvidentifisering, hvem som anser seg selv som religiøse, og hvorfor dette skaper problemer når det kommer til statistikker over hvem som er religiøse og hvilken religion som har størst tilhørighet i dagens Sør-Korea.

6.3.1 Problemer rundt selvidentifisering

Av mine informanter var det to som identifiserte seg selv som religiøse, dette kom frem etter jeg spurte om de anså seg selv som religiøse eller om at de tilhørte en religion. Dette var dermed en form for selvidentifisering. To sa de var kristne, de andre fem sa de ikke anså seg selv som religiøse, på tross av at de deltok i religiøse praksiser, hadde vokst opp i et religiøst hjem, eller fulgte konfutsianismens moraler. Dette har jeg nevnt i avsnitt 2.2: Religiøs tro og praksis, at jeg ikke selv vil ta stilling til hvordan de velger å identifisere seg selv i avhandlingen. Jeg vil likevel påpeke at jeg synes det er interessant at det kun er de to kristne som vil identifisere seg selv som religiøse, på tross av at alle deltar i religiøse praksiser, med håp om effekt, altså med en form av tro. Dette bryter kanskje med hvordan vi ser på religionen i vestlig sammenheng, hvor det å utføre religiøse handlinger eller ritualer ofte henger tett sammen med det å være et religiøst menneske. Dette betyr hverken at vår eller deres måte å selvdefinere er feil, men kan bety at vi ser på religioner og det å kalle seg selv for et religiøst menneske forskjellig.

Selvdefinering i spørreundersøkelser kan altså skape avvik av hvordan bilde er i virkeligheten. Det jeg mener med dette er at hvis undersøkelser stiller samme type spørsmål som jeg gjorde, «anser du deg selv som religiøs?» eller «tilhører du en religion», kan svarene reflektere noe helt annet enn virkeligheten. Dette kan skyldes flere ting, blant annet som jeg har nevnt tidligere er ikke sjamanismen en «medlemsreligion», noe som er vanlig for primalreligioner, og det er kanskje derfor ikke vanlig å skulle identifisere seg som å tilhøre denne tradisjonen. Dette gjelder også konfutsianismen som blir sett på som mer en filosofi, og hva med de som benytter seg av flere religioner? Noe mine informanter ga uttrykk for var helt vanlig i Korea, hva man skal da svare i slike undersøkelser? Samme poeng blir trekt frem og belyst av Yoon Yee-Heum i kapittelet «The Contemporary Religious Situation in Korea», der har han benyttet seg av flere forskjellige undersøkelser og statistikker som peker på at kristendommen og buddhismen er de største religionene i Korea med ca 40% av befolkningen som medlemmer. I de samme undersøkelsene utgjør konfutsianismen i underkant av 2%, og sjamanismen har ikke blitt tatt med som et alternativ. Dette kan skyldes at sjamanismen er en primalreligion, og dermed ikke har medlemmer, allikevel skaper dette da et skjevt bilde av virkeligheten, og som vi så på undersøkelsen jeg refererte til tidligere var det hele 38% av den voksne befolkningen som hadde benyttet seg av sjamanismens praksiser. Det er derfor viktig å se på hvordan disse undersøkelsene blir utført, og hvilke spørsmål som blir stilt. Det samme gjelder konfutsianismen og hvordan fremstille den i undersøkelser siden den heller ikke har noen

«medlemmer», men som likevel, ifølge mine informanter, påvirker alle i Korea. Yee-Heum skriver selv:

“Although these tables show that Christianity and Buddhism are nearly equal in terms of support within the population, some issues in these studies are unclear. For example, Confucianism appears in the surveys as the practice of less than two percent of the total population. But it is known that Korean social norms are grounded on the Confucian value system and that a large majority of the nation practices ancestral rites that come from this tradition. This raises the question of why the Confucian figure is so low” (1997, s. 3+5).

Han trekker dette videre og skriver at denne form for statistikk, med selvdefinering av hvilken religion man tilhører ikke fungerer i asiatisk sammenheng, hvor flere religioner som sjamanisme og konfutsianisme ikke har tydelig «medlemskap» og hvor det er vanlig å benytte seg av flere. Det samme kom også tydelig fram hos mine informanter, hvor de enten identifiserte seg som ikke religiøse eller kristne, men fortsatt benyttet seg av flere forskjellige praksiser. Ved å bare fokusere på de vestlige merkelappene «religiøst menneske» eller «ikke religiøs» kan mye av den andre praksisen gå tapt i begrepene, og mye av hvordan deres liv, oppvekst og tanker er påvirket av konfutsianismen bli oversett. Religioner spiller tydelig en stor rolle i livene deres, selv om de ikke identifiserer seg selv som religiøse. I tillegg nevnte ingen at de var konfusianske, selv om de alle benyttet seg av dens lære og de fleste deltok i *Jesa*.

Jeg vil se mer på hvordan slik selvdefinering påvirket synligheten til konfutsianismen i samfunnet. Som forklart identifiserte ingen av mine informanter seg som «konfutsianske», og i undersøkelsen til Yee-Heum trekkes det frem at det kun var 2 prosent av hele den koreanske befolkningen som gjorde dette. Hvis spørsmålene blir stil på en annen måte, og de ikke blir bedt om å skulle identifisere seg men heller svare på hvem av de som benytter seg av tradisjonens praksiser, var det 6 av mine 7 informanter som sa de var påvirket eller deltok. Det samme belyser Yee-Heum, han trekker frem en annen undersøkelse som ble utført i Korea hvor de nettopp endret på hvordan de stilte disse spørsmålene. Han forklarer: “Only two respondents identified themselves as Confucians, but when we checked for practical Confucians, the figure was a high 91.7 percent” (1997, s. 12). Dette er et mye høyere tall enn to prosent. Mine informanter kommenterte også dette, Jiwon påpekte det når hun sa: “No one say ‘I believe in Confucianism’, but it’s just, we say that Confucianism is all around our society”.

6.3.2 Religionenes nedgang

Det neste temaet jeg tenkte å drøfte er studentenes påstander om at religioner generelt mister mye av sin effekt og rolle i Korea. Jeg har allerede gått inn på dette når det gjelder konfutsianismen, spesielt med fokus på at kvinnesynet deres er i ferd med å endres. Flere av de mente også at sjamanismen mistet mye av sine «gamle» tradisjoner, ved at den yngre generasjonen ikke lenger oppsøkte *mudanger* for helbredelse eller kontakt med ånder, men isteden oppsøkte spåkoner for «gøy», hvor flere påpekte at dette egentlig ikke er koreansk tradisjon. Et punkt som kan være relevant å trekke inn her er modernisering og utvikling av moderne medisin. *Mudangene* er dermed nå ikke de eneste som kan helbrede, og etterspørselen og behovet for denne praksisen kan dermed logisk nok forstås som utdatert. Flere velger isteden å benytte seg av moderne medisin og teknologi med bevist effekt. Dette nevnte så vidt noen av mine informanter også, hvor de forklarte at de ikke benyttet seg av disse gamle tradisjonene innenfor healing, helbedring, fjerning av onde ånder, osv., fordi de rett og slett stolte mer på moderne teknologi. I tillegg til moderne medisin, uttrykte de at gjennom teknologi kunne de lære om hvordan andre mennesker levde og hvilke livssyn de hadde. Noe som viste et mangfold av levemåter og at det var helt vanlig å ha forskjellig livssyn. Chan ga uttrykk for å følge kristendommen ganske nøye, men også han påpekte at han så en tydelig nedgang av religioner i samfunnet. Dette var en prosess de alle mente hadde startet i Korea, og som flere av de knyttet til modernisering, globalisering og teknologi. Jeg vil for øvrig ikke si dette er enestående for Korea, men en prosess som skjer over hele verden etterhvert som land utvikler seg, og verden blir mer teknologisk og globalisert. Jeg vil her påpeke at i et samfunn som Korea hvor konfutsianismen er så sterkt integrert og synonymt med deres moral og etikk kan det være litt befriende kanskje for den yngre befolkningen å se alternative livssyn og levemåter, se at kvinner tar utdannelse og har karrierer og at det ikke er noe feil i å stille spørsmåltegn ved moralene de selv er vokst opp med. Som de selv påpekte mente flere av de at de nå hadde valgmuligheter innenfor flere områder, blant annet kunne de velge utdanning over å få barn tidlig, eller om de ville tilhøre en religion, og at de ikke var alene om å ikke tilhøre noen. Før man tar et valg er det også greit med tilgjengelig informasjon, dette er noe de nå har tilgang på gjennom teknologien. I tillegg vil jeg trekke inn at det likevel virker som de er veldig opptatt av å beholde de «gode» delene av tradisjonene sine, flere påpekte blant annet at de ville fortsette med *Jesa* av tradisjon, selv om de egentlig ikke brydde seg så mye. De ville også beholde de gode moralene, og respekten for eldre som de mente ga befolkningen gode verdier.

6.3.3 Oppsummering

Som en oppsummering på underkapitlet vil jeg trekke frem poenget med at det er viktig å se på hvordan undersøkelser og spørsmål blir utformet for å se om dette kan påvirke resultatet, og at selvdefinering ofte kan skape et skjevt bilde av virkeligheten, alt ettersom hva man er på utkikk etter. Som vi her har sett i en koreansk sammenheng, er det ikke alltid en forbindelse mellom de som anser seg selv som religiøse, og hvem som utfører diverse religiøse praksiser. Dette er dermed en av grunnene til at slike undersøkelser kan gi et skjevt bilde av det religiøse livet i slike samfunn, og at vi må være oppmerksomme på hvordan undersøkelsene er utført. Videre kom det frem at informantene hadde et godt forhold til de varierende religionene i landet, selv om de fleste ikke ville identifisere seg som religiøse. Det kom også frem at informantene mente religionene i landet var i nedgang, en endringsprosess, og knyttet dette til modernisering og teknologi. Noe de mente var positive endring for blant annet kvinnerollene. De uttrykte likevel at de så verdien av det å ha religioner i samfunnet, og hvilket samhold praksisene ga befolkningen.

6.4 Studentenes erfaring og forhold til religiøse praksiser

For å drøfte dette underkapitlet mest mulig oversiktlig har jeg tenkt å ta for meg religionene hver for seg, etterpå kommer jeg til å oppsummere dette samtidig som jeg ser de alle i en større sammenheng med tanke på erfaringen studentene har til religiøse praksiser. Jeg vil starte med å ta for meg sjamanismen og konfutsianismen, deres avsnitt kommer ikke til å bli alt for lange med tanke på at jeg allerede har drøftet deler av dette i hvert av deres avsnitt tidligere. Videre vil jeg gå inn på kristendommen og buddhismen, jeg har valgt å trekke inn disse religionene i drøftingen da jeg anser de som relevante for å kunne besvare to av mine underspørsmål. I sammenheng med at mine informanter sier de ikke deltar i religiøse praksiser, men forklarer at de har erfaringer med både buddhismen og kristendommen på dette området. Jeg velger derfor å trekke inn disse for å belyse elementer sentralt for underspørsmål som går inn på hvordan de forstår religioner og hvorvidt de deltar i religiøse praksiser. Til slutt vil jeg som sagt se de alle i sammenheng og konkludere hvordan studentene forholder seg til, og hvilke erfaringer de har med religiøse praksiser.

6.4.1 Sjamanismen

Som presentert tidligere uttrykte mine informanter at de hadde ingen personlig erfaring med sjamanistiske praksiser. Hvorvidt dette er situasjonen, eller om det er hvordan de vil fremstå er

noe usikkert. Hvis jeg velger å stole på at de fortalte sannheten hadde altså ingen av de noen direkte erfaring med sjamanistiske praktiser. Som drøftet i kapitel 6.1, kan det også henge sammen med at dette er en tradisjon de ikke vil assosieres med, og kanskje skammes over å ha hatt kontakt med. Dette kan være grunnen til at de kanskje ikke ville innrømme at de hadde noe direkte erfaring. På tross av at ingen sa de hadde hatt noen personlig erfaring, påpekte flere av dem at de hadde både venner og familiemedlemmer som har vært i kontakt med enten en *mudang* eller en spåkone. Her var det et tydelig skille mellom den yngre og eldre generasjonen, hvor alle som hadde venner med erfaring fra sjamanistiske praktiser hadde vært i kontakt med en spåkone, mens alle som hadde foreldre eller besteforeldre fortalte om *mudanger*. Det virket dermed som et slags generasjonsskifte mellom hvilke praksiser de oppsøkte. Ingen av mine informanter gikk noe særlig innom de mer tradisjonelle seremoniene i intervjuene, noe som kan bety at de enten ikke hadde noe kunnskap om disse mer tradisjonelle praksisene eller at de rett og slett ikke lenger er aktuelle for den yngre generasjonen. Alt i alt virket det ikke som et veldig sterkt forhold mellom mine informanter og de sjamanistiske praksisene, både fordi ingen sa de hadde hatt noe erfaring selv, men også fordi de ikke virket som å ha veldig mye kunnskap om denne tradisjonens praksiser. I tillegg ga de uttrykk for at det var veldig tabubelagt for den yngre generasjonen å innrømme at de hadde oppsøkt eller benyttet seg av sjamanistiske praksiser.

6.4.2 Konfutsianismen

Når det kommer til konfutsianismen virket det som at *Jesa* var den eneste aktuelle praksisen, utenom denne kan man jo også si at all moralen og etikken de lever etter er en form for praksis, å følge tradisjonens retningslinjer for hvordan å leve. Med tanke på moral og etikk vil jeg si studentene ga uttrykk for å ha et ganske nært forhold, både på godt og vondt. De har gjennom oppveksten fått opplæring i hvordan de skal oppføre seg, både gjennom familie og på skolen. I tillegg påpekte de at hele samfunnet fungerer på en slik måte at alle som har vokst opp i en koreansk kontekst blir påvirket av konfutsianismen, og at det nesten er umulig å være uten denne påvirkningen. Denne påvirkningen på menneskene, men også på samfunnet generelt virket som å ha hatt både god og mindre god effekt. Studentene påpekte at selve moralen i konfutsianismen, som handler blant annet om å ha respekt for de eldre, gode verdier, og fokus på utdanning er moraler som er gode. Disse har gitt samfunnet gode holdninger, som ifølge noen av mine informanter skilte Korea fra vestlige land. På den andre siden har også konfutsianismen brakt med seg et hierarki som hadde hatt dårlig effekt på samfunnet. De hadde

dermed et nært forhold til disse moralene, men det var splittelse med tanke på om dette forholdet var et godt forhold. De påpekte at de på en måte likte konfutsianismen, men mer i teori, når den ble tatt i bruk i samfunnet hadde det blitt gjort dårlig, og skapt skjevhet. Når det derimot kom til *Jesa* var dette en praksis de alle hadde både kjennskap og et forhold til. De to kristne guttene påpekte at dette var en praksis de ikke deltok i, men at de likevel hadde kjennskap til den. De resterende fem deltok alle i praksisen i regi av familien, både for respekt til de avdøde men også av respekt for selve tradisjonen. Flere påpekte at de ønsket å videreføre denne tradisjonen for å respektere landets og familiens tradisjoner. Utover det virket den som en tradisjon de generelt hadde et godt forhold til, som var en slags feiring for noen av dem ved at hele familien samles, lager mat og spiser sammen, i minne av sine forfedre. Noen av jentene påpekte imidlertid at dette var en stressende dag for dem siden kvinnene måtte stå for all matlagingen. Kort oppsummert vil jeg si at de alle hadde en del erfaring med konfutsianske praksiser, et godt forhold til *Jesa*, men noe mer splittende forhold til dens moral og etikk som var påført samfunnet.

6.4.3 Kristendommen

Studentenes erfaring og forhold til kristendommens praksiser kan på en måte deles i to kategorier, hvor de to guttene som identifiserte seg selv som kristne hadde et ganske sterkt og godt forhold til praksisene, mens de som ikke identifiserte seg som kristne hadde et mindre godt forhold. De hadde likevel mye erfaring med de kristne praksisene, men for flere av de var ikke dette forholdet like godt, isteden var det preget av bitterhet og irritasjon over hvordan kristendommen hadde utviklet seg i det koreanske samfunnet. Jeg vil starte med forholdet til de to kristne guttene, som forklarte at de begge som regel alltid gikk i kirken på søndager, leste bibelen, benyttet seg av bønner og tente lys. De hadde god erfaring med flere forskjellige praksiser innenfor kristendommen, og ga uttrykk for at dette var noe de likte, og som ga de trygghet som de benyttet seg av hvis de møtte på vanskelige situasjoner. Jeg vil derfor si at de begge hadde ganske gode forhold til disse praksisene.

Når det gjelder de fem andre studentene hadde flere av de vokst opp med kristne foreldre, eller venner. De fleste av dem hadde en del erfaring med å gå i kirken som yngre, i tillegg til å ha benyttet seg av bønner i enkelte tilfeller. Her påpekte de imidlertid at de ikke var sikre på effekt, hvorfor de valgte å be, eller at de gjorde det kun fordi de ville prøve alt de kunne. De hadde dermed en del erfaring, men samtlige hadde stoppet å gå i kirken etter hvert som de ble eldre

og utførte bønner uten overbevisning eller i en rekke med andre praksiser. De hadde altså et usikkert forhold til praksisene på tross av at de hadde en del erfaring. I tillegg uttrykte flere bitterhet og irritasjon mot kristendommen i Korea, til de forskjellige organisasjonene og til mennesker som drev med forkynning. Dette fikk de alle til å se på kristendommen i noe mer negativt syn, og flere uttrykte at de ikke likte religionen. Jeg tror dermed de hadde et litt bedre forhold til praksisene enn til selve religionen, for flere uttrykte at det å be til Gud eller oppsøke kirker var noe positivt, og det virket generelt som de likte tryggheten dette ga mennesker og var positive til å snakke om dette. Men når det gjaldt kristendommen som en helhet, og hvordan den påvirket samfunnet istedenfor menneskene, var de alle mer negative. Jeg vil derfor konkludere med at studentene hadde et splittet forhold til kristendommen, hvor de som selv var kristne hadde et veldig godt forhold til både religionen og dens praksiser, mens de som ikke identifiserte seg selv som kristne hadde et litt dårligere forhold til selve religionen, men de hadde gode forhold til praksisene, som å besøke kirken og be. Alle hadde også en god del erfaring med praksiser innenfor religionen.

6.4.4 Buddhismen

Som en motsetning til kristendommen hvor så å si alle hadde noe erfaring var det ikke så mange som uttrykte at de hadde erfaring med buddhismens praksiser. Flere fortalte også her at de hadde buddhistiske familiemedlemmer, enten dette var besteforeldre, foreldre eller søsken, men det virket ikke som dette hadde påvirket dem like mye som hvis de hadde kristne foreldre. Det virket som at buddhismen var mer individuell, på en slik måte at selv om en av foreldrene var buddhistisk eller en av søsknene, påvirket ikke dette dem på samme måte som hvis de var kristne. Det jeg mener med dette er at de som uttrykte at de hadde kristne foreldre hadde vokst opp med å gå i kirken når de var yngre, dette gjaldt ikke på samme måte de som sa deres foreldre var buddhister. Det var dermed ikke så mange som hadde erfaring eller noe særlig forhold til buddhistiske praksiser eller tradisjoner. Jiwon forklarte at hennes foreldre var buddhister, og at hun hadde vært med dem til templer bare et par ganger i oppveksten, til begravelse til sine besteforeldre og når de skulle be for hennes innpass til universiteter. Hana påpekte også at det var uvanlig for folk å be andre bli med dem til templene: “I don’t, I haven’t seen a lot of like Buddhist people say, “Let’s go to the temple”, and those kinds of things.”

Det virker derfor som de har et annet forhold til både de buddhistiske praksisene og templene enn de hadde til kristendommen. Praksisene blir utført mer individuelt, og ikke i en

gruppeorientering. Dette kan være grunnen til at så få av mine informanter hadde erfaring. På tross av dette fikk jeg inntrykk av at dette var praksiser de hadde et godt forhold til, dette gjelder også religionen generelt. Flere av de påpekte at det var helt akseptabelt for mennesker å si de var buddhistiske og at denne religionen ikke skapte noen problemer slik som kristendommen. Studentene hadde dermed lite direkte erfaring med buddhistiske praksiser, selv om flere hadde både venner og familie som benyttet seg av disse, likevel virket det som de hadde et godt forhold både til praksisene og religionen.

6.4.5 Oppsummering

Vi kan dermed se at studentene har en god del erfaring med religiøse praksiser, ikke så mye innenfor sjamanismen og buddhismen, men en god del innenfor konfutsianismen og kristendommen. Totalt har de noe erfaring innenfor alle, og flere av de har innenfor flere. Noe annet jeg vil påpeke er at selv om de alle har erfaring med religiøse praksiser, var det flere av de som fortalte at dette ikke var av religiøs overbevisning. Det kom tydelig frem at flere av de utførte praksisene på grunn av tradisjon eller respekt for familie, dette gjaldt innenfor flere av religionene. Noen praksiser utførte de også i håp om en effekt eller som et alternativ blant flere praksiser. Det kan dermed sies at blant mine informanter trenger ikke religiøse praksiser å ha en tilknytning til religiøs overbevisning. Så selv om praksisene står sterkt i deres kultur, trenger ikke dette å høre sammen med religiøs overbevisning, noe de fleste av de påpekte ved flere anledninger. De prøvde å tydeliggjøre ovenfor meg at de ikke tilhørte noen religion (unntatt de to kristne), og at praksisene de utførte dermed ikke var religiøse. Likevel hadde de alle et håp om at praksisene de benyttet seg av skulle ha effekt. De viser dermed til to motstridende følelser ovenfor disse praksisene, de avviser begrepet religiøsitet, men håper samtidig at det religiøse i praksisene skal fungere.

Flere benyttet seg også av flere praksiser på tvers av religioner, det gir et inntrykk av at det å være «medlem» eller å tilhøre en religion ikke er noe som er i fokus hos dem. Isteden kan man tolke praksiser som noe de utfører som tradisjon, av respekt eller ved enkelte behov og ønsker, uten å måtte ha en tilhørig til religionen eller en overbevisning av dens lære. De ga inntrykk av at å benytte seg av religiøse praksiser var en helt naturlig del av deres kultur og oppvekst, som å gå i kirken med sine foreldre, eller utføre *Jesa*. Dette var ikke praksiser de valgte å utføre av religiøse grunner, men på grunn av kultur og familie. Studentene hadde dermed mye erfaring med religiøse praksiser, på tvers av både religioner og overbevisning. Det virket også som at

deres forhold ovenfor slike praksiser totalt sett var ganske godt, de ga uttrykk for at dette var positivt både for enkeltmennesker, men også for deres tradisjoner, familier og samfunn. Det ga de et fellesskap og noe å dele på tvers av samfunnet.

6.5 Forskjell mellom sjamanismens og konfutsianismens påvirkning

I underkapitlene 6.1 og 6.2, hvor jeg tar for meg studentenes forhold til sjamanismen og konfutsianismen, kommer det tydelig frem at de har et mye nærmere forhold til konfutsianismen i den forstand at de har mye mer kunnskap og personlig erfaring med denne tradisjonen. Hvis vi skal sammenligne de virket det som sjamanismen nesten ikke har hatt noen effekt på studentene i det hele tatt i forhold til hva konfutsianismen har. Hvorfor jeg tror det er slik vil jeg drøfte i dette underkapittelet. Jeg vil tro denne variasjonen mellom tradisjonene ikke er utelukkende for mine informanter, men noe som muligens også kan være gjeldende for andre koreanere som passer innenfor kriteriene til mine informanter, det vil si, vokst opp rundt samme periode og i en koreansk kontekst.

Med tanke på studentenes erfaringer med tradisjonene har jeg allerede gjort rede for at de hadde både lite kunnskap og lite personlig erfaring med sjamanismen og dens praksiser. På den andre siden virket det som de hadde mer kunnskap i forhold til konfutsianismen, selv om dette også var begrenset. Når det kom til deres erfaring med konfutsianismen vil jeg si denne var betydelig større enn med sjamanismen. De hadde alle erfaringer og opplæring i konfutsianismens moral og etikk, i tillegg til dens mer praktiske tradisjoner som *Jesa*. Det kan være flere grunner til dette, og jeg vil her drøfte tre årsaker jeg mener har vært med på å utvikle denne store variasjonen. Den første er rett og slett hvordan studentene har oppfattet disse tradisjonene under oppveksten, og fra resten av samfunnet. Som gjort rede for i teori avsnittet benytter jeg meg av en sosialantropologisk tilnærming i avhandlingen, dette betyr at jeg ser på mennesker som er formet av kulturen de vokser opp i. Derfor mener jeg hvordan det koreanske samfunnet har forholdt seg til tradisjonene påvirker hvordan studentene også oppfatter de. Sjamanismen har et slags tabu rundt seg, både når det kommer til hva sjamanismen er men også det å delta i dens praksiser. Det kan, som drøftet tidligere, være at studentene egentlig hadde mer kunnskap og erfaring enn de ga uttrykk for. Noe de kanskje ikke bare ville skjule ovenfor meg, men også seg selv. Denne tabu-følelsen, som jeg kaller det, mot tradisjonen finnes også i hele det koreanske samfunnet, og Kim skriver at de skammer seg over den: "People are not proud, but ashamed, of their use of shamans." (2003, s.7). Dette vil jeg igjen tro har påvirket den minimale

opplæringen de har fått om tradisjonen både fra foreldre, skolen og samfunnet, altså tradisjonsbærerne av tradisjonen. På motsatt side hadde flere av de lært om konfutsianismen både på skolen og gjennom familien og i samfunnet generelt. Dette kan tolkes som at samfunnet som en helhet har et mye større fokus på å bevare konfutsianismen. Dette mener jeg er en av hovedgrunnene til at det er så stor variasjon i påvirkningen. Som jeg gjorde rede for i teoridelen blir tradisjoner hovedsakelig videreført gjennom tradisjonsbærere. Så, hvis alle former for tradisjonsbærere i det koreanske samfunnet fokuserer på å videreføre konfutsianismen, slik det virket ut ifra hva mine informanter fortalte, er det ikke rart å forestille seg at denne tradisjonen har hatt en massiv effekt på dem. I motsetning har ingen av disse tradisjonsbærerne fokusert på å videreføre eller bevare sjamanismen.

Det kan videre være interessant å prøve å forstå hvorfor det har blitt slik. Hvorfor det virket som det er et større fokus på å bevare konfutsianismen. Her vil jeg trekke frem at dette kan skyldes hvordan tradisjonene har blitt sett på gjennom historien. Hvordan den tidligere har blitt betraktet kan henge sammen med hvordan den utviklet seg i samfunnet og hos befolkningen. Dette kan være noe av årsaken til hvorfor det er slik det er i dag. Konfutsianismen har opp gjennom de forskjellige dynastiene hatt en viss status hvor det ble opprettet flere utdanningsinstitutter og eksamener på bakgrunn av den konfutsianske ideologien. Dette startet så tidlig som under «Goryeo kongedømmet» (918-1392) hvor det ble opprettet et sivilt eksamenssystem som skulle hjelpe til med å rekruttere tjenestemenn, og et nasjonalt universitet som skulle hjelpe befolkningen med å ta slike eksamener, alt utformet etter konfutsianismens ideologier (Kim, 2007, s. 35-36). Dette ble videreført under det neste dynastiet «Joseon dynastiet» (1392-1910), hvor konfutsianismens påvirkning økte og den ble brukt som statsideologi (Il-bum, 2003, s. 55-56). Konfutsianismen har altså blitt brukt mye innenfor staten, utdanning, makt og ideologier opp gjennom Koreas historie, den har dermed alltid vært i fokus og hatt påvirkning. Dette er noe sjamanismen aldri har hatt, den har hatt status som en «gammel» tradisjon, noe overnaturlig. Dette er et vanlig syn ovenfor primalreligioner, i tillegg har den blitt forsøkt fjernet fra landet under flere anledninger. Sjamanistiske templer og trær som har fungert som voktere har blant annet blitt forsøkt brent ned eller fjernet (Il-Young, 2003, s. 139). Det har altså vært forskjellige holdninger til disse tradisjonene opp gjennom historien til landet, noe jeg mener har hatt en effekt på deres holdninger i dag, hvor sjamanismen aldri har hatt særlig status eller fokus hos de som har hatt makt, isteden har den blitt forsøkt fjernet og praksisene blitt ulovliggjort. Når det kommer til konfutsianismen har denne tradisjonen blitt utnevnt som statsideologi, fått bygget utdanningsinstitusjoner ut ifra sin moral og etikklære, og

det ble en form for «status» hos befolkningen å bestå disse konfusianske eksamener og få jobbe i diverse stillinger som krevde dette. På en litt grov måte kan vi si at disse holdningene har blitt videreført, sjamanismen blir fortsatt forsøkt fjernet fra samtaler og tall i undersøkelser, mens konfutsianismen blir videreført gjennom flere tradisjonsbærere, som f.eks. undervisning på skolen.

En siste årsak jeg vil drøfte her er forskjellen mellom hvordan disse tradisjonene blir sett på, i form av om de er religioner eller ideologi/filosofi. Jeg tror dette har hatt en stor påvirkning på utviklingen mellom disse to tradisjonene, og hvorfor sjamanismen har møtt større motstand generelt. Flere av mine informanter påpekte at konfutsianismen ikke ble sett på som en religion, isteden var den en form for moral i samfunnet og en filosofi eller ideologi for folket. Når det kom til sjamanismen var denne, ut ifra informantene, en «gammel religion». Konfutsianismen blir altså ikke sett på som en religion hos dem, noe sjamanismen blir, det blir også buddhismen og kristendommen. Dette kan bety at konfutsianismen ikke må «konkurrere» med de andre religionene, fordi den selv ikke er en religion. Dette kan igjen bety at det er lettere å benytte seg av konfutsianismen sammen med en annen religion. Sjamanismen derimot blir sett på som en religion, og selv om flere uttrykte at det var vanlig å mikse religioner i Korea, virket det som de fleste hadde en «hovedreligion», men benyttet seg i tillegg av andre tradisjoner og praksiser. Slik som de to kristne guttene påpekte tok de sterk avstand til sjamanismen, siden denne tradisjonen hadde en annen tilnærming til ånder og guder enn hva deres egen religion hadde. Likevel benyttet de seg av konfutsianismens lære om moral og etikk. Sjamanismen har vært i Korea fra bronsealderen, og har hverken hatt noe «storhetstid» eller blitt brukt som statsideologi som konfutsianismen, den har i stedet blitt utsatt for utryddelsesforsøk og konkurranse fra andre religioner. Buddhismen har også hatt stor påvirkning og status opp gjennom diverse dynastier, og kristendommen fikk en stor oppblomstring når den ankom Korea. Begge disse religionene er i tillegg godt organisert, med ledelse, tekster, samlinger osv. Dette mangler sjamanismen, den hadde dermed ikke mye å stille opp med mot disse mer organiserte religionene som kom og tok over store deler av befolkningen. Samtidig klarte konfutsianismen å fungere sammen med disse fordi de sto for forskjellige elementer i samfunnet: konfutsianismen sto for moral og etikk, mens kristendommen og buddhismen sto for det religiøse. Sjamanismen kan dermed ha blitt glemt og forsvunnet blant de andre større religionene. En av mine informanter trakk også dette frem ganske tydelig og sa at koreanere ikke engang anså konfutsianisme og kristendom i samme kategori, man kunne ikke sammenligne disse (Song). Dette belyser også den store forskjellen på hvordan de ser på konfutsianismen, kontra andre religioner. Jeg mener dermed at

dette er en av de årsakene til den store variasjonen, sjamanismen ble sett på som en religion, og blir i dag, sett på som en gammel religion hos mine informanter, mens konfutsianismen blir sett på som en ideologi eller filosofi som gir samfunnet moral og etikk og som fungerer sammen med de nyere religionene, kanskje fordi den ikke konkurrerer på de samme termene.

6.5.1 Oppsummering

Som en oppsummering vil jeg påpeke at det kan være flere årsaker til den store variasjonen, og jeg har her belyst tre grunner jeg mener har hatt stor betydning. Den første årsaken jeg trakk frem var hvordan befolkningen i Korea i dag ser på både sjamanismen og konfutsianismen, og at det virker som at det er et mye større fokus på å bevare konfutsianismen. Dette ble tydelig gjennom tradisjonsbærere, og den store mangelen på videreføring og bevaring av sjamanismen. Dette trakk jeg videre til historien til tradisjonene, hvor jeg belyste konfutsianismens tydelige status og rolle opp gjennom de forskjellige dynastiene, noe sjamanismen aldri har hatt. På samme tid ble den isteden prøvd fjernet fra landet. Dette kan også henge sammen med at konfutsianismen blir sett på som en filosofi og ideolog, i motsetning til en religion som sjamanismen blir kalt. Dette var også den siste årsaken jeg drøftet. Vi kan dermed se at hvordan befolkningen har forholdt seg til disse tradisjonene, både i form av begreper, holdningen og hvem som har blitt brukt i politikk kan ha hatt stor betydning for hvordan situasjonen er i dag. Det er tydelig at det har vært helt forskjellige holdninger mellom disse to opp gjennom historien, noe som ser ut til å ha blitt videreført. Det er dermed lett å forstå at konfutsianismen har hatt en mye sterkere påvirkning på mine informanter enn sjamanismen har hatt, konfutsianismen har rett og slett hatt en mye større påvirkning på hele samfunnet opp gjennom historien.

7. Konklusjon

I dette siste kapitlet vil jeg presentere konklusjonen til forskningsspørsmålet mitt. Dette vil jeg gjøre ved å se på hva jeg har gjort i forskningsprosjektet for å kunne svare på forskningsspørsmålet, deretter vil jeg gå gjennom hvert av underspørsmålene mine og svare på disse i hvert sitt underkapittel. Videre vil jeg se disse svarene i sammenheng med selve forskningsspørsmålet, og presentere en konklusjon. Helt til slutt vil jeg også oppsummere mitt forskningsprosjekt, med en refleksjon av hvordan dette kan bidra til fremtidig forskning.

7.1 Mitt forskningsprosjekt

Målet i denne avhandlingen har vært å skulle svare på følgende forskningsspørsmål:

Hvilke kunnskaper har koreanske studenter om de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme, og hvilken rolle spiller de i deres liv?

For å finne svar på dette lagde jeg videre fem underspørsmål, disse skulle være med på å sikre at informasjonen jeg hentet inn under intervjuene var tilstrekkelige for å kunne besvare forskningsspørsmålet. Underspørsmålene mine var:

- Hvilken kunnskap har studentene om sjamanismen og dens tradisjoner?
- Hvilken kunnskap har studentene om konfutsianismen og dens tradisjoner?
- Hvordan forstår studentene religiøsitet?
- Hvilke religiøse praksiser tar studentene del i?
- Hvordan har sjamanismen og konfutsianismen påvirket studentenes liv?

For å svare på disse spørsmålene valgte jeg å gjennomføre et empirisk forskningsprosjekt, her valgte jeg å benytte meg av semistrukturerte intervjuer og litteratur til innhenting av informasjon. Jeg startet forskningsprosjektet med å lese meg opp og sette meg inn i både kunnskap og historie rundt de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme, og religionene kristendom og buddhisme, i tillegg til historien til Sør-Korea. Dette gjorde at jeg hadde en del bakgrunnskunnskap før jeg gjennomførte intervjuene og gjorde det lettere for meg å kunne ha gode samtaler med informantene. Samtidig bestemte jeg meg for hvilken teoretisk tilnærming jeg ville benytte meg av, og hva dette ville bety for hvordan jeg så på religioner og samfunn i avhandlingen. Jeg brukte også tid på å sette meg inn i relevant teori jeg ville bruke.

Videre bestemte jeg meg for å bruke kvalitativ metode, her ville jeg som sagt benytte meg av semistrukturerte intervjuer, i tillegg til litteratur. Jeg utformet dermed en intervjuguide jeg ville benytte meg av, og kontaktet diverse universitetet for å finne potensielle informanter. Etter gjennomføringen av intervjuene startet jeg transkriberingsprosessen ganske tidlig, og benyttet de transkriberte intervjuene til å analysere funnene, dette for å få en så god presentasjon som mulig. Til slutt har jeg drøftet funnene av mitt innsamlede datamateriale, og har nå tenkt til å gi en konklusjon av dette.

7.2 Svar på underspørsmålene

Forskningsspørsmålet mitt er litt bredt og går inn på flere elementer, både studentenes kunnskap, og erfaring med to tradisjoner. Jeg valgte derfor å lage fem underspørsmål som sikret at jeg klarte å besvare alle aspektene godt. Jeg vil derfor i denne konklusjonen svare på hvert av underspørsmålene separat, og oppsummere de alle i en konklusjon som skal kunne svare på forskningsspørsmålet. Underspørsmålene fungerte som «retningslinjer» under intervjuene, og sikret at jeg gikk innom alle de nødvendige temaene. Dette har jeg senere presentert og drøftet. Jeg vil nå oppsummere funnene ved å svare på hvert av underspørsmålene.

7.2.1 Kunnskap om sjamanisme

Det første underspørsmålet er: Hvilken kunnskap har studentene om sjamanismen og dens tradisjoner?

Det viste seg å være vanskeligere enn forventet å finne ut hvilke kunnskaper studentene hadde når det gjaldt sjamanismen, og jeg fikk ganske lite informasjon ut av mine informanter om temaet. De ga uttrykt for å ha ganske lite kunnskap om tradisjonen generelt, både angående dens historie, hva den handlet om og hvilke praksiser som var sentrale. Som drøftet tidligere kan jeg ikke være sikker på om dette faktisk skyldes mangel på kunnskap eller rett og slett liten interesse for tradisjonen hos mine informanter. Uansett fikk jeg inntrykk av at kunnskapen om selve tradisjonen var begrenset, men det de kunne besto i at sjamanismen var en gammel tradisjon som gikk langt tilbake i Koreas historie. Ut ifra informantene var den ikke lenger særlig gjeldende i landet, og de vektla at det hovedsakelig var den eldre generasjonen som hadde et forhold til den og ikke så mye den yngre generasjon. Studentene virket fra starten ganske usikre på hva tradisjonen egentlig var, og hvordan de skulle beskrive den for meg, når de prøvde brukte de ord som «Totemer», «Tarotkort» og «*Mudang*». De fortalte også at den eldre

generasjonen fortsatt oppsøkte *mudanger*, for å få innsyn i fremtiden, finne navn til barn, eller få råd. Mens den yngre generasjonen hadde et annet forhold. I stedet for å oppsøke de mer tradisjonelle aspektene av tradisjonen benyttet de seg av spåkoner. Dette var også begrenset og ikke minst tabubelagt.

Som et svar på spørsmålet om hvilken kunnskap studentene hadde om sjamanismen og dens tradisjoner vil jeg derfor si at kunnskapen var ganske begrenset. De ga ingen inntrykk av å kunne noe særlig om dens historie, påvirkning eller betydning for landet og samfunnet. Når det gjaldt dens tradisjoner visste de at den eldre generasjonen oppsøkte kvinnelige *mudanger* som hjalp dem med problemer eller å komme i kontakt med ånder. De hadde også noe innsikt i hva disse praksisene gikk ut på, og venner som hadde oppsøkt spåkoner. Dette var, ut ifra dem selv, en mer «moderne» versjon av *mudanger* og som var mer aktuelt for den yngre generasjonen. Kunnskap om selve sjamanismen er dermed ganske liten hos mine informanter, men noe innsyn og kunnskap rundt dens praksiser hadde de.

7.2.2 Kunnskap om konfutsianisme

Det andre underspørsmålet er: Hvilken kunnskap har studentene om konfutsianismen og dens tradisjoner?

Det andre underspørsmålet tar for seg hvilke kunnskaper studentene hadde om konfutsianismen og dens tradisjoner. Her fikk jeg god innsikt i hvordan informantene mente konfutsianismen hadde påvirket det koreanske samfunnet, samtidig som det kom frem at de ikke hadde så veldig mye kunnskap om selve tradisjonen. De visste blant annet at den opprinnelig kom fra Kina og hvilken periode den ankom Korea, men ikke så mye utover det. Videre forklarte de hvordan de mente tradisjonen hadde endret det koreanske samfunnet ved ankomst, noe som hadde skapt store ringvirkninger for befolkningen. Utover dette var det ikke så mye kunnskap om tradisjonens historie, om Konfutse eller om dens tekster. Videre i intervjuene vektla studentene påvirkningen konfutsianismen hadde hatt på samfunnet og befolkningen i form av dens lære. Dette hadde satt dype spor i landets moral og etikk. De forklarte videre at denne læren i moral og etikk hadde formet samfunnet og skapt «regler» for hvordan de skulle leve, dette påvirket hvordan de skulle snakke, hilse og forholde seg til hverandre, og hvilke roller de hadde i samfunnet. Disse rollene bygget både på hvor gammel du var og hvilket kjønn du hadde. Studentene hadde også kunnskap om *Jesa*, den konfusianske forfedretradisjonen. De visste hva

tradisjonen gikk ut på og hvorfor de utførte den, men de var likevel ikke hundre prosent sikre på hvilken av de koreanske tradisjonene den tilhørte.

For å svare på dette underspørsmålet vil jeg dermed si at de hadde noe kunnskap angående konfutsianismen, om dens opphav og ankomst til det koreanske samfunnet, men ikke så mye utover dette. De hadde videre en god del kunnskap om dens påvirkning og effekt på samfunnet, hvordan samfunnet hadde utviklet seg til et patriarkalsk samfunn på bakgrunn av konfutsianismens lære, og hvordan dette hadde påvirket deres moraler, oppvekst, kjønnsroller osv. De hadde også noe innsikt i konfutsianismens tradisjoner og *Jesa*, men også her mye usikkerhet. Direkte kunnskap kan dermed også her sies å være begrenset om tradisjonen, men innsyn i dens praktiske side og effekt hadde de en god del mer kunnskap om.

7.2.3 Studentene og religiøsitet

Det tredje underspørsmålet er: Hvordan forstår studentene religiøsitet?

Det tredje underspørsmålet tar for seg hvordan studentene forstår religiøsitet, noe som også var krevende å få innsyn i. Jeg startet intervjuene med å spørre hver av mine informanter om de anså seg selv som religiøse eller om de tilhørte en religion, her var det kun to som sa de var kristne, de resterende sa de hverken var religiøse eller tilhørte noen religion. Hver gang tema religiøsitet ble tatt opp senere i intervjuet svarte de med at de ikke visste eller ikke kunne svare, dette fordi de ikke anså seg selv eller sine handlinger som religiøse. Jeg fikk inntrykk av at de knyttet begrepet «religiøsitet» veldig tett sammen med religioner, og det virket som de mente at man måtte tilhøre en religion for å kunne kalle seg selv eller sine praksiser for religiøse. Alle informantene deltok likevel i diverse religiøse praksiser, de besøkte kirker, buddhistiske templer, ba bønner, tente lys og deltok i *Jesa*. Likevel var det kun de som identifiserte seg selv som kristne som identifiserte seg selv og sine handlinger for religiøse, og de resterende fem fokuserte på å spesifisere at deres handlinger ikke var religiøse. De innrømmet likevel at de hadde håp om effekt eller virkning når de utførte bønner, og at det å gå i kirken ga dem trygghet. Likevel påpekte de at dette ikke var religiøse handlinger, men at de gjorde alt de kunne for god lykke. Det kan derfor tolkes som at de knytter begrepet «religiøsitet» eller «religiøse praksiser» til at man må tilhøre en religion for å utføre praksisene i en religiøs sammenheng, og siden de ikke ser seg selv som medlem av noen religion, kan heller ikke deres handlinger bli sett på i en religiøs sammenheng. Isteden ser de praksisene som tradisjoner og kultur, nedarvet og

videreført av samfunnet eller familien, og som de selv utfører og viderefører av respekt eller i håp. De to guttene som kalte seg selv kristne virket derimot veldig fornøyde med å kalle seg selv kristne, og snakket åpent om hvilke praksiser de deltok i og hvor positivt dette var for deres liv og samhold i familien. Disse hadde dermed et helt annet forhold til begrepet. De tok også avstand fra de andre religiøse praksisene hos buddhismen og sjamanismen, noe de andre fem ikke gjorde, som uttrykte at de benyttet seg av praksiser på tvers av flere religioner. Noe som kan være grunnen til at de ikke ville identifisere seg med en religion.

For å svare på underspørsmålet vil jeg si det virker som studentene forstår religiøsitet som noe tilknyttet det å være medlem av en religion. De knyttet begrepet veldig til en person som tilhører en bestemt religion, og forstår videre denne personens handlinger som religiøse hvis de utføres innenfor den samme religionen. De to kristne identifiserte seg selv og sine handlinger som religiøse, noe de resterende fem ikke gjorde, hverken seg selv eller sine handlinger selv om de alle deltok i gudstjenester, buddhistiske seremonier, *Jesa*, og utførte bønner. Mitt inntrykk er dermed at de har et komplisert forhold til begrepet «religiøsitet» og hva dette innebærer, og min konklusjon er at de forstår religiøsitet som det å ha en tro eller utføre en handling innenfor en religion du er medlem av.

7.2.4 Religiøse praksiser

Det fjerde underspørsmålet er: Hvilke religiøse praksiser tar studentene del i?

Det fjerde underspørsmålet tok for seg hvilke religiøse praksiser studentene tok del i. Her tok jeg i tillegg til sjamanismen og konfutsianismen inn deres erfaringer med kristendommen og buddhismen for å belyse at de deltar i flere religiøse praksiser de selv mener er ikke religiøse. Når det gjaldt sjamanismen var det ingen som sa de hadde hatt noen direkte erfaring med dens praksiser, de fleste hadde derimot venner eller familiemedlemmer med erfaring. Når det kommer til konfutsianismen hadde alle unntatt de to kristne erfaringer med *Jesa*, og alle hadde erfaring med tradisjonens moral og etikk. Jeg vil derfor si de alle hadde erfaring med konfutsianismens praksiser gjennom *Jesa* eller tradisjonens påvirkning og arv. De to kristne hadde mye erfaring med kristendommens praksiser, blant annet ved å besøke kirken hver søndag, lese bibelen, tenne lys eller be. De resterende fem påsto at de ikke deltok i noen religiøse praksiser, men utover i intervjuene kom det frem at også disse deltok i både kristne og buddhistiske praksiser. Blant annet besøkte noen av de kirker ved diverse anledninger, i tillegg

til buddhistiske templer. Flere utførte også bønner innenfor begge religionene, ba for innpass på universitetet, oppsøkte sine besteforeldres graver, eller andre ritualer.

For å svare på spørsmålet vil jeg konkludere med at alle studentene deltar i forskjellige former for religiøse praksiser, men at vi kan dele inn informantene i to grupper. Guttene som sa de hadde kristen tro, forklarte samtidig at de tok sterk avstand fra sjamanismen og buddhismen. De benyttet seg derimot av en god del kristne praksiser, og innrømmet at de var påvirket av konfutsianismens moral og etikk. De resterende fem fortalte at de benyttet seg av flere praksiser fra diverse religioner, og virket mer åpne om at det var normalt å mikse religiøse praksiser på denne måten, de utfører praksisene ved behov eller ønske, og mikset hvilken praksis de vil bruke ut ifra situasjon. For så vidt hadde ingen av studentene hatt noen erfaring med sjamanismens praksiser, men av kristendommen og buddhismen, i tillegg til konfutsianismens moral og etikk, og *Jesa*.

7.2.5 Sjamanismen og konfutsianismens påvirkning

Det femte underspørsmålet er: Hvordan har konfutsianismen og sjamanismen påvirket studentenes liv?

Det siste underspørsmålet jeg ville utforske var hvordan disse to tradisjonene har påvirket livet til studentene. Når det gjelder sjamanismen virket det ikke som den hadde hatt noe særlig effekt, som de selv uttrykte var dette en tradisjon som ikke lenger var så veldig gjeldende for den yngre generasjonen, noe som kan stemme overens med hvor lite det virket som den har påvirket dem. Ingen hadde som nevnt hatt direkte kontakt med dens ritualer eller praksiser, eller oppsøkt en *mudang* for å komme i kontakt med ånder eller for andre praksiser. Den har dermed ikke hatt noe effekt på studentene gjennom sine praksiser. Det kom likevel frem at flere av informantenes mødre og bestemødre hadde oppsøkt en *mudang* på deres vegne, enten for å finne ut hva de kunne gjøre for å lykkes på høyere utdanning, eller for å gi de navn. Sjamanismen har dermed hatt noe effekt på de gjennom den eldre generasjonen.

Ganske motsatt har konfutsianismen hatt stor påvirkning på livene deres. Som Hana selv uttrykte mente hun at ingen som har vokst opp i Korea i dag kan være uten påvirkningen fra konfutsianismen. Den har hatt en såpass sterk påvirkning på samfunnet at de i dag blir opplært i dens moraler og etikk både på skolen og gjennom familien, i tillegg blir de opplært i hvordan

de skal oppføre seg, hvilke verdier som er viktige å ha, og hvordan man skal forholde seg til hverandre. Den er så integrert i samfunnet deres at den styrer alle disse aspektene, og påvirker hvordan de ser på verden ved å virke som en ideologi. Jeong uttrykte også at han var blitt hjernevasket av tradisjonen. Den har altså påvirket dem gjennom hele oppveksten, både fra familien, samfunnet og institusjonenes side, og gir de forskjellige «roller» i samfunnet med tanke på hvem de skal respektere og hvilken «plass» de har både i henhold til hvor gamle de er og hvilket kjønn de har. Jeg vil derfor konkludere med at som en ganske sterk motsetning til sjamanismen har konfutsianismen hatt en enorm påvirkning og effekt på livene, oppveksten og verdenssynet til mine informanter.

7.3 Konklusjon på forskningsspørsmålet

Til slutt vil jeg presentere svaret på forskningsspørsmålet, som er: hvilke kunnskaper har koreanske studenter om de gamle tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme, og hvilken rolle spiller de i deres liv?

Jeg har frem til nå besvart hvert av de fem underspørsmålene jeg har jobbet ut ifra for å danne et godt nok grunnlag for å kunne svare tilstrekkelig på selve forskningsspørsmålet mitt. Spørsmålet kan sees i to kategorier, hvor den første delen tar for seg studentenes kunnskap om sjamanismen og konfutsianismen, og den andre delen tar for seg hvilken rolle tradisjonene spiller i deres liv. Jeg vil gå inn på hver av disse separat og deretter komme til en felles konklusjon som svarer på hele forskningsspørsmålet. Som jeg har presentert og drøftet i kapittel 5 og 6 hadde mine informanter mange av de samme meningene, tilnærmingene og kunnskapene når det gjelder disse to tradisjonene, noe jeg mener gjør at konklusjonen lett kan reflektere alle informantene.

Jeg vil starte konklusjonen med å se på studentenes kunnskap om de koreanske tradisjonene. Studentene ga i intervjuene uttrykk for å ha veldig begrenset kunnskap når det gjaldt sjamanismen, de kunne noen nøkkelbegreper og fakta om selve tradisjonen, og hadde noe mer innsikt når det kom til dens praktiske side. De var kjent med at tradisjonen hadde noe som het *mudang* og at dette var kvinner med krefter for å komme i kontakt med ånder. Utover det hadde de kunnskap om at det var en veldig gammel tradisjon i landet, og at kontakt med ånder, tilbedelse av ånder i trær og totemer var sentralt. Når det gjelder konfutsianismen hadde de også her begrenset kunnskap, men den var likevel nevneverdig større, i tillegg hadde de mange

meninger og var reflekterte rundt tradisjonen og dens rolle i samfunnet. På samme måte som sjamanismen kunne de også nevne sentrale trekk ved tradisjonen, at den var gammel, hadde opphav i Kina, og i hvilken tidsperiode den ankom Korea. De hadde i tillegg en god del innsikt i hvordan konfutsianismen hadde etablert seg og påvirket samfunnet i Korea. De brukte mye tid på å forklare påvirkningen den hadde hatt på forskjellige aspekter av både samfunnet og befolkningen, og det virket som dette var det de både kunne mest om og var mest opptatt av. De hadde kunnskap om hvordan konfutsianismens moral hadde vært med på å gjøre samfunnet patriarkalsk, og hvordan dette hadde påvirket kvinnerollen i samfunnet.

Den neste delen av forskningsspørsmålet spør om hvilken rolle disse to tradisjonene spiller i livene på studentene. Som jeg har gjort rede for har ikke sjamanismen hatt noe særlig effekt på deres liv. Det er en tradisjon de er kjent med og har noe kunnskap om, enkelte har vært i kontakt med den gjennom familiemedlemmer eller venner, mens en av de fortalte at hans navn var gitt til han av en sjaman. Denne tradisjonen har dermed ikke hatt noe direkte kontakt med mine informanter, og spiller heller ikke noen rolle i livene deres. Konfutsianismen spiller derimot en stor rolle i hvordan de tenker, hvilke verdier og moraler de verdsetter, og i det hele tatt hvordan deres verdensbilde har utviklet seg. Konfutsianismen har også vært med på å forme hvordan det koreanske samfunnet har utviklet seg, og tradisjonen påvirker dermed studentene gjennom dette, hvilken rolle de har ovenfor andre mennesker og hvilken plass de har i samfunnet. Konfutsianismen spiller altså en stor rolle i deres liv i henhold til deres sosiale plass, moral og verdenssyn.

Konklusjonen er dermed at kunnskapen om sjamanisme og konfutsianisme er begrenset når det kommer til det teoretiske aspektet av tradisjonene, spesielt innenfor sjamanismen. Når det derimot gjelder den praktiske siden har de en del innsikt i hva praksisene går ut på og handler om, her hadde de også erfaring innenfor konfutsianismens praksiser. Sjamanismen spiller en ganske liten rolle i livene deres, og de påpekte alle at den hverken var relevant eller av betydning for dem, og kan derfor sies å ikke være noe veldig aktiv, eller sentral. Konfutsianismen kan derimot sies å være fullt tilstede i livene deres, gjennom kultur, institusjoner og familie. Jeg vil konkludere med at konfutsianismens effekt og rolle på deres liv med et uttrykk studentene selv trakk frem, som jeg synes fint oppsummerer funnene i min forskning: Det er nesten umulig å være koreaner og ha vokst opp i en koreansk kontekst uten å være tydelig påvirket av konfutsianismen.

7.4 Mitt forskningsbidrag

Avhandlingen min har tatt for seg flere spennende og interessante spørsmål rundt de koreanske tradisjonene sjamanisme og konfutsianisme og hvordan disse påvirker unge studenter som har vokst opp i dag. Det er relevant å nevne at avhandlingen har vært begrenset for å kunne gjennomføres best mulig, avhandlingen og forskningen har hatt fokus på unge koreanske studenter på universitetsnivå, og som har vokst opp i en koreansk kontekst for å kunne begrenses til en fokusgruppe. Mine funn kan dermed være med på å belyse unge koreanere som går innenfor de samme kriteriene, og forskningen gir dermed ikke en fullstendig innsikt i hele Koreas unge befolkning da det kan være stor variasjon. Likevel er den med på å gi innsyn og forståelse for hvordan koreanske studenter forholder seg til og blir påvirket av disse tradisjonene. Avhandlingen prøver også å forstå hvorfor det er slik. Den viser til en endring i generasjonene belyst av mine informanter, i tillegg til å drøfte hvorfor det både finner sted et generasjonsskifte i tradisjonenes effekt, i tillegg til å drøfte hvorfor tradisjonene har så stor variasjon når det kommer til påvirkningskraft. Studien min er dermed begrenset, men er gjennomført med gode forutsetninger for en kvalitativ studie og er troverdig, og kan dermed være med på å belyse disse tradisjonenes påvirkning og effekt i videre forskning innenfor feltet.

Litteratur

Bøker:

- Arthur, S., Mitchell, M., Lewis, J. & Nicholls, C. M. (2014) *Designing Fieldwork*. I Ritchie, J., Lewis, J. McNaughton Nicholls, C. & Ormston, R. (Red.), *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers* (s. 77-110). Los Angeles: Sage
- Breen, M. (2017). *The New Koreans: The story of a nation* (1. utg.) New York: Thomas Dunne Books
- Byung-ju, A. (1996). Songgyun'gwan: Sanctuary of Korean Confucianism. I Han'guk Kukche Kyoryu Chaedan (Red.), *Korean cultural heritage: Vol. 2: Thought & religion* (s. 132-137). Seoul: Korea Foundation
- Byung-jo, J. (2003). Buddhism. I Korea Ministry of culture tourism, & Korean conference on religion & peace (Red.), *Religion in Korea* (s. 26-45). Seoul
- Chang, C. K. (1988). An introduction to Korean Shamanism. I Guisso, R., & Yu, C. (Red.), *Shamanism: The spirit World of Korea* (s. 30-51). Seoul: Asian Humanities.
- Connolly, P. (1999). *Approaches to the study of religion*. London: Cassell.
- Eriksen, T. H. (2010). *Små steder - store spørsmål: Innføring i sosialantropologi* (3. utg. ed.). Oslo: Universitetsforl.
- Facts about Korea* (2003, Rev.ed) Seoul: Korean Overseas Information Service.
- Galletta, A. (2012). *Mastering the Semi-Structured Interview and Beyond: From Research Design to Analysis and Publication*. New York: NYU Press
- Gellner, D. N. (1999) Anthropological Approaches. I Connolly, P. (Red.), *Approaches to the study of religion*. (s. 10-41) London: Cassell.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Guisso, R., & Yu, C. (1988). *Shamanism: The spirit world of Korea* (Vol. 1, Studies in Korean religions and culture). Seoul: Asian Humanities.
- Han'guk Kukche Kyoryu Chaedan. (1996). *Korean cultural heritage: Vol. 2: Thought & religion* (Vol. Vol. 2). Seoul: Korea Foundation.
- Hee-sung, K. (2003). Outline of Religion in Korea. I Korea Ministry of culture tourism, & Korean conference on religion & peace (Red.), *Religion in Korea* (s. 8-23). Seoul
- Il-bum, C. (2003). Confucianism. I Korea Ministry of culture tourism, & Korean conference on religion & peace (Red.), *Religion in Korea* (s. 48-61). Seoul

- Il-young, P. (2003). Shamanism. I Korea Ministry of culture tourism, & Korean conference on religion & peace (Red.), *Religion in Korea (s. 138-151)*. Seoul
- Jung-bae, L. (2003). Protestantism. I Korea Ministry of culture tourism, & Korean conference on religion & peace (Red.), *Religion in Korea (s. 92-113)*. Seoul
- Kim, C. (2007). *Kimchi and information technology: Tradition and transformation in Korea*. Seoul: Ilchokak.
- Kim, C. (2003). *Korean Shamanism: The cultural paradox (Vitality of indigenous religions)*. Aldershot: Ashgate.
- Koehler, R. (2012). *Religion in Korea. Harmony and Coexistence*. Seoul: Seoul Selection
- Korea Ministry of culture tourism, & Korean conference on religion & peace. (2003). *Religion in Korea*. Seoul.
- Korean Overseas Information Service, & Korea Munhwa Kongbobu. (1987). *A Handbook of Korea* (6th ed.). Seoul: Korean Overseas Information Service
- Lancaster, L. & Payne, R. (1997). *Religion and society in contemporary Korea*. Berkeley, CA: Institute of East Asian Studies, University of California.
- Ormston, R., Spencer, L., Barnard, M. & Snape, D. (2014) The foundations of qualitative research. I Ritchie, J., Lewis, J. McNaughton Nicholls, C. & Ormston, R. (Red.), *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers* (s. 77-110). Los Angeles: Sage
- Redse, A. (2010). *Kinesisk religion og religiøsitet*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Sa-soon, Y. (1996). Confucian Thought and Korean Culture. I Han'guk Kukche Kyoryu Chaedan (Red.), *Korean cultural heritage: Vol. 2: Thought & religion* (s. 108-113). Seoul: Korea Foundation.
- Stevenson, A. & Waite, M. (Red.). (2011). *Concise oxford English dictionary* (12. utg.). Oxford: university press, New York.
- Sung-bong, P. (1996). The spiritual potential of the Korean people. I Han'guk Kukche Kyoryu Chaedan (Red.), *Korean cultural heritage: Vol. 2: Thought & religion* (s. 108-113). Seoul: Korea Foundation.
- Taylor, J. (1963). *The primal vision: Christian presence Amid African religion*. London: SCM.
- Trysnes, I. (2014). Ungdom og kristentro. *Religion Og Livssyn*, 26(3), s. 56-60.
- Turner, H. (1977) The primal religion of the world and their study. I V. C. Hayes (red) *Australian Essays*. 27-37

- Wilson, C. (2013). Interview Techniques for UX Practitioners: A User-Centered Design Method. Burlington: Morgan Kaufmann.
- Yee-Heum, Y. (1997). The Contemporary Religious Situation in Korea. I Lancaster, L. & Payne, R. (Red.), *Religion and Society in Contemporary Korea*. Berkeley, CA: Institute of East Asian Studies, University of California
- Yeo, A., Legard, R., Keegan, J., Ward, K., Nicholls, C. M. & Lewis, J. (2014) In-dept interviews. I Ritchie, J., Lewis, J. McNaughton Nicholls, C. & Ormston, R. (Red.), *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers* (s. 77-110). Los Angeles: Sage
- Youm, S. (2003). Catholicism. I Korea Ministry of culture tourism, & Korean conference on religion & peace (Red.), *Religion in Korea* (s. 64-89). Seoul

Nettsider:

- Alver, B. (2018). Tradisjon. Hentet fra <https://snl.no/tradisjon> (16.10.2018)
- Barth, D. & Ryste, M. E. (2018). Sør-Korea. Hentet fra <https://snl.no/S%C3%B8r-Korea> (20.01.2019)
- Filseth, G. (2016). Koreas historie. Hentet fra https://snl.no/Koreas_historie (20.01.2019)
- Korean Culture and Information Service. (u.å.) «Religion». Hentet fra <http://www.korea.net/AboutKorea/Korean-Life/Religion> (29.09.2018)
- Kværne, P. (2018). Tripitaka. Hentet fra <https://snl.no/Tripitaka> (25.02.2019)
- Kværne, P. og Jacobsen, K. A. (2018). Konfutsianisme. Hentet fra <https://snl.no/konfutsianisme> (04.11.2018)
- MacDonald, M. (2011). The Primitive, the Primal, and the Indigenous in the Study of Religion. *Journal of the American Academy of Religion*, 79(4), 814-826. Hentet fra <http://www.jstor.org/stable/41348740> (11.10.2018)
- Memorial University of Newfoundland. (2017). *Tradition Bearers*. Hentet fra <https://www.mun.ca/ich/about/tradbear.php> (26.09.2018)
- Schackt, J. (2018). «Kultur». Hentet fra <https://snl.no/kultur> (16.10.2018)